

Turun yliopisto
University of Turku

**”MÄ EN OIKEESTI VOI KUVAILLA MUN
ELÄMÄÄ ILMAN FC MELTSII” –
JOUKKUEURHEILUUN OSALLISTUMISEN MERKITYS
SOSIAALISEEN PÄÄOMAAN NUORILLA**

Taloussosiologian pro gradu -tutkielma
Master's Thesis
in Economic Sociology

Laatija/Author:
Alina Lehtimäki

Ohjaajat/Supervisors:
VTT Arttu Saarinen
VTT Erica Åberg

31.1.2026
Turku

Turun yliopiston laatuvarmistuksen mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

☐	Kandidaatintutkielma
☒	Pro gradu -tutkielma
☐	Lisensiaatintutkielma
☐	Väitöskirja

Oppiaine	Taloussosiologia	Päivämäärä	31.1.2026
Tekijä(t)	Alina Lehtimäki	Sivumäärä	90 + 4 liitesivua
Otsikko	”Mä en oikeesti voi kuvailla mun elämää ilman FC Meltsii” – Joukkueurheiluun osallistumisen merkitys sosiaaliseen pääomaan nuorilla		
Ohjaaja(t)	VTT Arttu Saarinen ja VTT Erica Åberg		

Tutkijat ja asiantuntijat ovat havainneet kasvavaa huolta sosiaalisten siteiden heikkenemisestä ja yhteisöllisyyden rapautumisesta moderneissa yhteiskunnissa. Perinteiset sosiaaliset siteet, kuten jaettu tila, läheiset sukulaissuhteet ja yhteiset moraaliset arvot ovat korvautuneet anonymiteetillä, individualismilla ja kilpailulla. Tätä taustaa vasten sosiaalisen pääoman on katsottu muodostavan voiman, joka auttaa sitomaan yhteiskuntaa yhteen. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan ihmisten ja ryhmien välisiä suhteita sekä verkostoja, joissa muodostuu luottamusta, vastavuoroisuutta, auttamista ja yhteenkuuluvuutta. Tutkimuksissa urheiluun osallistuminen on tunnistettu yhdeksi tavaksi, jolla sosiaalista pääomaa voidaan luoda.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan jalkapalloseura FC Meltsin ja Me -säätiön merkitystä sosiaalisen pääoman muodostamisessa ja hyvinvoinnin edistämässä. Tutkimus perustuu haastatteluihin, jossa haastatellaan FC Meltsin toimintaan osallistuvia nuoria sekä FC Meltsin valmentajia ja Me -säätiön organisaation jäseniä. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii James Colemanin (1988) ja Robert D. Putnamin (2000) sosiaalisen pääoman teoriat ja näistä teorioista johdetut tutkimukset. Tutkimuksen analyysimenetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia sekä teemoittelua. Aineisto koostuu 8 puolistrukturoidusta haastattelusta.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että FC Meltsin ja Me -säätiön merkitys sosiaalisen pääoman edistäjänä on merkittävä. FC Meltsi edisti sen toimintaan osallistuvien nuorten sosiaalisten verkostojen muodostumista. Seuran valmentajien valmennuksen käytännöt ja periaatteet näyttäytyivät keskeisinä luottamuksen rakentamisessa nuorten kanssa. Valmentajien ja pelaajien välinen luottamus edisti nuorten toimintaan sitoutumista ja opetti prososiaalista käyttäytymistä.

FC Meltsin merkitys sosiaalisen pääoman muodostumisessa ei rajoittunut pelkästään yksilö- tai ryhmätasolle vaan sosiaalinen pääoma kiinnittyi laajemmin myös nuorten perheisiin ja asuinalueeseen. Me -säätiö on muodostanut sellaiset rakenteet, jotka mahdollistavat sosiaalisen pääoman syntymisen ja kehittymisen. Säätiö on madaltanut osallistumisen kynnystä ja sen toimintaa ohjaavat arvot, jotka lisäävät yhteisön avoimuutta ja luovat osallistumisen mahdollisuuksia yksilön taustasta riippumatta. Aineistoista ilmeni myös toiminnan haasteita, joita aiheuttivat erityisesti ulkoiset tekijät, kuten olosuhteiden puute.

Asiasanat	Sosiaalinen pääoma, sosiaaliset verkostot, luottamus, normit, nuoret, urheilu, jalkapallo
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO.....	5
2	SOSIAALINEN PÄÄOMA.....	8
2.1	SOSIAALINEN PÄÄOMA – COLEMANIN NÄKÖKULMA.....	9
2.2	SOSIAALINEN PÄÄOMA – PUTNAMIN NÄKÖKULMA.....	18
3	NUORET, SOSIAALINEN PÄÄOMA JA JOUKKUEURHEILUUN OSALLISTUMINEN	24
3.1	NUORET JA SOSIAALINEN PÄÄOMA	24
3.2	URHEILUUN OSALLISTUMINEN	29
3.3	JOUKKUEURHEILUUN OSALLISTUMINEN JA SOSIAALINEN PÄÄOMA.....	32
4	TUTKIMUSASETELMA.....	36
4.1	AINEISTO.....	37
4.2	ANALYYSIMENETELMÄT.....	41
4.3	TUTKIMUSETIIKKA.....	43
5	FC MELTSI SOSIAALISEN PÄÄOMAN LÄHTEENÄ.....	46
5.1	FC MELTSIIN KUULUMINEN SOSIAALISEN PÄÄOMAN LÄHTEENÄ NUORILLE.....	47
5.2	FC MELTSI JA NUORTEN KUULUMISEN TUNNE.....	53
5.3	VALMENTAJIEN MERKITYS NUORTEN OSALLISTAMISESSA JA HYVINVOINNIN TUKEMISESSA.....	57
5.4	FC MELTSIN ALUEELLINEN MERKITYS.....	68
5.5	ME -SÄÄTIÖ MAHDOLLISUUKSIEN LUOJANA.....	75
6	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	85
	LÄHTEET.....	91
	LIITTEET.....	102

1 JOHDANTO

Tutkijat ja yhteiskunnalliset asiantuntijat ovat havainneet kasvavaa huolta sosiaalisten siteiden heikkenemisestä ja yhteisöllisyyden rapautumisesta moderneissa yhteiskunnissa viime vuosikymmenien aikana. Erityisesti 1900-luvulla alkaneen kiihtyneen kaupungistumisen nähtiin synnyttävän sellaista yhteiskunnallista järjestystä, jossa perinteiset sosiaaliset siteet – kuten jaettu tila, läheiset sukulaisuussuhteet ja yhteiset moraaliset arvot – korvautuivat anonymitteillä, individualismilla ja kilpailulla. Esimerkiksi kasvava eriarvoisuus ja sosiaalinen pirstaloituminen on nähty vaikuttavina tekijöinä yhteisöllisten suhteiden heikkenemisessä. Myös rikollisuuden lisääntyminen, pitkäaikaistyöttömyys ja alityöllisyys erityisesti nuorten keskuudessa ovat merkkejä yhä kuormittuneemmasta ja epäjärjestyneemmästä yhteiskunnasta. (Räikkönen & Hedman 2024; Forrest & Kearns 2001.) Tätä taustaa vasten sosiaalisen pääoman on katsottu muodostavan voiman, joka auttaa sitomaan yhteiskuntaa yhteen. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan ihmisten ja ryhmien välisiä suhteita sekä verkostoja. Näissä suhteissa ja verkostoissa muodostuu luottamusta, vastavuoroisuutta, auttamista, neuvomista, tukea sekä yhteenkuuluvuutta. Usein sosiaalisella pääomalla viitataan resursseihin, joita syntyy perheiden, ystävien sekä yhteisöjen sosiaalisten suhteiden ja tukiverkostojen sivutuotteena. (Van Aerscht & Salminen 2018.)

Tutkimuksissa urheiluun osallistuminen on tunnistettu yhdeksi tavaksi, jolla sosiaalista pääomaa voidaan luoda. Urheiluun osallistuminen tarjoaa mahdollisuuden ystävyyssuhteiden muodostamiseen ja verkostojen kehittämiseen sekä sosiaalisen eristytymisen vähentämiseen. Myös henkilökohtainen kasvu ja yhteisöllisyyden vahvistuminen voidaan lukea urheilun aineettomiksi hyödyiksi. Urheilulla on myös muuntava voima sosiaalisten yhteyksien rakentamisessa ja jaettujen kokemusten lisäämisessä, jonka seurauksena siihen liittyy usein merkittäviä yhteisöllisiä hyötyjä. Suurin osa urheilulajeista on luonteensa vuoksi yhdistystoimintaa ja toiminta sisältää yksilöiden tarkoituksellista vuorovaikutusta joko osallistujina, katsojina tai vapaaehtoisina. Näin ollen urheiluun osallistuminen voi vastata sosiaalisen yhteenkuuluvuuden heikkenemiseen vahvistamalla yhteisön sosiaalista pääomaa. (Räikkönen ym. 2024; Perks 2007; Bailey 2005.)

Kuitenkin, kuten on todettu, urheiluun osallistuminen sekä pääsy sosiaaliseen pääomaan voi riippua yksilön sosiaalisesta asemasta. Rajoittavia tekijöitä voivat olla muun muassa maantieteellinen ja sosiaalinen eristäytyneisyys, taloudellisten resurssien puute sekä urheilutilojen vaikea saavutettavuus. (Griffiths, Moore & Brunton 2022; Arai & Pedlar 2003.) Tämän edellä olevan lähtökohdan pohjalta suomalainen Me -säätio ja heidän oma jalkapalloseuransa FC Meltsi tarjoaa kiinnostavan tapaustutkimuksen jalkapalloseuran ja säätion merkityksestä sosiaalisen pääoman muodostamisessa. Me -säätio tekee vaikuttavaa työtä muun muassa tasavertaisten mahdollisuuksien tarjoamiseksi lapsille ja nuorille. Tästä konkreettisena esimerkkinä on Mellunmäen alueella toimiva FC Meltsi, jonka toimintaan osallistuminen on maksutonta alueen lapsille ja nuorille. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sitä, millaisia erilaisia sosiaalisen pääoman muotoja jalkapallojoukkueeseen kuulumisella on nuorille ja millainen merkitys Me -säätillä on sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta.

On tärkeä tiedostaa, että tutkimus on täysin itsenäinen opinnäytetyö eikä toimeksianto. Tutkimus perustuu FC Meltsin joukkueeseen kuuluvien nuorten pelaajien, FC Meltsin valmentajien sekä Me -säätion organisaation jäsenten laajaan haastatteluaineistoon. Tällä aineistovalinnalla on pyritty mahdollistamaan erilaisten näkemysten esiin tuominen sekä aineiston kriittinen ja monipuolinen tarkastelu. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa ihmisten välisiä suhteita, joiden kautta FC Meltsin ja Me -säätion jäsenet voivat vastavuoroisesti vaihtaa resursseja, kuten tietoa, mahdollisuuksia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi keskeisinä sosiaalisen pääoman indikaattoreina tässä tutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten FC Meltsin ja Me -säätion toiminnassa muodostuneet sosiaaliset suhteet edistävät luottamusta sekä auttamisen ja vastavuoroisuuden normeja.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii Robert Putnamin (2000) ja James Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman määritelmät. Putnamin (2000) näkökulman mukaan sosiaalinen pääoma ymmärretään tapana, jolla ihmiset ovat suhteessa toisiinsa. Edellä mainittu ilmenee sosiaalisina verkostoina, vastavuoroisena toimintana ja sosiaalisena luottamuksena. Toistuva vuorovaikutus rakentaa luottamusta ja halua auttaa läheisiä. Avun vastaanottaminen puolestaan synnyttää moraalisen veloitteen vastapalvelukseen, mikä edelleen vahvistaa ihmisten välistä luottamusta. Putnam (2000) myös erottaa toisistaan kaksi sosiaalisen pääoman tyyppiä, joita ovat sitova (bonding) ja silloittava

sosiaalinen pääoma (bridging). Sitova sosiaalinen pääoma viittaa suhteisiin suhteellisen homogeenisten ryhmien sisällä, kuten perheenjäsenten, naapureiden ja läheisten ystävien välisiin tiiviisiin siteisiin. Silloittava sosiaalinen pääoma taas tarkoittaa osallistavia sosiaalisia verkostoja, jotka yhdistävät ihmisiä erilaisten sosiaalisten jakolinjojen yli. (Kobayashi, Nicholson & Hoye 2013; Putnam 2000.)

Coleman (1988) puolestaan näkee sosiaalisen pääoman sosiaalisten rakenteiden ominaisuutena eikä yksilön piirteenä. Näin ollen sosiaalinen pääoma ilmenee sosiaalisina normeina, sanktioina, velvoitteina, odotuksina, luottamuksena sekä tiedonkulkuna. Mitä tiiviimpi rakenne on, sitä enemmän siinä on sosiaalista pääomaa, joka voi helpottaa yhteisen tavoitteen saavuttamista. Yhdistämällä Putnamin (2000) ja Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman lähestymistavat, tämä tutkimus pyrkii selvittämään millainen merkitys FC Meltsillä ja Me -säätöillä on sosiaalisen pääoman muodostumisessa FC Meltsin toimintaan osallistuville nuorille ja laajemmin sen toimintaan kytkeytyville ihmisille.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa monipuolinen ja syvälinen hahmotus siitä, millainen merkitys FC Meltsin kaltaisella jalkapalloseuralla ja Me -säätöillä voi olla sosiaalisen pääoman muodostamisessa ja siten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi tutkimus tarjoaa laajempaa tietoa siitä millaisia mahdollisuuksia ja haasteita voittoa tavoittelemattomilla järjestöillä voi olla sosiaalisen pääoman edistämiseksi. Tutkimus voi tuottaa hyödyllistä tietoa urheiluseuroille, säätöille ja päätöksentekijöille siitä, miten joukkueurheilun keinoin voidaan edistää sosiaalisen pääoman syntymistä.

Tutkimuksen rakenne on seuraavanlainen. Ensimmäisessä osiossa käsitellään sosiaalista pääomaa teoreettisesti ja syvennytään Colemanin (1988) ja Putnamin (2000) sosiaalisen pääoman määritelmiin. Tämän jälkeen käydään läpi tutkimuksen metodologiset lähtökohdat, sisältäen aineistonkeruun, analyysimenetelmät ja eettisen pohdinnan. Empiirisessä osiossa analysoidaan FC Meltsin ja Me-säätöjen merkitystä sosiaaliseen pääomaan kerätyn haastatteluaineiston pohjalta. Viimeisenä tutkimuksen johtopäätöksissä pohditaan saatujen tulosten merkitystä ja sitä, miten urheiluseurat ja voittoa tavoittelemattomat järjestöt voivat edistää sosiaalisen pääoman muodostumista nii yksilö- kuin yhteisötasolla.

2 SOSIAALINEN PÄÄOMA

Ajatus sosiaalisesta pääomasta on vaihdellut 1900-luvun aikana. Käsitteen alkuperää voidaan hahmottaa myös kauemmas taaksepäin. Kuitenkin nykyisessä merkityksessään tunnustus sosiaalisen pääoman lanseerauksesta annetaan yleisesti Lyda J. Hanifanille, joka toimi koulujen ylijohtajana Länsi-Virginiassa. Hanifan esitti, että yhteisön koulutustilat ja opetussuunnitelmat – etenkin maaseutualueilla – täyttivät kaksitahoisen tehtävän; ne tarjosivat paikan opetukselle (lapset) sekä kansalaiskeskusteluille (aikuiset) joiden keskeisenä keskustelun aiheena opetussuunnitelma oli. Nämä tilat ja keskustelut olivat Hanifanin mukaan elinvoimaisen yhteisön elämänlanka ja ne viljelivät sitä, mitä hän kutsui sosiaalisesti pääomaksi. (Woolcock & Narayan 2000; Woolcock 2010.)

Nykypäivänä sosiaalisen pääoman käsite on siirtynyt marginaalista yhteiskuntatieteellisen terminologian valtavirtaan. Siitä on tullut yksi sosiologian menestyksekkäimmistä ”vientituotteista” ja se on vakiinnuttanut paikkansa osana arkikeskusteluja ja politiikkapuhetta eri puolilla maailmaa. (Portes 2000; Woolcock 2010). Sosiaalista pääomaa on käytetty selittämään hyvin moninaisia ja erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä, kuten asunto-ohjelmien onnistumista joissakin yhteisöissä mutta ei toisissa, yksilön ammatillisia saavutuksia, yritysten taloudellista suorituskykyä sekä kokonaisten kaupunkien kehitystä (Putnam 1993; Portes 2000; Liao & Welsch 2005).

Syitä käsitteen suosiolle on useita. Woolcockin (2010) mukaan ajatus sosiaalisesta pääomasta puhuttelee laajasti, koska se antaa nimen intuitiiviselle, kulttuuriset rajat ylittävälle ymmärrykselle siitä, että olemme sosiaalisia olentoja ja sillä on merkittäviä vaikutuksia moniin meille tärkeisiin aiheisiin. Vastaavasti Burt (2000) esittää, että sosiaalinen pääoma tuottaa uusia oivalluksia sekä tarkempia ja vakaampia malleja, jotka selittävät sitä, miksi tietyt ihmiset ja organisaatiot suoriutuvat paremmin kuin toiset. Sosiaalinen pääoma on nähty myös suorana vastauksena 1980-luvun talousteorioille ja politiikoille, sekä kritiikkinä uusklassisen taloustieteellisen ajattelun kapeita analyttisiä näkökulmia kohtaan. (Huysman & Wulf 2004; Gearin 2017).

Huomionarvoista on se, että tutkimuskirjallisuudesta on löydettävissä lukuisia erilaisia sosiaalisen pääoman määritelmiä ja sovellusalueita. Lin (2001) mukaan sosiaalinen pääoma voidaan määritellä ”resursseina, jotka ovat upotettuina henkilön sosiaalisiin verkostoihin ja joita toimijat käyttävät ja hyödyntävät omassa toiminnassaan.” Näin ollen käsitteellä on kaksi tärkeää komponenttia: ensinnäkin se edustaa resursseja, jotka ovat upotettuina sosiaalisiin suhteisiin yksilöiden sijaan, ja toiseksi näiden resurssien käyttö ja hyödyntäminen kuuluvat toimijoille. (Lin 2001, 24–25).

Fukuyama (1997) esittää, että sosiaalinen pääoma voidaan määritellä ”tietynlaisten epävirallisten sääntöjen tai normien olemassaolona, joita ryhmän jäsenet jakavat ja jotka mahdollistavat yhteistyön heidän välillään.” Hänen mukaansa arvojen ja normien jakaminen itsessään ei tuota sosiaalista pääomaa, koska arvot voivat olla vääriä. Lisäksi normien, jotka tuottavat sosiaalista pääomaa, on olennaisesti sisällettävä sellaisia hyveitä kuten totuuden puhuminen, velvollisuuksien täyttäminen ja vastavuoroisuus. (Fukuyama 1997, 378–379.) Bowlesin ja Gintisin (2002) määritelmän mukaan sosiaalinen pääoma viittaa ”luottamukseen ja huolenpitoon yhteisön jäseniä kohtaan sekä halukkuuteen noudattaa yhteisön normeja.” Sen sijaan normien noudattamatta jättäminen johtaa rankaisemiseen. (Bowles & Gintis 2002, 419). Nämä edellä esitetyt määritelmät ovat eräiden merkittävimpien sosiaalisen pääoman tutkijoiden ehdottamia (Durlauf & Fafchamps 2005).

2.1 Sosiaalinen pääoma - Colemanin näkökulma

Amerikkalaisen sosiologin James S. Colemanin vuonna 1988 tekemää julkaisua ”*Social capital in the creation of human capital*” pidetään yhtenä keskeisimpänä tutkimuksena, joka nosti sosiaalisen pääoman sosiologian tutkimuksen keskiöön (ks. esim. Portes 1998; Durlauf ym, 2005). Siinä hän esittelee ja havainnollistaa sosiaalisen pääoman käsitettä ja sen eri muotoja, sekä tarkastelee sosiaalisen pääoman syntymiseen vaikuttavia rakenteellisia olosuhteita. Colemanin (1988) mukaan sosiaalinen pääoma määritellään sen funktion avulla. Sosiaalinen pääoma ei siis ole yksi ainoa ilmiö, vaan se on joukko erilaisia ilmiöitä, joilla on kaksi yhteistä piirrettä: ne kaikki koostuvat jostakin sosiaalisen rakenteen osa-alueesta ja ne helpottavat tiettyjen toimijoiden – oli kyseessä yksilöt tai yhteisöt – toimintoja rakenteen sisällä. (Coleman 1988, 98.)

Toisin kuin muut pääoman muodot (vrt. esim. fyysinen pääoma) sosiaalinen pääoma on sisäänrakennettuna toimijoiden välisiin suhteisiin. Se ei siis sijaitse itse toimijoissa tai tuotannon fyysisissä välineissä. Lisäksi, aivan kuten muutkin pääoman muodot, sosiaalinen pääoma on tuottavaa ja se mahdollistaa sellaisten päämäärien saavuttamisen, jotka sen puuttuessa eivät olisi mahdollisia. Samoin kuin esimerkiksi fyysinen pääoma, sosiaalinen pääoma ei ole täysin vaihdettavaa, vaan se voi olla spesifiä tietynlaisille toimijoille. Edellä mainittu tarkoittaa sitä, että jokin sosiaalisen pääoman muoto voi olla arvokas tiettyjen toimintojen edistämässä, mutta hyödytön tai jopa haitallinen muille.

Teoksessaan Coleman (1988) havainnollistaa sosiaalista pääomaa ja joitakin sen eri muotoja myös erilaisilla käytännön esimerkeillä, kuten kauppayhteisöllä. Hän esittää, että esimerkiksi New Yorkin tukkutimanttimarkkinat ovat juutalaisyhteisön hallitsemia; yhteisön jäsenet asuvat Brooklynissa, käyvät samoissa synagogissa ja solmivat avioliittoa pääasiassa keskenään. Edellä mainittu kuvastaa suljettua yhteisöä, jossa tiiviit siteet – kuten perhesiteet ja uskonnollinen jäsenyys – tarjoavat tarvittavan vakuutuksen, joka helpottaa markkinatoimia. Jos joku tämän yhteisön jäsen rikkoisi luottamuksen vaihtamalla kiviä toisiin tai varastamalla, hän menettäisi niin perhesiteensä kuin myös uskonnolliset- ja yhteisölliset siteensä. Eli käytännössä näiden siteiden vahvuus mahdollistaa sen, että kaupankäynnissä luotettavuus otetaan itsestäänselvytenä ja se tapahtuu vaivattomasti. Sen sijaan näiden siteiden puuttuessa tarvittaisiin monimutkaisia ja kalliita vakuutusjärjestelyjä - tai kaupankäynti ei voisi toteutua ollenkaan. (Coleman 1988, 99.)

Edellä oleva esimerkki kuvastaa osaltaan *velvoitteita* ja *odotuksia*, joita Coleman (1988) pitää yhtenä sosiaalisen pääoman muotona. Teoksessaan hän havainnollistaa velvoitteita ja odotuksia seuraavasti: jos A tekee jotain B:n hyväksi ja luottaa siihen, että B auttaa häntä vastavuoroisesti tulevaisuudessa, niin tällöin tämä luo A:lle odotuksen ja puolestaan asettaa B:lle velvoitteen pitää yllä kyseistä luottamusta. Tämä velvoite voidaan ajatella ”luottokuitina” jota A säilyttää ja jonka B voi lunastaa myöhemmällä vastapalveluksella. Jos taas A:lla on paljon luottokuitteja eri henkilöiltä, joihin hänellä on suhteita, niin vastaavuus taloudelliseen pääomaan on selvä: luottokuitit muodostavat A:lle laajan luottovarannon, jota hän voi hyödyntää tarvittaessa. (Coleman 1988; Coleman 1990.) Kuten Coleman (1990) esittää tähän sosiaalisen pääoman muotoon liittyy kaksi keskeistä tekijää, joista ensimmäinen on sosiaalisen ympäristön luotettavuuden taso, millä

tarkoitetaan sitä, että velvoitteet tullaan täyttämään. Toinen näistä tekijöistä on olemassa olevien velvoitteiden (luottokuittien) todellinen määrä.

Luotettavuuden arvoa Coleman (1988) havainnollistaa muun muassa Kaakkois-Aasiassa esiintyvällä kiertävällä luottoyhdistyksellä. Nämä yhdistykset koostuvat naapureista ja ystäväistä, jotka tapaavat noin kerran kuukaudessa. Tapaamisissa jokainen jäsen maksaa saman summan rahaa yhteiseen rahastoon, mikä annetaan yhdelle jäsenistä – joko huutokaupan tai arvonnan perusteella. Jos jäsenten välillä ei olisi korkeaa luotettavuuden tasoa tällainen luottoyhdistys ei voisi toimia. Nimittäin henkilö, joka saa varhaisessa vaiheessa maksusuorituksen, voisi kadota paikalta ja jättää muut tappiolle. Tämän tyyppinen luottoyhdistys ei voisi menestyä sellaisessa kaupunkiympäristössä, jota leimaa korkea sosiaalinen epäjärjestys – eli toisin sanoen sosiaalisen pääoman puute. (Coleman 1990.)

Huomionarvoista on se, että velvoitteiden määrä vaihtelee ja useat eri tekijät selittävät eroja kyseisten velvoitteiden määrässä. Yleisen luotettavuuden tason lisäksi esimerkiksi muiden tukimuotojen olemassaolo (vrt. esim. valtion sosiaalipalvelut) sekä kulttuurierot avun antamisen ja pyytämisen taipumuksessa vaikuttavat. Myös vaurauden taso – joka voi vähentää muiden antaman avun tarvetta – sekä sosiaalisten verkostojen sulkeutuneisuuden aste vaikuttavat velvoitteiden määrään. Vastaavasti myös yksilöt eroavat sen suhteen, miten paljon luottokuitteja he voivat käyttää milloin tahansa.

Coleman (1988) havainnollistaa velvollisuuksien ja odotusten välistä epäsymmetriaa esimerkillä Yhdysvaltojen terveydenhuollon kriisistä, joka johtui vastuukanteista. Hän esittää, että perinteisesti lääkärit ovat hallinneet tilanteita, joissa on kirjaimellisesti elämän ja kuoleman merkitys potilaille. Puolestaan potilaat ovat kokeneet, etteivät he pysty tarpeeksi korvaamaan lääkäreille heidän tuottamia merkittäviä hyötyjä. Näin ollen osa lääkäreiden palkkioista tuli kunnioituksen, kiitollisuuden sekä korkean ammatillisen arvostuksen muodossa. Tämä johti siihen, että potilaille muodostui koettu velvollisuus lääkäreitä kohtaan – eli eräänlainen sosiaalinen pääoma – joka esti tyytymättömiä potilaita ryhtymästä toimiin lääkäriä vastaan esimerkiksi hoitotuloksiin liittyvien pettymysten vuoksi. (Coleman 1990.)

Lisäksi, vaikka osa velvoitteiden määrän vaihtelusta johtuu yllä kuvatuista yhteiskunnallisista muutoksista, niin osa johtuu tarkoituksellisesta veloitteen luomisesta silloin kun henkilö tekee toisen hyväksi jotakin. Velvoitteita ei siis aina synny tarpeen avulla, vaan ne luodaan tarkoituksellisesti. Esimerkiksi lahjojen antaminen on tulkittu tässä valossa. (Mauss 1954; Coleman 1990.)

Velvoitteiden ja odotusten lisäksi toinen tärkeä sosiaalisen pääoman muoto Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman määrittelyssä on sosiaalisissa suhteissa piilevä potentiaali tiedon saamiseen. Tästä hän käyttää termiä *informaatiokanavat* (eng. information channels). Tieto on merkittävää, koska se luo perustan toiminnalle. Kuitenkin tiedon hankkiminen on kallista. Yhtenä tapana hankkia tietoa on sosiaalisten suhteiden hyödyntäminen, vaikka nämä suhteet ovat alun perin luotu muita tarkoituksia varten. Kirjassaan Coleman havainnollistaa melko yksinkertaisia esimerkkejä käyttäen, miten informaatiokanavat voivat ilmetä käytännössä. Esimerkiksi henkilö, joka ei ole kiinnostunut ajankohdaisista asioista – mutta haluaa pysyä perillä tärkeistä kehityskuluista – säästää aikaa jättämällä sanomalehden lukematta, saadessaan tiedot ystävältään, joka seuraa aktiivisesti uutisia. Edellä oleva on esimerkki sosiaalisesta suhteesta, joka muodostaa sosiaalista pääomaa tarjoamalla tietoa, mikä helpottaa toimintaa. Eli toisin sanoen, näissä tapauksissa suhteiden arvo pohjautuu niiden välittämään tietoon, eikä niihin liittyviin veloitteisiin tai vastapalveluihin. (Coleman 1990.)

Kolmantena ja viimeisenä sosiaalisen pääoman muotona Coleman pitää *normeja* sekä *tehokkaita sanktioita* (engl. norms and effective sanctions). Hän kritisoi sitä, että monet sosiologit pitävät normeja itsestäänselvyyksinä. Toiset taas näkevät normit ongelmallisena deus ex machina -käsitteenä – eli makrotason ilmiönä, jonka avulla selitetään sosiaalista käyttäytymistä, mutta jota itseään ei selitetä. Ennen normien tarkkaa määrittelyä Coleman (1988) kuvaa niiden toimintaa. Hänen mukaansa sosiaaliset normit määrittävät sen, mitkä teot tietty joukko ihmisiä kokee asianmukaisiksi tai oikeiksi ja vastaavasti mitkä taas epäasianmukaisiksi tai vääriksi. Normit siis syntyvät tarkoituksellisesti, koska niiden laatijat tai ylläpitäjät kokevat hyötyvänsä siitä, että niitä noudatetaan. Huomionarvoista on se, että normeja valvotaan yleensä sanktioiden avulla. Nämä sanktiot voivat olla palkkioita oikeiksi pidetyistä teoista tai sitten rangaistuksia vääriksi pidetyistä teoista. Henkilöt, jotka kannattavat normia ajattelevat itsellään olevan oikeus soveltaa sanktioita. Vastaavasti henkilöt, joiden toiminta on näiden normien kohteena –

riippumatta siitä hyväksyvätkö he itse kyseessä olevan normin vai eivät – ottavat normit ja niihin liittyvät palkkiot tai rangaistukset huomioon päätöksissään.

Normit tiettyä toimintaa koskien ovat olemassa silloin kun sosiaalisesti määritelty oikeus kontrolloida tiettyä toimintaa kuuluu jollekin muulle kuin toimijalle itselleen. Toisin sanoen muilla on auktoriteetti kyseisen toiminnan suhteen. Toimija ei siis ole vapaaehtoisesti luovuttanut auktoriteettia muille, vaan se on syntynyt sosiaalisen konsensuksen myötä. Normin määritelmän kannalta on tärkeää huomioida, että kyseessä on epävirallinen, sosiaalisesti määritelty oikeus, eikä esimerkiksi laillisesti määritelty tai muodolliseen sääntöön perustuva oikeus. Normi voi olla olemassa ilman laillista oikeutta tai se voi olla ristiriidassa laillisesti määritellyn oikeuden kanssa. Tällainen tilanne on muun muassa silloin kun normi on vastoin lakia. Lisäksi on hyvä huomioida, että normia ei ole olemassa niin kauan kuin yksilö pitää oikeuden omaan toimintaansa. Eli normi on olemassa vain siinä tapauksessa, kun muut henkilöt ottavat oikeuden vaikuttaa siihen, miten toimija toimii. (Coleman 1990.)

Normeja voidaan myös luokitella eri tyyppeihin (ks. Coleman 1990). Colemanin mukaan normit kohdistuvat tiettyihin tekoihin, joita hän kutsuu ”keskeisiksi teoiksi.” Jos jotkut normit kieltävät tai estävät keskeisen teon niin silloin kyseessä on niin kutsuttu *kieltonormi*. Sen sijaan normit, jotka edistävät tai määräävät keskeisen teon ovat *kehotusnormeja*. Ensiksi mainituille kieltonormeille on tyypillistä, että ne muodostavat järjestelmässä negatiivisen palautteen, joka vaimentaa keskeistä tekoa. Kehotusnormit puolestaan tuottavat positiivista palautetta, jolloin keskeinen teko vahvistuu. On myös mahdollista, että normi voi sekä määrätä toisen teon että kieltää toisen. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta – jossa normi on yhtä aikaa sekä kehotus että kieltonormi – on normi kävellä oikealla puolella kohdatessa toinen jalankulkija.

Normit voivat myös olla erillisiä (eng. disjoint norms). Tällöin normien hyötyjät – eli toimijat, jotka hyötyvät normista – ja kohteet eivät ole samoja henkilöitä. Normien hyötyjillä on intressi noudattaa normia, kun taas normien kohteena olevat henkilöt eli kohdeyksilöt pyrkivät säilyttämään teon muuttumattomana normista huolimatta. Kuitenkin monissa normeissa normin hyötyjät ja kohteet ovat samoja, jolloin jokainen toimija on samaan aikaan sekä normin hyötyjä että kohde. Näitä edellä mainittuja normeja Coleman kutsuu *yhteisiksi normeiksi* (eng. conjoint norms). Yhteisessä normissa normin

käyttöönotto joko hyödyttää kaikkia ja on tehokas tai sitten se vahingoittaa kaikkia ja on tehoton. Normin syntyminen on sosiaalisesti tehokasta, jos jokainen saa toiminnastaan vähemmän hyötyä kuin mitä muiden vastaavasta toiminnasta aiheutuu haittaa. Edellä mainitun kaltaisessa tilanteessa kaikki voivat paremmin, jos normi syntyy. Sosiaalinen tehokkuus saavutetaan, kun yksilöiden oikeudet kontrolloida omaa toimintaansa jaetaan koko ryhmälle yhteisesti. (Coleman 1990.)

Silloin kun normi on olemassa ja se on tehokas niin se muodostaa voimakkaan, mutta toisinaan hauraan sosiaalisen pääoman muodon. Tehokkaat normit estävät rikollisuutta ja mahdollistavat sen, että kaupungissa voi liikkua vapaasti öisin. Myös vanhukset voivat lähteä kodeistaan ilman pelkoa turvallisuudestaan. Vastaavasti yhteisön normit, jotka tukevat ja palkitsevat hyvästä koulumenestyksestä, helpottavat merkittävästi koulun tehtävää. Ensiarvoisen tärkeänä sosiaalisen pääoman muotona yhteisössä Coleman (1988) näkee normin, joka kehottaa luopumaan omista itsekkäistä eduista sekä toimimaan yhteisön hyväksi. Tällaista normia vahvistavat muun muassa sosiaalinen tuki, kunnia, asema sekä erilaiset palkkiot. Kyseessä oleva normi tukee myös perheitä suuntaamalla perheenjäseniä toimimaan epäitsekkäästi perheen edun puolesta. Lisäksi se auttaa uusien sosiaalisten liikkeiden syntyä ja saa ihmiset työskentelemään yhteisen hyvän eteen. Tietyissä tapauksissa nämä normit sisäistetään, kun taas joissakin tilanteissa ne perustuvat pääasiassa ulkoisiin palkintoihin epäitsekkyydestä tai paheksuntaan itsekkästä toiminnasta.

Kuitenkin huolimatta siitä, perustuvatko normit sisäisiin vai ulkoisiin sanktioihin ne ovat tärkeitä yhteisöllisten hyödykkeiden ongelman ratkaisemiseksi. Tehokkaat normit voivat muodostaa voimakkaan sosiaalisen pääoman muodon. On silti hyvä huomioida, että normit eivät pelkästään helpota tiettyjä toimintoja vaan ne myös rajoittavat toisia. Esimerkiksi yhteisöissä, joissa on tehokkaita ja voimakkaita nuorten käyttäytymistä sääteleviä normeja, nuoret eivät saa välttämättä pitää hauskaa. Vastaavasti normit, jotka palkitsevat tietynlaisesta toiminnasta – kuten normi, jonka mukaan hyvää urheilijaa tulisi kannustaa liittymään jalkapallojoukkueeseen – voivat ohjata energiaa pois muista mahdollisista aktiviteeteista. Tehokkaat normit voivat myös vähentää innovatiivisuutta. Tällöin ne eivät pelkästään estä haitallisia tekoja, vaan myös sellaisia poikkeuksellisia tekoja, jotka voisivat hyödyttää kaikkia.

Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman teoriaa on sovellettu useissa eri tutkimuksissa ja asiayhteyksissä. Kuitenkin tämän tutkimuksen aiheen kannalta kiinnostava näkökulma on se, miten teoriaa on hyödynnetty urheilun kontekstissa. Esimerkiksi Mateusz Grodecki (2019) käyttää Colemanin näkökulmaa tutkiessaan ja kuvatessaan mekanismeja, joiden avulla sosiaalista pääomaa syntyy jalkapallokannattajien ryhmissä Puolassa. Grodecki hyödyntää Colemanin määrittelemiä eri sosiaalisen pääoman muotoja ja tarkastelee, miten nämä sosiaalisen pääoman muodot ilmenevät kannattajien keskuudessa.

Tutkimuksessa havaittiin, että sosiaalinen pääoma oli seurasta ryhmien välisestä kilpailusta ja kannattajien väliset siteet syntyivät katsomoissa ja etenkin vieraspeleissä. Näissä peleissä siteet vahvistuivat ja siirtyivät kannattajien yksityiselämään, jossa ne tuottivat hyötyä vastavuoroisuuden normien avulla. (Grodecki 2019.) Tämä mekanismi kuvastaa Colemanin määrittelemistä sosiaalisen pääoman muodoista velvollisuuksia ja odotuksia. Kannattajat luottivat siihen, että he saavat toisiltaan apua tarvittaessa. Luottamus ei ilmennyt pelkästään yksittäisten kannattajien henkilökohtaisena kokemuksena vaan se oli yleistynyt saman seuran omistautuneisiin kannattajiin. Edellä mainitun voi katsoa viittaavan Colemanin esittämään sosiaalisen ympäristön luotettavuuden tasoon, joka on keskeinen tekijä velvoitteiden ja odotusten muodostamassa sosiaalisen pääoman ulottuvuudessa.

Kannattajien keskinäinen luottamus ei ollut kuitenkaan täysin aukotonta, vaan he myönsivät ”vapaamatkustajien” olemassaolon. Vapaamatkustajat ovat henkilöitä, jotka käyttävät hyväkseen ryhmän luottamusta ja jäsenyyttä ainoastaan omaksi edukseen, jolloin se on usein vastoin ryhmän tavoitteita. Myös Coleman (1990, 274) käsittelee vapaamatkustajakäyttäytymistä teoksessaan. Yhtenä esimerkkinä hän käyttää juuri joukkueurheilua ja esittää, että siinä esiintyy vapaamatkustamista jopa hieman enemmän kuin yksilölajeissa.

Velvoitteiden ja odotusten lisäksi myös normien ja tehokkaiden sanktioiden muodostama sosiaalisen pääoman muoto oli havaittavissa tutkimuksessa. Kannattajien ryhmissä olivat tiukat säännöt ja tehokas kontrolli ylläpiti normien noudattamista. Vastaavasti luottamuksen menettämisellä oli vakavia seurauksia. Sanktiona oli esimerkiksi ryhmästä eristäminen. (Grodecki 2019.) Näiden kahden sosiaalisen pääoman muodon lisäksi, tutkimuksessa oli tunnistettavissa myös kolmas Colemanin (1988) määrittelemä

sosiaalisen pääoman muoto, nimittäin informaatiokanavat. Kannattajaryhmään kuulumisen antoi jäsenille pääsyn eksklusiiviseen tietoon, kuten ”underground”-kannattajien elämään liittyvään informaatioon. Tällaista tietoa ei ole julkisesti saatavilla sen laitton luonteen vuoksi, mutta se on arvokasta faneille.

Tutkimuksesta oli löydettävissä myös esimerkkejä siitä, kuinka kannattajat osallistuivat varainkeruuseen hyväntekeväisyystarkoituksessa. Toisaalta heidän joukossaan oli myös huligaaneja, jotka osallistuivat yhteiskunnallisesti haitallisiin- ja lailla kiellettyihin toimintoihin, joilla oli negatiivisia seurauksia. Kannattajien osallistuminen varainkeruuseen on linjassa väitteen kanssa, jonka mukaan sosiaalinen pääoma voi olla arvokas edistämään tiettyjä toimintoja. Sen sijaan jälkimmäinen esimerkki kuvastaa sitä, että sosiaalisella pääomalla ei ole aina hyviä seurauksia ja se voi olla jopa haitallista – kuten tässä tapauksessa huligaanien toiminta. (Grodecki 2019; Coleman 1988).

Adams, Harris ja Lindsey (2018) sovelsivat Colemanin sosiaalisen pääoman teoriaa analysoidessaan ohjelmaa, jossa urheilua hyödynnettiin osana suurempaa tukikokonaisuutta päihteiden käytön, asunnottomuuden ja sosiaalisen syrjäytymisen haasteiden ratkaisuun. Ohjelmaan osallistuivat aikuiset miehet, joista useimmat ohjattiin mukaan erilaisten hyväntekeväisyysjärjestöjen ja muiden yhteisöongelmiin keskittyvien organisaatioiden kautta. Osallistujilla oli mahdollisuus saada tukea laajassa valikoimassa ilmaisia ja säännöllisiä urheilu- sekä liikuntamahdollisuuksia. Näitä olivat esimerkiksi jalkapallo, nyrkkeily ja kuntosaliharjoittelu. Tutkimuksessa tarkasteltiin erityisesti sitä, miten ohjelma loi ja vahvisti osallistujien sosiaalista pääomaa.

Tutkijat havaitsivat, että ohjelma edisti osallistujien välistä vuorovaikutusta sekä myönteisiä suhteita. Nämä myönteiset suhteet taas auttoivat irrottautumaan aiemmista, negatiivisista ihmissuhteista. Sosiaalisen pääomaan peilaten tämä tarkoittaa vastavuoroisuuden kehittymistä. Ohjelman aikana muodostunut yhteenkuuluvuuden tunne sekä yhteisöllisyys loi velvollisuuksien ja odotusten muotoja. Luottamus ja vastuuntunto muita osallistujia kohtaan näkyi esimerkiksi tiimimetaforan toistuvana käyttönä. Lisäksi ohjelmassa syntyneet luottamukselliset suhteet näyttäytyivät normien mukaisena toimintana; osallistujat oppivat ohjelman avulla, että toisenlainen maailma on mahdollinen ja esimerkiksi ilman huumeiden käyttöä voi nauttia elämästä. Eli toisin sanoen tavoilla, jotka ovat laillisia.

Huomionarvoista tutkimuksessa oli havainto siitä, että sosiaalisen pääoman eri muodot eivät ilmenneet erillisinä tai itsenäisinä tekijöinä, vaan ne kytkeytyivät toisiinsa vuorovaikutuksessa. Tämä havainto on linjassa Colemanin (1988) teorian kanssa, joka korostaa sitä, että sosiaalinen pääoma on sidoksissa ihmisten välisiin suhteisiin. Ympäristön luotettavuuden taso synnytti sosiaalista vuorovaikutusta, joka taas mahdollisti informaatiokanavien kehittymisen ohjelmassa. Esimerkiksi eräs ohjelmaan osallistuja ja sidosryhmän jäsen kuvailivat, kuinka kalastuksessa käytetty menetelmä sai tiimin tulemaan yhteen ja työskentelemään yhdessä ratkaistakseen tehtävän. Osallistujien täytyi käyttää toistensa nimiä ja kommunikoida, joka auttoi heitä tutustumaan sekä oppimaan toisiltaan.

Tutkimuksen tulokset myös korostivat tahattomuuden merkitystä sosiaalisen pääoman muodostumisessa ja sen käyttöarvossa. Samankaltainen havainto ilmeni myös aiemmin esitellyssä Grodeckin tutkimuksessa, jossa sosiaalinen pääoma oli seurausta ryhmien välisestä kilpailusta. Tämä on olennainen näkökulma myös Colemanin tutkimuksessa, jossa hän esitti, että vaikka yksilöllä on kyky synnyttää sosiaalista pääomaa, niin suurin osa sosiaalisen pääoman tuottamiseen liittyvistä toiminnan hyödyistä kohdistuu muihin ihmisiin kuin itse toimijaan. Täten sosiaalinen pääoma ei aja yksilön omaa etua eikä yleensä kannusta synnyttämään sitä. Tämän seurauksena useimmat sosiaalisen pääoman muodot siis syntyvät tai katoavat muiden toimintojen sivutuotteina. Eli toisin sanoen sosiaalinen pääoma syntyy tai häviää ilman, että kukaan tietoisesti haluaa sen olemassaoloa tai poissaoloa. Osaltaan tämä vaikeuttaa sosiaalisen pääoman tunnistamista ja huomioon ottamista sosiaalisessa toiminnassa, mikä on jo itsessään hankalaa sen aineettoman luonteen vuoksi. (Coleman 1988.)

Tässä luvussa on käyty läpi James Colemanin sosiaalisen pääoman teoriaa ja peilattu sitä tutkimuksiin, jossa teoriaa on hyödynnetty empiirisesti. On hyvä tiedostaa, että kyseinen teoria on saanut osakseen myös kritiikkiä (ks. esim. Kovalainen & Österberg 2000, 70). On esitetty, että Colemanin sosiaalisen pääoman määritelmä on ongelmallinen, koska se on osaltaan tautologinen. Tällöin kyseessä on siis ei-kausallinen suhde, jolloin on mahdoton erottaa syytä ja seurausta toisistaan. (Gearin 2017) On myös väitetty, että sosiaalinen pääoma on Colemanille vain taloustieteen laajennus, josta puuttuu aito sosiaalinen ulottuvuus. Tämän kritiikin mukaan Coleman on muuttanut

yksinkertaisen sosiaalisen vaihdon teorian sosiaalisen pääoman teoriaksi omaksumalla alkeellisella tavalla taloustieteellisiä lähestymistapoja. Muun muassa pääoman käsite on johdettu valtavirta- neoklassisesta taloustieteestä, jolloin Colemanin teoria näyttäytyy lähinnä peiteltyinä ja helpommin hyväksyttävänä muotona rationaalisen valinnan teoriasta. (Fine 2001.)

2.2 Sosiaalinen pääoma – Putnamin näkökulma

James Colemanin tavoin amerikkalainen politiikan tutkija Robert D. Putnam on yksi keskeisimmistä sosiaalisen pääoman teoreetikoista. On esitetty, että juuri Putnamin työ toi sosiaaliselle pääomalle ennennäkemätöntä huomiota (ks. esim. Woolcock 2010, 474). Kiinnostava yhteys Colemanin ja Putnamin välillä on se, että Putnam omaksui nimenomaan Colemanin sosiaalisen pääoman käsitteen ja mukautti sen omiin tarkoituksiinsa. On esitetty, että Putnam ja sosiaalinen pääoma nousivat valokeilaan erityisesti *Making Democracy Work*- teoksen myötä, joka oli 20 vuotta kestänyt empiirinen tutkimus. (Edwards 2009). Kyseinen tutkimus keskittyi kansalaisperinteisiin Italian eri alueilla ja se loi näyttöä siitä, että kansalaiskulttuurin- syndroomaksi kutsuttu käyttäytymismalli esiintyi joillakin Italian alueilla mutta ei toisilla (Janmaat 2006).

Tämän syndrooman ominaispiirteitä olivat ihmisten osallistuminen julkiseen päätöksentekoon, korkeampi sosiaalisen luottamuksen taso, lainkuuliaisuus sekä taipumus muodostaa suvaitsevaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen perustuvia ihmissuhteita. Alueilla, joilla ”syndrooma” ilmeni, talouskasvu oli voimakkaampaa, hallinto oli tehokkaampi sekä raportoidun onnellisuuden ja hyvinvoinnin tasot olivat korkeammat. Putnam ei kyennyt selittämään näiden eri tekijöiden välistä suhdetta, mutta hän havaitsi, että tekijät korreloivat vahvasti keskenään. (Edwards 2009.) Hän kirjoitti kansalaisosallistumisen, vastavuoroisuuden, rehellisyyden ja sosiaalisen luottamuksen kausaalisten nuolien olevan yhtä sotkuisia kuin spaghetti ja että vain huolellinen tai kokeellinen tutkimus voisi erottaa ne toisistaan (Putnam 2000). Vasta tutkimuksensa viimeisessä luvussa Putnam pyrki kehittämään teoreettisen selityksen kansalaiskulttuuri- syndrooman muodostumisesta. Hänen selityksensä mukaan tiheät sosiaaliset verkostot, joissa vallitsivat

vastavuoroisuuden normit, olivat edellytyksiä kansalaiskulttuurin käyttäytymismallien muodostumiselle. (Edwards 2009.)

On esitetty, että vain harvat tieteelliset teokset ovat herättäneet yhtä paljon keskustelua, kiitosta ja kritiikkiä kuin *Making Democracy Work*-teos (Levi 1996, 45). Myöhemmässä teoksessaan *Bowling Alone* Putnam (2000) pyrki puolustamaan älyllistä viitekehystä ja vastaamaan saamaansa kritiikkiin. Yksi keskeinen keino kritiikkiin vastaamisessa oli hänen tekemänsä erottelu erilaisten sosiaalisten verkostojen välillä. Merkittävää on, että tämä kyseinen erottelu pyrki olemaan linjassa Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman lähestymistavan kanssa ja keskittymään verkostojen konkreettiseen olemassaoloon. Tästä syystä tässä tutkimuksessa Putnamin näkökulma sosiaaliseen pääomaan ymmärretään juuri *Bowling Alone*-teoksen pohjalta, jossa verkostojen erottelu on keskeisessä asemassa. Tämä valinta on tehty, jotta tutkimuksen teoreettinen viitekehys olisi mahdollisimman yhdenmukainen ja rajattu.

Kysymys siitä mitä tapahtui amerikkalaisten sosiaaliselle- ja kansalaiselämälle, on *Bowling Alone*-teoksen aihe, kuten Putnam itse asian ilmaisee. Hänen mukaansa sosiaalinen pääoma on tarjonnut käsitteen, jonka avulla yhteiskuntatieteilijät ovat tarkastelleet erilaisia huolia liittyen Amerikan yhteiskunnan muuttuvaan luonteeseen. Vertaamalla fyysiseen- tai inhimilliseen pääomaan – työkaluihin tai koulutukseen, jotka parantavat yksilön tuottavuutta – sosiaalisen pääoman teorian ydinajatus on siinä, että *sosiaalisilla verkostoilla on arvoa*. Toisin sanoen sosiaaliset kontaktit vaikuttavat yksilöiden ja ryhmien tuottavuuteen. Sosiaalinen pääoma viittaa siis yksilöiden välisiin yhteyksiin – sosiaalisiin verkostoihin sekä niistä syntyviin vastavuoroisuuden ja luotettavuuden normeihin. (Putnam 2000, 18–19.)

Sosiaalisella pääomalla on sekä yksilöllinen että kollektiivinen ulottuvuus – tai yksityinen ja julkinen puoli. Ensiksi mainitulla tarkoitetaan sitä, että yksilöt luovat yhteyksiä, jotka hyödyttävät heidän omia etujaan. Esimerkkinä tästä on verkostoituminen, joka on työnhakijoiden yleinen strategia työnhaussa. Useimmat saavat työpaikkansa sen perusteella, kenet he tuntevat eikä sen avulla mitä he tietävät – eli toisin sanoen sosiaalisen pääoman ansiosta. On kuitenkin hyvä huomioida, että sosiaalisen pääoman hyödyt eivät rajoitu pelkästään taloudellisiin palkkioihin, vaan vielä useammin ne tarjoavat auttavan käden, kumppanuutta tai olkapään, jolle itkeä. (Putnam 2000.) Toisaalta jos sosiaalinen

pääoma koostuisi ainoastaan yksilöllisestä vaikutusvallasta, voitaisiin odottaa, että omaa etuaan tavoittelevat yksilöt sijoittaisivat sen hankkimiseen juuri oikean määrän aikaa ja energiaa. Edellä olevaan viitaten, sosiaalisella pääomalla voi olla myös ulkoisvaikutuksia, jotka vaikuttavat laajempaan yhteisöön. Näin ollen kaikki sosiaalisten yhteyksien hyödyt ja kustannukset eivät kohdistu yksinomaan yhteyden luovaan henkilöön. (Putnam 2000.)

Sosiaalinen pääoma voi siis olla samanaikaisesti sekä yksityis- että julkishyödyke. Tällöin osa sosiaaliseen pääomaan tehdyn investoinnin hyödyistä päätyy sivullisten hyväksi, kun taas osa hyödyttää suoraan investoinnin tehnyttä henkilöä. Esimerkiksi henkilö, joka ei tervehti naapureitaan ja viettää suurimman osan ajastaan matkoilla, hyötyy siitä, että naapuruston rikollisuusaste laskee muiden asukkaiden valvoessa toistensa kohteja. Edellä oleva esimerkki kuvastaa sosiaalisen pääoman julkishyödykkeellistä ulottuvuutta. Sen sijaan erilaiset palveluklubit, kuten Lions tai Rotary aktivoivat paikallisia voimavaroja stipendirahastojen keräämiseen tai sairauksia vastaan taistelemiseen. Samalla ne tarjoavat jäsenilleen ystävyyssuhteita ja liikeyhteyksiä, joista on henkilökohtaista hyötyä. (Putnam 2000.)

Sosiaaliset yhteydet ovat tärkeitä niiden ylläpitämien käyttäytymissäntöjen osalta. Verkostot sisältävät vastavuoroisia veloitteita, jolloin ne eivät ole kiinnostavia pelkkinä kontakteina. Esimerkiksi yhteisölliseen osallistumiseen perustuvat verkostot vahvistavat vakiintuneita vastavuoroisuuden normeja. Tämä määritelmä mukailee Colemanin (1988) käsitystä, jonka mukaan veloitteet ja normit liittyvät sosiaalisiin verkostoihin ja siten sosiaaliseen pääomaan. Vastavuoroisuus voi olla joko täsmällistä (specific) – ”minä teen tämän sinulle, jos sinä teet tuon minulle” – tai yleistettyä (generalized). Yleistetty vastavuoroisuuden normi on näistä kahdesta arvokkaampi. Tällöin palveluksen tehnyt henkilö ei odota välitöntä vastapalvelusta, vaan luottaa siihen, että tulevaisuudessa palveluksesta seuraa vastapalvelus. (Ilmonen 2000; Kaunismaa 2000; Putnam 2000.)

Yhteiskunta, jota leimaa yleistetty vastavuoroisuus on tehokkaampi kuin epäluottamukseen perustuva yhteiskunta – aivan kuten raha on tehokkaampi kuin vaihtokauppa. Toisin sanoen voimme saada paljon enemmän aikaan, jos meidän ei tarvitse tasapainottaa jokaista vaihtoa välittömästi. (Putnam 2000, 135.)

Erityisesti tiheät sosiaalisten vaihtojen verkostot tukevat yleistetyn vastavuoroisuuden normia. Putnam (2000) havainnollistaa tätä esimerkillä henkilöistä, jotka tekevät yhteistyötä ja kuuluvat tiiviisti yhteen kietoutuneeseen yhteisöön. Tällaisissa verkostoissa on todennäköistä, että toimijat kohtaavat toisensa uudelleen tulevaisuudessa tai kuulevat toisistaan epävirallisten kanavien, kuten ”puskaradion” kautta. Tämä asettaa yksilöiden maineen vaakalaudalle, mikä on arvokkaampaa kuin hetkellisestä petoksesta saatavat hyödyt. Näin ollen tiheät sosiaaliset verkostot edistävät rehellisyyttä ja luottamusta. Edellä mainittu on linjassa Colemanin (1988) näkemyksen kanssa, jonka mukaan sosiaalisen verkoston sulkeutuneisuus luo luotettavuutta. Henkilön maine ei voi muodostua avoimessa rakenteessa, eikä kollektiivisia sanktioita, jotka varmistaisivat luotettavuuden, voida tehokkaasti soveltaa (ks. Coleman 1988, 107–108).

Putnamin (2000) mukaan on tärkeää erottaa rehellisyys, joka perustuu henkilökohtaiseen kokemukseen ja rehellisyys, joka perustuu yleiseen yhteisönormiin. Hän havainnollistaa eroa esimerkillä tilanteesta, jossa yksilö luottaa henkilöön X kulmakaupassa koska on tuntenut hänet vuosien ajan, verrattuna tilanteeseen, jossa luotetaan henkilöön, jolle on nyökätty ensimmäistä kertaa kahvilassa edellisellä viikolla. Rehellisyys ja luotettavuus voitelevat Putnamin (2000) mukaan ”sosiaalisen elämän väistämättömiä kitkoja.” Näiden rinnalla hän korostaa erityisesti luottamuksen merkitystä sosiaalisen pääoman keskeisenä ulottuvuutena. Samoin kuin vastavuoroisuuden normi, myös luottamus voidaan jakaa kahteen eri ulottuvuuteen: vahvaan- ja ohueen luottamukseen.

Vahva luottamus (thick trust) tarkoittaa luottamusta, joka on juurtunut vahvoihin, toistuviin sekä henkilökohtaisiin suhteisiin. Sen sijaan ohut luottamus (thin trust) – kuten uusi tuttavuus kahvilasta – perustuu implisiittisesti jonkinlaiseen taustalla vaikuttavaan jaettuun sosiaaliseen verkostoon ja vastavuoroisuuden odotuksiin. Ohut luottamus on jopa hyödyllisempää kuin vahva luottamus, sillä se laajentaa luottamuksen säteen henkilökohtaisesti tuntemiemme ihmisten yli. (Putnam 2000.) Ylipäätään ihmiset, jotka luottavat toisiinsa, tekevät useammin vapaaehtoistyötä, lahjoittavat hyväntekeväisyyteen ja ovat suvaitsevaisempia. Eli rehellisyys, kansalaisaktiivisuus ja luottamus vahvistavat toisiaan. (Putnam, 136–137.)

Putnam (2000) on jakanut sosiaalisen pääoman kahteen eri muotoon: ”sitovaan” (*bonding*) ja ”silloittavaan” (*bridging*). Osa sosiaalisen pääoman muodoista on joko valinnan tai pakon seurauksena sisäänpäin suuntautuneita, jolloin ne vahvistavat eksklusiivisia identiteettejä sekä homogeenisiä ryhmiä. Tällöin on kyse sitovasta sosiaalisesta pääomasta, joka tukee täsmällistä vastavuoroisuutta ja lujittaa solidaarisuutta ryhmän sisällä. Toisin sanoen sitova sosiaalinen pääoma kuvaa läheisissä ihmissuhteissa syntyvää vastavuoroisuutta ja luottamusta. (Koivumäki, Kraav & Vornanen 2025). Sen sijaan toiset verkostot suuntautuvat ulospäin ja yhdistävät ihmisiä erilaisten sosiaalisten jakolinjojen yli (Putnam 2000). Tällainen silloittava sosiaalinen pääoma tuo ihmisiä yhteen erilaisista taustoista ja elämäntilanteista (Koivumäki ym. 2025). Esimerkkejä silloittavasta sosiaalisesta pääomasta ovat muun muassa kansalaisoikeusliike sekä monet nuorten palveluryhmät (Putnam 2000).

Sitovaan sosiaaliseen pääomaan liittyvät tiheät verkostot tarjoavat tärkeää sosiaalista ja psykologista tukea, kun taas silloittavat verkostot ovat parempia ulkoisten resurssien saavuttamisen ja tiedon leviämisen kannalta. Putnam (2000) viittaa tässä yhteydessä Mark Granovetterin näkemykseen, jonka mukaan heikot siteet – kuten henkilön yhteydet etäisiin tuttaviiin – ovat arvokkaampia kuin vahvat siteet. Vahvat siteet yhdistävät yksilön sukulaisiin tai läheisiin ystäviin, joiden sosiologinen asema on hyvin samanlainen kuin hänen omansa. Silloittava sosiaalinen pääoma voi siis luoda laajempia identiteettejä sekä vastavuoroisuutta erilaisten ryhmien välillä, kun taas sitova sosiaalinen pääoma vahvistaa kapeampaa, ryhmän sisäistä minäkuvaa.

On myös hyvä huomioida, että vaikka sosiaalinen pääoma on eroteltavissa sitovaan- ja silloittavaan, ne eivät kuitenkaan ole joko-tai-kategorioita, joihin sosiaaliset verkostot voidaan siististi jakaa. Esimerkiksi Internetin keskusteluryhmät voivat yhdistää ihmisiä sukupuolesta, iästä, uskonnosta tai maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Kuitenkin samalla ne voivat olla erittäin homogeenisiä koulutuksen tai ideologian suhteen. Sitova- ja silloittava sosiaalinen pääoma ovat siis enemmän suurpiirteisiä ulottuvuuksia, joiden avulla sosiaalisen pääoman eri muotoja voidaan verrata.

Vaikka sekä sitovalla- että silloittavalla sosiaalisella pääomalla voi olla monissa tilanteissa huomattavan myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia Putnam (2000) nostaa esiin myös niin kutsutun sosiaalisen pääoman ”pimeän puolen.” Hänen mukaansa sosiaalista

pääomaa voidaan suunnata pahantahtoisiin ja epäsosiaalisiin tarkoituksiin aivan kuten mitä tahansa muutakin pääomaa. On myös todettu, että koska juuri osallistuminen luo sosiaalista pääomaa, niin tällöin tämä mekanismi pätee minkä tahansa organisaation tai sosiaalisen verkoston hyödyksi, riippumatta sen rikollisesta tai epädemokraattisesta luonteesta (vrt. terrorismi tai nepotismi). Toisin sanoen luottamus, sosiaaliset siteet, yhteiset uskomukset ja normit voivat olla hyödyllisiä joillekin ihmisille ja haitallisia toisille yksilöille tai koko yhteiskunnalle (Van Deth & Zmerli 2010; Numerato 2011.)

Portes (1998) on esittänyt neljä sosiaalisen pääoman kielteistä seurausta, joita ovat ulkopuolisten poissulkeminen, liialliset vaatimukset ryhmän jäsenille, yksilönvapauksien rajoittaminen sekä alaspäin suuntautuvat tasoittavat normit. Ensimmäisellä hän tarkoittaa sitä, että vahvat siteet, jotka tuovat etuja ryhmän jäsenille, voivat estää muita pääsemästä osallisiksi näistä eduista. Toisaalta kääntöpuolena taas ryhmän tai yhteisön sulkeutuneisuus voi estää esimerkiksi yritysten taloudellisen kasvun, koska vahvat normit velvoittavat keskinäiseen avunantoon ryhmän jäsenten keskuudessa. Ryhmään tai yhteisöön osallistuminen synnyttää myös väistämättä yhdenmukaisuuden vaatimuksia, jolloin vahva sosiaalinen kontrolli voi rajoittaa henkilökohtaista vapautta. Lisäksi joissain tilanteissa ryhmän solidaarisuus perustuu yhteiseen kokemukseen vastoinkäymisistä ja vastakkainasettelusta valta-yhteiskunnan kanssa. Tällöin yksilölliset menestystarinat voivat heikentää ryhmän yhteenkuuluvuutta, koska yhteenkuuluvuuden perusta on ollut juuri se käsitys, että menestys on mahdotonta. Näin ollen syntyy alaspäin tasoittavia normeja, jotka pitävät sorretun ryhmän jäsenet paikallaan. Tämä taas pakottaa kunnianhimoisimmat yksilöt lähtemään pois. (Portes 1998.)

Colemanin (1988) tavoin myös Putnam (2000) on saanut osakseen kritiikkiä sosiaalisen pääoman määritelmänsä kehämäisyydestä – eli siitä, että sosiaalisen pääoman katsotaan olevan sekä syy että seuraus. Putnamin (2000) lähestymistavassa on kyseenalaistettu erityisesti sitä, miten voidaan arvioida verkostojen luonnetta tai merkitystä, ennen kuin tiedetään mitä niiden kautta välittyy tai miten ne rakentuvat. Kritiikin mukaan sosiaalisen pääoman ilmeneminen on kontekstisidonnaista ja riippuvaista osallistujien subjektiivisista tulkinnoista. Lisäksi teoriaa on kritisoitu valtasuhteiden sekä laajempien yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutusten sivuuttamisesta ja sitä on pidetty luokkaistuneena sekä elitistisen sävyn omaavana (Fine 2000; Fine 2010; Manning 2010, 259).

3 NUORET, SOSIAALINEN PÄÄOMA JA JOUKKUEURHEILUUN OSALLISTUMINEN

3.1 Nuoret ja sosiaalinen pääoma

Sosiaalisen pääoman perusta muodostetaan lapsuuden ja nuoruuden aikana. (Van Aerschot & Salminen 2018). On kuitenkin hyvä huomioida, että lapset ja nuoret eivät juuri ole olleet osa sosiaalisen pääoman teoriaa, vaan heidät on nähty lähinnä vanhempinsa sosiaalisen pääoman hyötyjen vastaanottajina (Billet 2012; Holland 2009). Käsitys lapsista ja nuorista aktiivisina toimijoina, perhe-elämän muovaajina sekä sosiaalisen pääoman luojina on siis puuttunut lähes kokonaan (Holland 2009). Kuitenkin viime vuosien aikana kasvava määrä tutkimuksia on keskittynyt eritoten nuoriin (ks. esim. Tuominen & Tikkanen 2021; Holland, Reynolds & Weller 2007). Tutkijat, jotka soveltavat sosiaalisen pääoman käsitettä nuoriin voidaan jakaa kahteen eri suuntaukseen. Niihin, jotka tarkastelevat yhteistoimintaa ja yhteenkuuluvuutta sekä niihin, jotka keskittyvät sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuteen. On myös mahdollista, että näitä näkökulmia yhdistellään ja monet tutkijat keskittyvät siirtymävaiheisiin nuorisotutkimuksen sisäisten jakolinjojen mukaisesti. (Holland 2009.)

Vaikka sosiaalisen pääoman tutkimus nuorten osalta on lisääntynyt, niin ongelmia on nähty erityisesti sosiaalisen pääoman mittaamisessa, jota on nuorten osalta tutkittu heikosti (Billet 2012). Yleinen kritiikki liittyy siihen, että tutkimuksissa käytetään sellaisia aikuisten mittareita, kuten vapaaehtoistoimintaa tai kansalaisaktiivisuutta, jotka eivät ole nuorten elämän kannalta niin relevantteja. On myös kritisoitu sitä, että nuoret määrittyvät aikuisiin verrattuna usein puutteidensa kautta – eli siis niiden ominaisuuksien, joiden saavuttamista he vasta tavoittelevat. Näin ollen myös sosiaalinen pääoma nähdään puutteellisena projektina, joka tarvitsee aikuisten ohjausta valmistuakseen. Huomionarvoista on se, että aivan kuten aikuisten kohdalla, myös nuorten sosiaalinen pääoma koostuu sosiaalisten suhteiden verkostoista, joita ilmentävät luottamuksen ja vastavuoroisuuden normit. Sosiaalisen pääoman voidaan katsoa näyttelevän nuorten elämässä kahta tärkeää roolia; se toimii tukena tarpeen hetkellä sekä välineenä edetä elämässä. Kuitenkin siteet, joita käytetään edellä olevien tavoitteiden saavuttamiseksi, eroavat nuorilla ja aikuisilla. (Billet 2012.)

Tiiviillä siteillä, kuten ystävillä ja perheellä on nuorille keskeinen asema yhteisöllisyyden kokemuksen luomisessa. Ne ovat tärkeitä myös taloudellisten ja emotionaalisten resurssien mobilisoinnissa. Tutkimuksissa on havaittu, että vain harva nuori kokee tarvetta tai halua hallita väljempiä verkostoja. Yhtenä selityksenä on esitetty, että ennen kuin nuoret valmistuvat koulusta tai alkavat etsiä uraan liittyvää työtä, heillä on vähemmän tarvetta heikoille siteille, jotka edistävät esimerkiksi taloudellista liikkuvuutta. Lisäksi, vaikka usein nuorten esitetään hyötyvän silloittavasta sosiaalisesta pääomasta, niin esimerkiksi Billetin (2012) tutkimus osoitti muuta. Tutkimuksessa nuoret selviytyivät elämästään maksimoimalla sen sitovan sosiaalisen pääoman, jota heillä oli jo käytettävissään. Useimmille näistä nuorista läheiset ja tiiviit suhteet tarjosivat paitsi emotionaalista tukea, mutta myös käytännön apua. Tällaista käytännön apua oli esimerkiksi ystäviltä saatu laina ruoan ostamiseen tai mahdollisuus majoitukseen tarpeen vaatiessa. (Billet 2012.) Edellä olevaan viitaten, Putnamin (2000, 23) mukaan sitovaan sosiaaliseen pääomaan liittyy todennäköisemmin negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Tutkimuksessaan Billet (2012) kuitenkin kyseenalaistaa tällaisen väittämän. Hänen mukaansa silloittavan sosiaalisen pääoman etuoikeuttaminen voi kielteisesti vaikuttaa nuorten kykyyn luoda merkityksellisiä verkostoja. Jos tiiviit suhteet nähdään vain huonoina (vrt. sosiaalisen pääoman pimeä puoli) niin se mitätöi sen tärkeän roolin, jonka sitova sosiaalisen pääoma voi tarjota nuorille. (Billet 2012).

Ahlborg, Nygren ja Svedberg (2023) tutkivat sosiaalista pääomaa nuorten mielenterveyteen liittyen. He haastattelivat kahtakymmentäkolmea 11–15-vuotiasta ruotsalaista nuorta. Näiden haastatteluiden pohjalta tutkijat muodostivat kolme pääluokkaa, jotka korostuivat nuorten kuvatessa sosiaalisia suhteitaan ja verkostojaan. Erityisesti turvalliseen tilaan pääsy, yhteyden tunne muihin, sekä kontrollin säilyttäminen koettiin merkittäviksi tekijöiksi mielenterveyden kannalta. Tutkimuksessa nuorten jakamat kokemukset turvallisesta tilasta liitettiin ensisijaisesti perheen ja läheisten ystävien välisiin suhteisiin, mikä viittaa sitovaan sosiaaliseen pääomaan. Havainto on linjassa edellä tekstissä esitetyn Billetin (2012) tutkimuksen tulosten kanssa, jossa tiiviillä siteillä oli keskeinen rooli emotionaalisen tuen kannalta.

Kuitenkin kuten Ahlborg ym. (2023) huomauttavat, on tärkeää määritellä tarkasti mitä perheellä tarkoitetaan. Heidän tutkimuksessaan osa nuorista viittasi perheeseen puhues-
saan myös tädeistä, serkuista tai uusperheen jäsenistä. Tutkimuksessa havaittiin myös,
että läheiset suhteet perheen ulkopuolisiin aikuisiin tarjosivat nuorille turvallisen tilan.
Erityisesti urheiluvalmentajat sekä opettajat mainittiin aikuisina, joihin nuori pystyi
luottamaan. Perheen ulkopuoliset aikuiset mainittiin etenkin silloin, jos nuoren perheti-
lanne oli haastava. (Ahlborg 2023.)

Turvallinen tila vertaisverkostoissa liittyi siihen, että nuori pystyi jakamaan lähes kaiken
samanhenkisten kanssa. Tällöin ikä, sukupuoli ja arvot olivat merkittävässä asemassa.
(Ahlborg ym. 2023.) Tämä kuvastaa osaltaan Putnamin (2000) kuvausta sitovasta sosi-
aalisesta pääomasta, joka vahvistaa homogeenisiä ryhmiä – kuten tässä tapauksessa
nuorten muodostamaa vertaisverkostoa. Yhteyden tunne muihin kuvasi sitovaan- ja sil-
loittavaan sosiaaliseen pääomaan liittyviä suhteita ja verkostoja. Nuoret painottivat yh-
teisiä kiinnostuksen kohteita ja sosiaalista käyttäytymistä, jotta he saivat vuorovaikutuk-
sesta hyötyä. He nostivat esille esimerkiksi verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen: tie-
tokonepelit ja keskusteluryhmät olivat keinoja pysyä yhteydessä koulun jälkeen tai lo-
millä. Kuten Putnam (2000) on tuonut esille, Internetin keskusteluryhmät voivat yhdis-
tää sukupuolesta tai iästä riippumatta, jolloin kyse on silloittavasta sosiaalisesta pää-
omasta.

Tutkimuksen mukaan nuorille oli myös tärkeää olla osana useita päällekkäisiä verkos-
toja. Myös tämä viittaa silloittavaan sosiaaliseen pääomaan, sillä useat verkostot voivat
yhdistää eri taustoista tulevia ihmisiä ja synnyttää erilaisia identiteettejä. (Putnam 2000;
Tuominen, Kilpi-Jakonen, Velazquez, Castaneda & Kuusio 2023). Kontrollin ylläpitä-
minen näyttäytyi tutkimuksessa siten, että nuorilla oli vahva halu kontrolloida esimer-
kiksi sosiaalisia suhteitaan. Kontrollin ylläpitämisen tarve ei rajoittunut pelkästään
nuorten välittömään ympäristöön vaan myös heidän laajempiin verkostoihinsa. Ahlborg
ym. (2023) havaitsivat että ennakoitavuus nuorten ihmissuhteissa ja verkostoissa hel-
potti kontrollin tunnetta ja oli tärkeä mielenterveyden voimavara. Tähän ennakoitavuu-
den tunteeseen eivät vaikuttaneet pelkästään nuoren oma toiminta (vrt. sisäiset tekijät)
vaan myös ulkoiset tekijät kuten normit ja odotukset.

Colemanin (1988) mukaan normit voivat muodostaa voimakkaan mutta hauraan sosiaalisen pääoman muodon. Tutkimuksessa esimerkiksi ystävän petos tai vanhempien ero saattoi horjuttaa olemassa olevia rakenteita ja resursseja, mikä osaltaan ilmentää sosiaalisen pääoman haurautta.

Walseth (2008) tutki johtaako urheiluun osallistuminen sosiaalisen pääoman kertymiseen maahanmuuttajataustaisille nuorille Norjassa. Tutkimus keskittyi erityisesti sosiaalisten verkostojen ulottuvuuteen ja perustui viiteentoista haastatteluun. Haastateltavat olivat iältään 16–25- vuotiaita nuoria naisia, joilla oli kokemusta järjestäytyneestä urheiluseuratoiminnasta. Heidän kokemuksensa liikunnasta ja urheilusta vaihtelivat: kolme heistä oli huippu-urheilijoita, kun taas muut osallistuivat harrastetasolla. Huomionarvoista on se, että haastateltavat olivat pääasiassa mukana joukkuelajeissa.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että osa haastateltavista loi sekä silloittavaa että sitovaa sosiaalista pääomaa joukkueensa kautta. Eräs nuorista oli oppinut lisää eri etnisten ryhmien kulttuureista. Samalla hän oli myös kehittänyt läheisiä ystävyys-suhteita joukkueovereidensa kanssa. (Walseth 2008.) Oppiminen eri etnisten ryhmien kulttuureista kuvastaa ulospäin suuntautuvia verkostoja eli silloittavaa sosiaalista pääomaa, joka yhdistää ihmisiä eri taustoista. Sen sijaan läheisten ystävyys-suhteiden muodostuminen ilmensi sitovaa sosiaalista pääomaa, joka kehittyy yleensä keskenään samanlaisten ihmisten välille. On todettu, että etnisiin tai kansallisiin suhteisiin viitataan monesti vahvoina, sitovina sosiaalisina suhteina. Tämä voi pitää paikkansa, jos ihmiset jakavat keskenään arvoja, asenteita tai elämäntyylyjä. (Tuominen ym. 2023.) Esimerkiksi tässä Walsethin (2008) tutkimuksessa keskittyminen maahanmuuttajataustaan sekä kuuluminen tiettyyn joukkueeseen ja maantieteelliseen alueeseen olivat olleet merkityksellisiä tekijöitä ystävyys-suhteiden muodostumisessa.

Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että joukkueessa kollektiivisuutta arvostettiin yksilöllisyyttä enemmän. Esimerkiksi yksi nuorista korosti vastauksessaan yhteispeliin keskittymistä, joka kuvastaa sosiaalisen pääoman kollektiivista ulottuvuutta. Tällöin kaikki sosiaalisten yhteyksien hyödyt eivät kerry yksilölle, vaan ne vaikuttavat laajempaan yhteisöön – eli tässä tapauksessa koko joukkueeseen. Toisaalta tutkimuksessa oli myös havaittavissa sosiaalisen pääoman niin sanottu pimeä puoli. Kaksi nuorista oli kokenut erilaisia esteitä liittyessään uuteen seuraan, joka sijaitsi Oslossa keskiluokkaisella alueella,

jossa asui vain vähän maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Lisäksi seurassa mukana olleet perheet olivat olleet pitkään sen jäseniä, ja heidän välillään vallitsi vahva yhteenkuuluvuuden tunne, minkä seurauksena uudet tulijat kokivat itsensä ulkopuolisina. Tämän taakia nuorilla oli ollut vaikeaa luoda ystävyys-suhteita ja päästä mukaan ryhmään. Putnamin (2000) teoriaa vasten peilattuna, tämä kuvastaa osaltaan sitä, kuinka sitova sosiaalinen pääoma voi synnyttää ulkoryhmävastaisuutta ja johtaa ulkopuolisten marginalisointiin.

Richardson ja Fletcher (2020) tarkastelivat *Premier League Kicks* -nimisen ohjelman tehokkuutta sosiaalisen pääoman tuottamisessa ja hyödyntämisessä. Kyseinen ohjelma on valtakunnallinen yhteisölähtöinen jalkapallohanke, jonka Valioliiga on käynnistänyt. Hankkeen tarkoituksena on tukea vaikeasti tavoitettavia 12–19-vuotiaita nuoria, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Artikkelissa keskityttiin erityisesti Tottenham Hotspur -säätioon, jonka tavoitteena on vahvistaa paikallisyhteisön nuorten voimaantumista tarjoamalla mahdollisuuksia esimerkiksi koulutukseen. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat vähemmistötaustaiset nuoret miehet ja aineisto perustui nuorten sekä yhteisövalmentajien haastatteluihin Englannissa.

Tutkimuksen tuloksista oli havaittavissa, että Kicks-ohjelma toimi sosiaalistumisen areenana. Ennen kaikkea se tarjosi turvallisen ympäristön, jossa nuoret pystyivät kehittämään vahvoja siteitä toisiinsa nuoriin ja valmentajiin. Huomionarvoista on se, että urheilvalmentajien merkitys korostui myös aiemmin mainitussa Ahlborgin ym. (2023) tutkimuksessa, jossa valmentajat mainittiin aikuisina, joihin nuori pystyi luottamaan. Sitovan sosiaalisen pääoman kannalta merkittäväksi tekijäksi muodostui se, että Tottenham Hotspur -säätioon palkkaamat yhteisövalmentajat olivat itse ohjelman entisiä osallistujia. Samankaltainen kulttuurinen ja sosiaalinen tausta valmentajien ja osallistujien välillä vahvisti vahvojen sosiaalisten siteiden muodostumista.

Tutkimus myös haastoi oletuksen sitovan sosiaalisen pääoman tietynlaisesta ongelmallisuudesta. Aineiston perusteella havaittiin, että sitovan sosiaalisen pääoman kerryttäminen tarjosi sosiaalisen verkoston yksilöille, joilta puuttui kannustavia ja positiivisia verkostoja muilla elämänalueilla. Jalkapalloharjoitusten lisäksi sitovan sosiaalisen pääoman syntymistä tuki valmentajien jakama tieto erilaisista koulutus- ja

työllistymismahdollisuuksista. Tämän voi osaltaan katsoa viittaavan sosiaalisissa suhteissa piilevään potentiaaliin tiedon saamisesta, josta Coleman (1988) käytti termiä informaatiokanavat.

Vaikka sitovan sosiaalisen pääoman muodostuminen näyttäytyi nuorten haastateltavien kokemuksissa kaikkein näkyvimpänä, niin tutkimuksessa saatiin viitteitä myös silloittavasta sosiaalisesta pääomasta. Silloittavaa sosiaalista pääomaa on pidetty erityisen tärkeänä eteenpäin pääsemisen kannalta (Putnam 2000, 23). Tämä kävi ilmi myös tutkimuksen havainnoista. Koska säätiö oli Tottenham Hotspur- jalkapalloseuran yhteisöhaara, niin osa osallistujista oli käyttänyt tapahtumia hyväkseen saadakseen pelimahdollisuuksia seurassa. Kicks- ohjelmaa pidettiin myös reittinä kehittää suhteita valmentajiin ja tulla huomatuksi; toiveena oli ollut saada stipendi ja mahdollisuus edetä kohti ammatillisuutta. Yhteisövalmentajilla oli merkittävä rooli myös silloittavassa prosessissa, koska heillä oli pääsy laajempiin vaikutusverkostoihin, kuten akatemiavalmentajiin. (Richardson & Fletcher 2020.)

3.2 Urheiluun osallistuminen

On yleisesti tunnettu, että urheilulla ja fyysisellä aktiivisuudella on tärkeä merkitys yksilön terveydelle ja hyvinvoinnille. Systemaattisessa katsauksessa havaittiin neljäkymmentä erilaista psykologista ja sosiaalista hyötyä urheiluun osallistumisesta (Eime, Young, Harvey, Charity & Payne 2013). Urheilua arvostetaan erityisesti sen oletettujen positiivisten ulkoisvaikutusten vuoksi, jotka heijastuvat laajemmalle yhteiskuntaan. Esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat tunnustavat urheilun tärkeäksi välineeksi osallisuuden, rauhan sekä demokratian edistämiseksi. (Wicker & Downward 2017; YK 2016).

Urheilulla on myös merkittävä asema sosiaalisina kohtaamispaikkoina sekä yhteisinä tiloina. Se tarjoaa mahdollisuuksia yhteisöllisyyden vahvistamiseen, tuoden yksilöitä ja yhteisöjä yhteen. Monissa yhteyksissä urheilusta puhutaan juuri sosiaalisena hyödykkeenä. (ks. esim. Räikkönen ym. 2024; Seippel 2006.) Esimerkiksi Ruotsissa vapaaehtoistoimintaan perustuva järjestäytynyt urheilu nähdään monesti yhtenä tärkeimmistä paikoista lasten ja nuorten kasvatuksessa (Österlind & Wright 2014). Tutkimuksissa on myös osoitettu, että urheilua harrastavat kohtaavat todennäköisemmin eri etnisten ja

kulttuuristen ryhmien edustajia kuin ne, jotka eivät osallistu urheilutoimintaan. Näin olen urheilulla on kiistatta potentiaalia edistää ymmärrystä eri kulttuuriryhmien välillä. (Verhagen & Boonstra 2014.)

Se miten urheilu toimii sosiaalisena hyödykkeenä, riippuu kuitenkin siitä, miten urheilutoiminta koetaan. Urheilukokemusten tutkimisessa tulisi ottaa huomioon urheilun moninaistunut kenttä, joka koostuu erilaisista aktiviteeteista (Seippel 2006). Urheilun yksilöitymisprosessi voi johtaa yhä vaihtelevimpiin urheilukokemuksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että samanlaisilla aktiviteeteilla voi olla eri ihmisille erilaisia merkityksiä. Voi myös olla, että samalle toiminnalle annetaan useita eri merkityksiä; yksilö voi pelata jalkapalloa koska se on hauskaa ja siksi että se edistää hänen terveyttään. (Seippel 2006.) Urheilua analysoitaessa voidaan huomioda myös vähintään kaksi erilaista osallistumisen muotoa. Ensimmäinen näistä on suora osallistuminen urheilutoimintaan eli aktiivinen osallistuminen. Jälkimmäinen puolestaan viittaa passiiviseen osallistumiseen kuten urheilutapahtuman seuraamiseen. Vaikka aktiivinen ja passiivinen urheiluun osallistuminen ovat erilaisia vapaa-ajanvieton muotoja, ne molemmat tarjoavat yksilöille mahdollisuuksia täyttää fyysisiä ja sosiaalisia tarpeita. (Sánchez-Santos, Rungo & Lera-López, 2024.)

On hyvä muistaa, että urheilua ei harjoiteta ainoastaan sen ulkoisvaikutusten vuoksi, vaan sillä on oma sisäinen merkityksensä. Keskeisenä ajatuksena on, että urheilun arvo on toiminnassa itsessään. Seippel (2006) esittää Huizingan (1955) klassiseen *Homo Ludens* – teokseen nojautuen, että urheilun tulisi olla leikin kaltaista. Toisin sanoen vapaaehtoista, arkielämästä erottautuvaa sekä tietyssä ajassa ja tilassa tapahtuvaa. Erityisen tärkeä ulottuvuus on hauskuus, koska se määrittää leikin olemuksen. Yleisen kritiikin mukaan moderni urheilu on niin rationalisoitunutta, että hauskuuden elementti on menettämässä merkitystään. Toisaalta kun tarkastellaan huippu-urheilun lisäksi järjestettyä kansanurheilua, niin voidaan olettaa, että hauskuus ja ilo ovat edelleen merkittäviä syitä harrastaa urheilua. (Seippel 2006.)

Näiden myönteisten näkemysten lisäksi on perusteltua suhtautua urheiluun myös kriittisesti. Loukkaantumiset, rasismi, väkivalta, soviniemi ja kaupallistuminen ovat esimerkkejä urheilun toisesta, negatiivisesta puolesta. On myös esitetty, että huippu-urheiluun kohdistuva painotus tapahtuu usein ruohonjuuritason urheilun kustannuksella. Järjestetty urheilu on monesti taas liian tiukasti organisoitua ollakseen nuorille houkuttelevaa. (Seippel & Dalen 2024.) Lisäksi on tärkeää huomioida, että urheilulla on mahdollisuus saavuttaa laajempia yhteiskunnallisia tavoitteita vain, jos yhteiskunnan haavoittuvammissa asemassa olevat ihmiset osallistuvat siihen tehokkaasti. Jos osallistumista ei ole, niin ei voida odottaa myöskään muita hyötyjä. (Vandermeerschen & Scheerder 2015.) Tutkimuksissa on havaittu, että naiset osallistuvat urheiluun selvästi vähemmän kuin miehet. Naisten harrastamat lajit ovat yleensä myös yksilölähtöisempiä ja sellaisia, jotka voi yhdistää lastenhoitoon, kuten uinti tai kävely. (Coalter 2007.) On myös näyttöä siitä, että matalampaan sosioekonomiseen asemaan- sekä etnisiin vähemmistöihin kuuluvat lapset osallistuvat urheiluun vähemmän. (Kuhn, Grusky, Cash, Churchwell & Diamond 2021.)

Nämä erot ovat todennäköisesti seurausta useista eri esteistä, joita ovat esimerkiksi taloudelliset- ja ajankäytölliset rajoitteet, vaikeus päästä urheilutiloihin niin koulussa kuin sen ulkopuolella, sekä perheen tuen puute. (Kuhn ym. 2021.) Vastaavasti on havaittu, että nuoret tytöt ovat johdonmukaisesti vähemmän aktiivisia verrattuna samanikäisiin poikiin (Ljungmann, Christensen, Johnsen, Klinker & Pawlowski 2024). Ljungmanin ja kumppaneiden (2024) tutkimuksessa tarkasteltiin matalan sosioekonomisen aseman naapurustoissa asuvien tyttöjen kokemuksia urheiluun osallistumisen esteistä. Tutkimuksessa tytöt toivat esiin viisi pääasiallista estettä, joita olivat kilpailevat prioriteetit, vertaisryhmän tuen puute, heikot urheilutaidot, kehollinen epämukavuus sekä sukupuolistereotyytiat. Kilpailevat prioriteetit muodostuivat muun muassa kotitöistä ja kotitehtävistä. Tytöt myös pidättäytyivät osallistumatta urheiluun koska he pelkäsivät, että he eivät sovi joukkoon etnisen taustansa vuoksi. Lisäksi tytöt kokivat riittämättömyyden tunnetta omista urheilutaidoistaan. Toisaalta myös negatiivinen kehonkuva ja sukupuolistereotyytiat – joissa urheilua pidettiin tytöille epäsovivana – koettiin urheiluun osallistumisen esteiksi.

3.3 Joukkueurheiluun osallistuminen ja sosiaalinen pääoma

Urheilu on erityinen sosiaalinen alue, jossa voidaan luoda sosiaalista pääomaa. (ks. esim. Grodecki 2019; Kobayashi, Nicholson & Hoye 2013). Esimerkiksi on havaittu, että säännöllisellä urheiluun osallistumisella nuoruusiässä on myönteisiä vaikutuksia erilaisiin sosiaalisen pääoman mittareihin. (Schüttoff, Pawlowski, Downward & Lechner 2018). Yksilötasolla urheilu voi tarjota perustan ystävyysuhteiden luomiselle ja tavoitteiden asettamiselle. Vastaavasti paikallisyhteisöjen tasolla se voi toimia verkostojen rakentamisen perustana: lasten urheilun avulla vanhempien välille voi muodostua verkostoja, joilla voi olla positiivisia vaikutuksia. Kansallisella tasolla urheilu voi luoda yhteisiä normeja ja välittää erilaisia arvoja, kuten oikeudenmukaisuutta ja sääntöjen noudattamista. Se voi myös toimia väylänä kansalaisten vuorovaikutukselle muiden maiden kanssa. (Widdop, Cutts & Jarvie 2016.)

Sosiaalisten verkostojen tutkimus on tunnistanut mekanismeja, jotka auttavat selittämään miksi urheilu edistää sosiaalisia suhteita (Dalen & Seippel 2021). Näistä mekanismeista erityisesti kolme tukee käsitystä urheilun ja sosiaalisen pääoman välisestä kausaalista suhteesta. Ensinnäkin kontaktiteorian mukaan ihmisten täytyy kohdata fyysisesti ajassa ja paikassa sosiaalisten verkostojen kehittämiseksi. Urheilu tarjoaa sosiaalisen ympäristön, joka edistää kontaktien luomista ja siten toimii paikkana sosiaalisten suhteiden rakentamiselle. Toiseksi tartunta (eng. *contagion*) viittaa siihen, että ihmiset, jotka tapaavat toisiaan tietyissä verkostoissa alkavat tulla yhä samankaltaisemmiksi. Urheilijat, jotka viettävät aikaa yhdessä urheilun ulkopuolella, alkavat todennäköisesti muistuttamaan enemmän toisiaan. Tämä taas voi vahvistaa heidän sosiaalisia suhteitaan myös urheilussa. Kolmas mekanismi liittyy valikoitumiseen eli homofiliaan. Homofilia viittaa siihen, että ihmiset, joilla on samantyyppisiä piirteitä tai kiinnostuksen kohteita, vetäytyvät usein toistensa seuraan. Urheiluun osallistuneet ihmiset pyrkivät hakeutumaan toistensa luo myös muissa sosiaalisissa konteksteissa, koska heillä on yhteinen ja yhdistävä kokemus urheilusta. (Dalen ym. 2021.)

Tutkimukset ovat yhdistäneet erityisesti joukkueurheiluun osallistumisen sosiaaliseen pääomaan ja sen kerryttämiseen. (ks. esim. Pedersen, Nørregaard, Jensen, Frederiksen, Ottesen & Bangsbo 2022; Tucker 2016). Putnam (2000, 411) piti joukkuelajeja hyvinä areenoina sosiaalisen pääoman luomiseen, koska hänen mukaansa ne voivat toimia

”siltana” eri sosiaalisten ryhmien välillä. Tällöin ihmiset ylittävät sosiaalisia-, poliittisia- ja ammatillisia identiteettejä ja yhdistyvät ihmisiin, jotka ovat erilaisia kuin he itse. Yhtenä ihanteellisena joukkuelajina sosiaalisen pääoman kartuttamiselle on pidetty jalkapalloa (Tucker 2016). On esitetty, sosiaalinen pääoma vahvistuu jalkapallokentillä, koska joukkuepelinä jalkapallo vaatii toisten ihmisten läsnäoloa. Hyvä pelaaminen taas edellyttää vuorovaikutusta, luottamusta ja yhteistyötä. Jalkapallokentät ovat myös paikkoja, joissa vallitsevat yhteiset ja yleisesti ymmärretyt säännöt. Pelaajat myös ymmärtävät nämä säännöt riippumatta heidän taustastaan. Lisäksi yhteisesti hyväksytyt normit voivat lisätä perustavanlaatuaista luottamusta jopa eri taustoista tulevien- sekä toisilleen vieraiden ihmisten kesken. (Painter & Price 2021.)

Kobayashi ym. (2013) tutkivat urheilun ja sosiaaliseen pääoman välistä yhteyttä Vanuatuulla. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella, miten jalkapallon pelaamiseen osallistuminen edistää yksilön sosiaalisten verkostojen rakentumista. Tuloksista kävi ilmi, että jalkapalloseurat olivat merkittäviä paikkoja sosiaalisen pääoman luomiselle sekä hyödyntämiselle pelaajien hyväksi. Jalkapallo yhdisti niin pelaajia kuin seurojen hallintohenkilöitä, jotka muodostivat keskenään vahvoja sosiaalisia verkostoja. Tämä havainto tukee aiempia tutkimuksia, joissa on osoitettu, että urheilujärjestöt ovat tärkeitä sitovan sosiaalisen pääoman syntypaikkoja. Vaikka sitova sosiaalinen pääoma on usein liitetty sosiaalisen pääoman negatiivisiin ilmiöihin, niin tässä tutkimuksessa niitä ei havaittu.

Tuloksista oli nähtävissä, että jalkapalloseurat toimivat sosiaalisina instituutioina. Pelaajat ja seuratoimijat korostivat erityisesti jalkapalloseurojen keskeistä asemaa sellaisten sosiaalisten verkostojen rakentamisessa, jotka toivat pelaajia yhteen eri puolilta yhteisöä. Näitä verkostoja ei olisi muuten syntynyt esimerkiksi aluekiinnittymisten takia. Tutkimuksessa myös havaittiin, että seuroissa muodostuneet sosiaaliset siteet perustuvat vastavuoroisuuteen. Vastavuoroisuus kehittyi ajan myötä, kun pelaajat ansaitsivat seuran edustajien luottamuksen. Edustajat tarjosivat pelaajille resursseja – kuten työllistymismahdollisuuksia – joita he eivät olisi muuten todennäköisesti saaneet. (Kobayashi ym. 2013.)

On hyvä huomioda, että erilaiset urheilulajit ja urheiluseurakulttuurit tuottavat erilaisia sosiaalisen pääoman muotoja (Auld 2008). On esitetty, että silloittavan sosiaalisen pääoman kehittämispotentiaali vaihtelee seuran luonteesta, koosta, sijainnista ja jäsenistöstä riippuen. (Coalter 2007, 549). Esimerkiksi eräässä tutkimuksessa vertailtiin erilaisia urheiluseuroja Japanissa. Nämä urheiluseurat jaettiin kahteen eri tyyppiin, niiden erotessa organisaatiomuodoltaan toisistaan. Ensimmäinen näistä tyypeistä oli niin sanottu kattava yhteisöurheiluseura (eng. *comprehensive community sport club*), joka on avoin kaikenikäisille ja kaiken tasoisille harrastajille. Näiden seurojen ohjelmassa on myös kulttuuritoimintaa, kuten laulamista ja ne ovat vuorovaikutuksessa myös jäsenistönsä ulkopuolisten ihmisten kanssa. Jäsenet itse hallinnoivat tätä seuratyyppeä ja paikallisyhteisöt pyörittävät niitä itsenäisesti.

Vastaavasti taas perinteinen yhteisöurheiluseura (eng. *traditional community sports club*) on pieni urheilu- ja liikuntaorganisaatio, jonka jäsenet ovat usein saman ikäisiä, samaa sukupuolta olevia sekä samanlaisen koulutustaustan omaavia. Huomionarvoista on, että tutkimuksen analyyseistä paljastui merkittäviä eroja urheiluseuran tyyppin ja sosiaalisen pääoman välillä. Kattavilla yhteisöurheiluseuroilla oli merkittävästi enemmän sosiaalista pääomaa – mukaan lukien luottamusta, verkostoja ja vastavuoroisuutta – kuin perinteisillä urheiluseuroilla. Kattavilla urheiluseuroilla oli myös parempi kyky rakentaa silloittavaa sosiaalista pääomaa verrattuna perinteisiin seuroihin. Lisäksi kattavilla urheiluseuroilla oli paremmat mahdollisuudet edistää osallistavaa toimintaa kuin perinteisillä urheiluseuroilla. (Okayasu, Kawahara ja Nogawa 2010.)

Yhteistyö, luottamus, lojaalius sekä sääntöjen ja vastustajien kunnioittaminen, ovat esimerkkejä sosiaalisen vuorovaikutuksen myönteisistä seurauksista urheilussa. Teoreettiset ja empiiriset tarkastelut ovat osoittaneet, että sosiaalinen pääoma urheilussa tuottaa myös kielteisiä seurauksia yksilölle ja yhteiskunnalle. Urheilusosiologian tutkimuksen kontekstissa sosiaalisen pääoman pimeä puoli ymmärretään pyrkimyksinä manipuloida ja käyttää hyväksi luottamusta. Tällöin luottamusta käytetään tietyn intressin saavuttamiseksi tavalla, joka on ristiriidassa yleisempien urheilun kehittämistavoitteiden kanssa. (Numerato & Baglioni 2012.)

Tutkijat ovat jäsentäneet ilmiötä kolmella eri tavalla. Urheilussa sosiaalisen pääoman pimeän puolen on nähty heijastavan ja uusintavan yhteiskunnan laajempia negatiivisia ulkoisvaikutuksia. (Numerato ym. 2012). Urheilu voi toimia esimerkiksi taloudellisesti perustuvan syrjäytymisen välineenä (Collins & Buller 2003). Lisäksi se voi uusintaa elitismii ja etuoikeuksia (Jarvie 2003). Vastaavasti eräässä tutkimuksessa havaittiin, kuinka perinteiset rugbyseurat saattoivat sulkea pois pelaajia ja kannattajia eri sosioekonomisista taustoista. (Skinner ym. 2008).

Toisen näkökulman mukaan sosiaalisen pääoman pimeä puoli syntyy urheilun ja sen ulkopuolisten alojen, kuten liiketoiminnan välisestä yhteydestä (Numerato ym. 2012). Tällöin urheilussa syntyneitä sosiaalisia siteitä voidaan käyttää väärin esimerkiksi kaupallisiin tarkoituksiin (Dyreson 2001). Kolmas näkökulma puolestaan korostaa sellaisia sosiaalisia verkostoja, jotka vaarantavat urheiluun liittyvät myönteiset arvot. Esimerkkinä vaikka toiminta, jota ohjaa ajatus ”voitosta hinnalla millä hyvänsä” tai ylhäältä alas suuntautuva vallankäyttö.

On myös esitetty, että jalkapallon ympärille rakentuvat verkostot voivat perustua aggressioon, vihaan tai väkivaltaan. (Groeneveld & Ohl 2010). Lopuksi on tärkeää huomioida, että sosiaalisen pääoman luonnetta ei voida määrittellä joko positiiviseksi tai negatiiviseksi yhteiskunnan tai yksilön kannalta. Tarkastelussa tulee huomioida konteksti, jossa sosiaalista pääomaa käsitellään. Lisäksi olennaista on selventää näkökulma, josta – usein arvolutautunut – arvio sosiaalisen pääoman käsitteestä tehdään. (Numerato ym. 2012.)

4 TUTKIMUSASETELMA

Tutkimuksessa analysoidaan lasten ja nuorten perustaman jalkapalloseura FC Meltsin merkitystä sosiaaliseen pääomaan. Tarkastelen, millaisia merkityksiä FC Meltsin pelaajat ja valmentajat, sekä Me -säätiön organisaation jäsenet (johtavassa asemassa olevat) antavat FC Meltsin toiminnalle. Selvitän miten FC Meltsin kaltainen jalkapalloseura voi toimia sosiaalisen pääoman lähteenä nuorille ja millainen merkitys valmentajilla ja Me -säätiöllä on sen rakentamisessa. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, minkälaisia mahdollisia haasteita nuoret sekä valmentajat voivat kohdata FC Meltsin toiminnassa – ja millainen merkitys niillä on sosiaalisen pääoman kannalta.

Kyseessä on tapaustutkimus, FC Meltsin ollessa yksittäinen tutkimuskohde. Tapaustutkimuksessa tiettyä ilmiötä tutkitaan kokonaisvaltaisesti ja tapausesimerkin avulla pyritään tuomaan esiin ilmiön luonnetta, toimijoiden roolia sekä osallisten kokemuksia. (Korhonen 2009.) Tapaustutkimus on siis usein syvällinen ja useista näkökulmista tehty tarkastelu esimerkiksi tietyn hankkeen tai instituution monimutkaisuudesta ja ainutlaatuisuudesta sille luonnollisissa olosuhteissa. (Simons 2009; Simons 2020.) Teoreettisten havaintojen lisäksi tutkimus pyrkii tuottamaan ennen kaikkea käytännönläheistä tietoa siitä, miten FC Meltsin toimintaan osallistuminen voi edistää sosiaalisen pääoman muodostumista nuorilla ja miten se heijastuu nuorten hyvinvointiin sekä laajemmin yhteiskuntaan. Tutkimuksessa erityinen huomio on juuri nuorten näkemyksissä FC Meltsin toiminnasta sekä niissä tekijöissä, jotka näyttävät merkityksellisinä sosiaalisen pääoman muodostamisessa.

FC Meltsi on lasten- ja nuorten sekä perheiden yhdenvertaisuutta edistävän Me -säätiön oma jalkapalloseura ja sen tavoitteena on estää nuorten syrjäytymistä. Seura on perustettu vuonna 2020 Itä-Helsinkiin Mellunmäkeen. Seuran perustajia ovat joukkueissa pelaavat lapset- ja nuoret. Toiminnan lähtökohdista on ollut mahdollista pitkäkestoinen ja mielekäs harrastus kaikille tasosta tai lähtökohdista riippumatta. (Me -säätiö 2023.) FC Meltsin toiminnassa on tärkeää, että se on helposti saavutettavaa ja siihen osallistuminen on maksutonta. FC Meltsissä on seitsemän joukkuetta ja noin 160 pelaajaa, pelaajien iän vaihdella seitsemästä kahdeksantoista ikävuoteen asti. (Me -säätiö 2025.) Nämä FC Meltsin ominaispiirteet – kuten lasten- ja nuorten aktiivinen toimijuus seurassa – tekevät siitä erityisen tutkimuskohteen sosiaalisen pääoman tarkastelussa.

Me -säätiö on suomalainen, vuonna 2015 perustettu säätiö, joka sijaitsee Helsingissä. Säätiön tarkoituksena on lasten- ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja eriarvoistumisen vähentäminen, sekä perheiden tasavertaisten mahdollisuuksien edistäminen datan ja teknologian avulla. (Me-säätiö 2025). Lisäksi säätiö rakentaa teknologiaa, joka tukee muiden organisaatioiden työtä lasten- ja nuorten yhdenvertaisen vapaa-ajan eteen. Vuonna 2020 Me -säätiö on perustanut lasten- ja perheiden talo Meltsin Helsingin Mellunmäkeen. (Me -säätiö 2023.)

Tässä tutkimuksessa vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1. Minkälaisia eri sosiaalisen pääoman muotoja jalkapallojoukkueeseen kuulumisella on?*
- 2. Millainen merkitys Me-säätiöllä on sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta?*

4.1 Aineisto

Tutkimuksen aineisto on kerätty puolistrukturoitujen haastatteluiden avulla. Tämä menetelmä on valittu, koska sen avulla voidaan käsitellä tutkimuskohteeseen liittyviä sosiaalisen pääoman teemoja. Samalla se on tarpeeksi joustava jättäen osallistujille mahdollisuuden tuoda tutkimuksen fokukseen uusia näkökulmia, joista voidaan muodostaa jatkokysymyksiä. Puolistrukturoidun haastattelun keskeinen hyöty on sen mahdollistama huomio arjen kokemuksille samalla kun se käsittelee aiemmasta teoriasta johdettuja tutkimuksen kiinnostuksen kohteita. (Galletta 2012.)

Jalkapallojoukkueeseen osallistumisen merkitys nuorten sosiaaliseen pääomaan ei ole helposti ja suoraviivaisesti esitettävissä tai analysoitavissa, mikä on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle (Kallinen & Kinnunen 2021). Puolistrukturoidun haastattelun käyttö on erityisen perusteltua nuorten haastateltavien kanssa, koska se tarjoaa paljon mahdollisuuksia tutkimusaiheen monimutkaisuuden huomioimiseen haastattelutilanteessa. Lisäksi puolistrukturoitu haastattelu sallii vuorovaikutuksen haastateltavan ja tutkijan

välillä. Tämä menetelmän vastavuoroisuus luo tilaa tarkentaville kysymyksille, merkitysten syventämiselle sekä kriittiselle reflektoinnille. (Galletta 2012.)

Puolistrukturoidut haastattelut sisältävät sekä avoimia että teoreettisesti johdettuja kysymyksiä. Näiden kysymysten avulla saadaan aineistoa, joka perustuu osallistujan omiin kokemuksiin, sekä aineistoa, jota ohjaavat olemassa olevat käsitteet kyseisellä tieteenalalla. Näin ollen puolistrukturoitu haastattelu tarjoaa tavan tarkastella elettyä kokemusta sekä mahdollistaa kysymysten käsittelyn eri teorioiden pohjalta. (Galletta 2012.) Edellä olevaan viitaten, menetelmän valinta on perusteltu koska tarkoituksena on nimenomaisesti saada tutkimusaineistoa tutkimukseen osallistuvien nuorten, valmentajien ja organisaation jäsenten kokemuksista ja näkemyksistä sekä peilata tätä saatua tietoa sosiaalisen pääoman teorioihin.

Huomionarvoista on se, että tässä tutkimuksessa – kuten ylipäätään laadullisessa tutkimuksessa – ei käytetä tilastollisessa mielessä satunnaisotantaa haastateltavien valinnassa. On esitetty, että tutkimusasetelma on uskollisin tutkimuskysymykselle silloin kun tutkija on määritellyt kriteerit osallistujien valinnalle. (Galletta 2012.) Tässä tutkimuksessa osallistujiksi on valittu harkitusti henkilöitä, joilla on omakohtaista kokemusta tutkimuksen kohteena olevasta asiasta, ja jotka parhaiten pystyvät tuottamaan tietoa ilmiöstä. Lisäksi se, että haastattelujen avulla tavoitettaisiin mahdollisimman monipuolisia näkökulmia ja kokemuksia oli myös haastateltavien valintaa ohjaava kriteeri. Tällaisessa tarkoituksenmukaisuusotannassa tavoitteena ei siis ole tilastollisten yhteyksien etsiminen, vaan ilmiön ymmärtäminen. (Elo, Kääriäinen, Kanste, Pölkki, Utriainen & Kyngäs 2014; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastateltaviin kuului FC Meltsin jalkapallojoukkueeseen kuuluvia pelaajia, niin tyttöjen kuin poikien joukkueista. Haastateltavat nuoret olivat alaikäisiä, mutta kuitenkin yli 15-vuotiaita. Tämä valinta mahdollisti sen, että nuoret saivat itse vastata heitä itseään koskeviin kysymyksiin, eikä vanhempien lupaa tarvittu. Nuorten kokemusten ja näkemysten kuuleminen oli ensiarvoisen tärkeää, koska he osallistuvat FC Meltsin arjen toimintaan ja toiminta on nimenomaisesti suunniteltu heitä varten. Näin ollen nuoret pystyvät itse parhaiten tuottamaan arvokasta tietoa heitä koskevasta toiminnasta ja sen merkityksestä sosiaaliseen pääomaan. Tässä tutkimuksessa yhtenä johtavana periaatteena nuorten kuulemisessa toimi YK:n lasten oikeuksien sopimuksen artikla 12., jonka

mukaan ”lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti” (Pelastakaa Lapset 2025; YK 1989).

Nuorten harrastajien lisäksi haastateltavina oli myös FC Meltsin valmentajia sekä Me-säätiön organisaation edustajia. Nuorten tavoin valmentajat ovat mukana joukkueen jokapäiväisessä toiminnassa, ja heidän käsityksensä joukkueesta ja sen tavoitteista tarjoavat erilaisia näkökulmia sosiaalisen pääoman tarkasteluun. Valmentajien näkemysten avulla voidaan eri tavoin hahmottaa esimerkiksi pelaajien välistä vuorovaikutusta ja toiminnan tavoitteiden toteutumista FC Meltsin kontekstissa. Me -säätiön mahdollistaessa FC Meltsin toiminnan, oli myös säätiön edustajien näkemysten kuuleminen tärkeää. Organisaation jäsenten näkemykset valottavat säätiön toiminnan merkitystä sosiaalisen pääoman muodostumisessa.

Haastateltavien valinnassa kiinnitettiin huomiota näkökulmien ja kokemusten mahdollisimman kattavaan edustukseen sekä tietynlaiseen tasapainoon haastateltavien välillä. Haastatelluista pelaajista kolme on poikien joukkueesta ja yksi tyttöjen joukkueesta. Yhteensä pelaajia oli neljä. Lisäksi haastateltavina oli kaksi valmentajaa ja kaksi organisaation jäsentä. Yksi haastatteluista suoritettiin englanniksi ja myöhemmin analyysivaiheessa vastaukset käännettiin suomeksi. Yhteydenotto haastateltaviin tapahtui puhelimitse, sähköpostitse yhteyshenkilön avulla sekä paikan päällä harjoituksissa. Sähköpostiviestissä kerrottiin tutkimuksen tavoite ja taustatiedot, jotka yhteyshenkilö välitti eteenpäin haastateltaville organisaation jäsenille. Yhteydenotto valmentajiin tapahtui puhelimitse, jonka yhteydessä kerrottiin tutkimuksesta. Vastaavasti yhteydenotto pelaajiin tapahtui heidän harjoitusten yhteydessä, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta. Kaikille tutkittaville lähetettiin sähköinen tietosuojailmoitus tai se annettiin paperisena versiona.

Haastattelut tehtiin vuoden 2025 aikana Helsingissä, ja ne toteutettiin kasvokkain. Kasvokkain haastattelun etuna on muun muassa se, että se edellyttää enemmän ei-verbaalista viestintää, jonka avulla haastattelija sekä haastateltavat voivat täysipainoisemmin ilmaista inhimillisyyttään haastattelutilanteessa (Shuy 2001). Lisäksi kasvokkain haastattelussa ei ole merkittävää viivettä kysymysten ja vastausten välillä, jolloin haastattelija ja haastateltava voivat suoraan reagoida toistensa sanoihin tai tekoihin. Myös

mahdolliset epäselvyydet kysymysten ymmärtämisessä näkyvät heti ja niihin voidaan puuttua sekä selventää niitä. Tällaisen synkronisen viestinnän etuna on, että haastateltavan vastaus on spontaanimpi, ilman pitkää pohdintaa. (Opdenakker 2006.)

Tutkimusaineisto koostuu kahdeksasta puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, jotka anonymisoitiin. Tämä tarkoittaa sitä, että haastateltavien luottamuksellisesti antamia tietoja ei yhdistetä heidän henkilöllisyyteensä (Dawson 2014). Anonymiteetin takaamisella pyrittiin varmistamaan, että haastateltavilla olisi suurempi vapaus ilmaista mielipiteitään ilman huolta kielteisistä henkilökohtaisista seurauksista (Korkiamäki & Kaukko 2023; Vainio 2013). Aineiston analyysissä haastelevista puhutaan alla olevan taulukon mukaisilla lyhenteillä:

Taulukko 1. Haastateltavien asema, lyhenne ja toimintavuodet

Haastateltava	Lyhenne	Mukana FC Meltsin toiminnassa (vuosina)
Nuori	N1	alle 2
Nuori	N2	yli 4
Nuori	N3	yli 4
Nuori	N4	yli 2
Valmentaja	V1	yli 2
Valmentaja	V2	yli 4
Organisaation jäsen	OJ1	yli 5
Organisaation jäsen	OJ2	yli 5

Kaikki tehdyt haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella, jonka jälkeen ne litteroitiin haastattelusta kirjoitetuksi tekstiksi (Halcomb & Davidson 2006). Sanatarkkaa litterointia on pidetty ratkaisevan tärkeänä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden ja uskottavuuden kannalta (MacLean, Meyer & Estable 2004). Toisaalta on myös esitetty, että erittäin yksityiskohtaisten merkintöjen sisällyttäminen haastattelulitterointeihin tiedollisen analyysin tarkoituksiin voi olla jopa haitallista. (MacLean ym. 2004). Tämän takia tässä tutkimuksessa lopulliseen aineistoon ei ole sisällytetty kaikkia täytesanoja kuten ”niinku” tai ”mm” koska ne voisivat viedä huomion pois haastateltavien sanojen sisällöstä. (MacLean ym. 2004). On kuitenkin tärkeää huomioida, että litteroitu teksti ei koskaan voi täysin tavoittaa vuorovaikutuksen monimutkaisuutta tai olla täysin virheetöntä. (MacLean ym. 2004).

4.2 Analyysimenetelmät

Tämän tutkimuksen analyysimenetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia sekä teemoitteluä. Sisällönanalyysi on niin sanottu perusanalyysimenetelmä ja sitä voidaan hyödyntää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sen avulla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja – kuten haastatteluja – systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvailla tutkimusmateriaalia tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa aineistolähtöisesti eli induktiivisesti, teorialähtöisesti eli deduktiivisesti tai teoriaohjaavasti. Aineistolähtöisen ja teoriaohjaavan analyysin erona on se, että aineistolähtöisessä analyysissa teoreettiset käsitteet muodostetaan aineistosta. Sen sijaan teoriaohjaavassa analyysissa käsitteet tuodaan valmiina eli ne ovat ilmiöstä ”jo tiedettyä.” (Tuomi & Sarajärvi 2018; Elo, Kajula, Tohmola & Kääräinen 2022.)

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysi etenee aineiston ja teorian välisessä vuorovaikutuksessa, mikä mahdollistaa uuden tiedon muodostumisen. Tällöin aineistosta poimitaan analyysiyksiköitä, joiden käyttöä ohjaa taustalla oleva teoria. Huomionarvoista on se, että vaikka teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan ennalta määriteltyjen käsitteiden avulla, niin analyysin kulku ei ole kokonaan sidottu teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 98–99.) Tässä tutkimuksessa Putnamin ja Colemanin sosiaalisen pääoman teoriat – ja näistä teorioista johdetut muut tutkimukset – muodostavat sen teoreettisen viitekehyksen, joiden läpi aineistosta esiin nousevia ilmiöitä tarkastellaan.

Teemoittelu on yksi sisällönanalyysin muoto ja aineiston jäsentämistapa. Sen avulla voidaan tarkastella tutkimuksen kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia sekä nostaa esiin piirteitä, jotka ovat useille haastateltaville yhteisiä. Näin ollen aineistoa yhdistelemällä yritetään löytää eri luokkien väliltä säännönmukaisuuksia ja samankaltaisuuksia. (Juhila 2021; Puusa, Juuti & Aaltio 2020.) Tässä tutkimuksessa teemoittelun avulla pystyttiin jaottelemaan aineistosta erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia sosiaalisen pääoman näkökulmasta.

Mukaiillen Puusa ym. (2020) aineiston analyysi rakentui vaiheittain. Ensimmäiseksi kaikki haastattelut litteroitiin sanatarkasti, jonka jälkeen annetuista vastauksista alettiin hahmottamaan tutkimuskysymysten kannalta olennaisia aiheita ja ilmaisuja. Toisessa vaiheessa samankaltaiset ilmaisut yhdistettiin samaan kategoriaan ja ne nimettiin sen perusteella, mikä on niiden suhde sosiaalista pääomaa määrittäviin tekijöihin. Tämän jälkeen alakategorioita tai teemoja yhdistettiin ja niistä muodostettiin yläteemoja, jotka nimettiin niiden sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Lopuksi nämä yläteemat yhdistettiin yhdeksi kategoriaksi. Kategorioiden ja teemojen muodostaminen tapahtui suhteessa tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen eli Putnamin (2000) ja Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman teorioihin sekä näistä teorioista johdettuihin tutkimuksiin.

Ennen teemojen muodostamista ja yhdistelyä, jokaiseen haastatteluaineiston tapaukseen perehdyttiin huolellisesti. Tapauksia käsiteltiin ensin yksittäisinä kokonaisuuksina ja useista eri sosiaalisen pääoman teorian näkökulmista. Vasta tämän vaiheen jälkeen yksittäistapauksia alettiin vertailemaan ja etsimään yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia niiden väliltä. Näillä keinoilla pyrittiin parantamaan tutkimuksen luotettavuutta. On esitetty, että systemaattinen analyysi ja jäljitettävyyys ovat keskeisessä osassa tutkimuksen luotettavuuden kannalta. (Puusa ym. 2020.)

Ennen haastattelujen alkua haastateltaville kerrottiin tutkimuksen aiheesta ja tarkoituksesta. Itse haastattelurunko koostui (liite 1) viidestä eri pääteemasta. Ensimmäisessä teemassa tarkasteltiin Me-säätiön ja FC Meltsin merkitystä paikallisyhteisöihin. Rakenteellinen-, kognitiivinen- ja suhteellinen ulottuvuus muodostivat seuraavat teemat. Viimeisenä teemana hahmoteltiin vielä FC Meltsin tulevaisuuden kehityssuuntia. Jokaisen teeman alla oli tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla oli tarkoitus saada tietoa sosiaalisen pääoman elementeistä, kuten luottamuksesta, normeista ja sosiaalisista verkostoista. On tärkeää huomioda, että haastattelurunko oli apuväline ja kysymysten järjestys vaihteli. Haastatteluissa pyrittiin vapaamuotoiseen keskusteluun ja haastattelun aikana muodostui myös uusia kysymyksiä, jotka nähtiin relevantteina tutkimusongelman kannalta.

Haastattelurunko sisälsi haastateltaville yhteisiä kysymyksiä, mutta kaikki kysymykset eivät olleet täysin samoja jokaiselle haastateltavalle. Tämä valinta perustui siihen, että kysymyksenasettelussa on haluttu ottaa huomioon tutkittaviin liittyviä seikkoja. Organisaation jäsenille, valmentajille ja nuorille oli erikseen spesifejä kysymyksiä, koska tarkoituksena oli löytää monipuolisia sekä merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtävän ja tutkittavien taustan mukaisesti.

4.3 Tutkimusetiikka

Tutkimuksen etiikalla viitataan moraaliperiaatteiden soveltamiseen siten, että vältetään vahingoittamista tai kohtelemista toisia väärin. Tutkimuksen etiikalla edistetään hyvää, osoitetaan kunnioitusta ja toimitaan oikeudenmukaisesti. (Morrow 2008.) Tässä tutkimuksessa noudatetaan hyvän tieteellisen käytännön periaatteita (HTK) jotka tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut tutkimusyhteisön kanssa. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteisiin kuuluvat luotettavuus, rehellisyys, arvostus sekä vastuunkanto. (TENK 2023.)

Jo tutkimussuunnitelmaa tehdessä pyrittiin takaamaan tutkimuksen eettisyys. Tutkimuksen aihe ja tutkimusmenetelmät valittiin siten, että ne ovat eettisesti kestäviä eivätkä vahingoita osallistujia. Suunnitteluvaiheessa tiedettiin, että osa haastateltavista tulisi olemaan alaikäisiä, mutta kuitenkin yli 15-vuotiaita. Eettisten periaatteiden mukaan, *jos alaikäinen on täyttänyt 15-vuotta niin tutkimukseen osallistumiseen riittää hänen oma suostumuksensa*. (TENK 2019, 9). Näin ollen huoltajien erillistä suostumusta ei pyydetty. Alaikäisten haastateltavien ikä varmistettiin heiltä itseltään ennen haastatteluiden tekoa.

Alaikäisten haastateltavien valinta perustui siihen, että tutkimuksessa pyritään ymmärtämään erityisesti nuorten kokemuksia ja merkityksiä, joita he antavat FC Meltsin toiminnalle. Nuoret nähdään pätevinä osallistujina, jotka omaavat tutkimuksen kannalta erityisiä viestintätaitoja (Morrow 2008). Lähtökohtana on, että nuoret ovat itse parhaimpia kertomaan heitä itseään koskevista asioista. Nuorten kuunteleminen on keskeistä, jotta esimerkiksi mahdollisia toiminnan esteitä voidaan ymmärtää paremmin ja niihin voidaan puuttua (Ljungmann ym. 2024). Tutkijana pyrin mukauttamaan sanavalintani

siten, että ne vastaisivat nuoren yksilöllisiä viestintätapoja ja tarpeita. Nuorille annettiin mahdollisuus kysyä lisätietoja tutkimuksesta ja heidän oli myös mahdollista saada haastattelukysymykset ennakkoon itselleen. Lisäksi haastattelutilanteessa kysymykset pyrittiin esittämään siten, että ne olisivat helposti ymmärrettävissä ja tarvittaessa kysymyksiä vielä täsmennettiin. Tutkijana halusin luoda rennon ja avoimen ilmapiirin haastatteluihin. Tämä tapahtui siten, että ennen haastatteluiden alkua juttelimme vapaasti muista asioista, kuten jalkapallosta ja kerroin heille omasta taustastani. Pyrin myös kuuntelemaan nuoria aktiivisesti ja olemaan erityisen läsnä haastatteluissa.

Kuten TENK:n sivuilla todetaan, tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen on yksi keskeisimmistä eettisistä periaatteista tutkimuksissa, jotka kohdistuvat ihmisiin. (TENK 2019). Ennen haastatteluiden tekoa haastateltaville lähetettiin sähköinen tietosuojailmoitus tai se annettiin paperisena versiona. Tutkimuksessa noudatetaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (GDPR). Lisäksi haastateltaville annettiin suostumuslomake, jossa kirjallisesti kerrottiin tutkimuksen taustasta, tavoitteista ja aineiston käytöstä. Nämä samat tiedot kerrottiin vielä suullisesti ennen haastatteluiden alkua.

Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja siitä sai vetäytyä pois milloin tahansa tai kieltäytyä osallistumasta. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus halutessaan pyytää haastattelukysymykset etukäteen itselleen. Ennen haastatteluita haastateltaville kerrottiin, että heidän tietonsa anonymisoidaan analyysivaiheessa, jolloin heitä ei voida tunnistaa tutkimuksesta. Tutkimuksen toistettavuus on varmistettu kirjaamalla käytetyt menetelmät ja lähteet yksityiskohtaisesti. Näin ollen tutkimuksessa tehdyt ratkaisut voidaan todentaa luotettavasti.

Haastatteluissa haluttiin luoda luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri ja ne pyrittiin suorittamaan tutkittaville luonnollisissa ympäristöissä. Nuoria sekä valmentajia haastateltiin heidän harjoitustensa yhteydessä jalkapallokentän välittömässä läheisyydessä tai heille tutussa yhteisötilassa. On esitetty, että tietojen kerääminen ja tulkinta perustuvat erilaisiin tutkijan taustalla vaikuttaviin oletuksiin todellisuuden luonteesta. (Tuomi ym. 2018). Edellä olevaan viitaten, itselläni on yli kahdenkymmenen vuoden kokemus jalkapallon pelaamisesta sekä erilaisissa seuroissa- ja joukkueissa olemisesta. Täten koen tutkimusaiheen myös henkilökohtaisesti hyvin tärkeäksi. Jalkapallo on antanut minulle turvallisen yhteisön mihin kuulua ja kokemuksen merkityksellisyydestä. Lisäksi se

muokannut minua tutkijana ja ihmisenä. Olen myös suorittanut työharjoitteluni Me -säätöillä, joten FC Meltsi ja Mellunmäessä sijaitseva yhteisöalo olivat minulle entuudestaan tuttuja. On kuitenkin hyvä huomioda, että harjoitteluni aikana en käynyt FC Meltsin harjoituksissa, joten tämä toimintaympäristö oli minulle täysin uusi. Lisäksi on tärkeää tiedostaa, että tämä on itsenäinen tutkimus eikä toimeksianto. Kaikki tutkimuksessa tehdyt valinnat ovat siten omiani eikä Me -säätö ole ohjannut työtäni.

Nämä edellä mainitut seikat ovat varmasti vaikuttaneet tässä tutkimuksessa tehtyihin valintoihin, kuten kysymyksenasetteluun ja tapaan tulkita aineistoa. Tämän taustan tiedostaen tarkastelen kriittisesti omia esitietojani ja kiinnitän huomiota asioihin, jotka saattavat tuntua itsestään selviltä. Tällaisella itsereflektiolla vahvistetaan tutkimuksen luotettavuutta. Huomionarvoista on se, että analyysissä havainnot peilataan koko ajan valittuun teoriaan ja teoria ohjaa analyysin rakentumista. Aineistosta saatuja vastauksia ei liioitella eikä niistä tehdä liian pitkälle vietyjä johtopäätöksiä. Aineistoa ei tarkastella kritiikittömästi, vaan mahdollisia haasteita ja epäkohtia tuodaan ilmi. Myöskään tiettyjen aiheiden käsittelemistä ei tietoisesti vältellä. Google Kääntäjää ja Chat GPT:tä on käytetty apuna englanninkielisten sanojen kääntämisessä. Muilta osin tässä työssä ei ole käytetty tekoälyä eikä muita apuohjelmia.

5 FC Meltsi sosiaalisen pääoman lähteenä

Nuorten, valmentajien ja organisaation jäsenten haastatteluiden pohjalta tehdyt litteraatit käytiin yksitellen läpi. Tämän jälkeen jokaisesta litteraatista muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia. Näistä pelkistetyistä ilmauksista muodostettiin alateemoja tutkimuksen teorian peilaten. Näiden yksilökohtaisten alateemojen muodostamisen jälkeen jokaisen ryhmän (nuoret, valmentajat ja organisaation jäsenet) vastauksia vertailtiin keskenään ja niistä etsittiin yhdistäviä teemoja. Yhdistävistä teemoista muodostettiin yläteemat ryhmä kerrallaan. Tämän jälkeen jokaisen ryhmän yläteemoja alettiin tarkastelemaan rinnakkain.

Edellä mainitun tarkastelun pohjalta syntyi neljä pääteemaa, joissa yhdistyvät kaikkien haastateltavien kokemukselliset pääteemat. Nämä pääteemat kuvaavat sosiaalisen pääoman muodostumista sekä merkityksiä nuorten, valmentajien ja organisaation jäsenten kokemana. (mukailtu Koivumäki, Kraav & Vornanen 2025.) Tutkimuksen empiiriset tulokset ilmenevät näiden neljän pääteeman avulla. Saatuja tuloksia peilataan Robert Putnamin (2000) ja James Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman teorioihin, sekä muihin sosiaalista pääomaa käsitteleviin tutkimuksiin.

Ensimmäinen teema käsittelee FC Meltsiin kuulumista sosiaalisen pääoman lähteenä nuorille. Tarkastelun keskiössä on erityisesti joukkueeseen kuulumisen merkitys luottamukseen, ja vastavuoroisuuteen. Toisessa teemassa tarkastellaan valmentajien merkitystä pelaajien osallistamisessa ja hyvinvoinnin tukemisessa. Huomio kiinnitetään etenkin nuorten sekä valmentajien haastatteluihin. Kolmas teema keskittyy FC Meltsin alueelliseen merkitykseen. Tarkastelussa on FC Meltsin rooli sosiaalisten verkostojen luomisessa. Neljännessä teemassa syvennyttään Me -säätien merkitykseen FC Meltsin toiminnan mahdollistajana.

5.1 FC Meltsiin kuulumisen sosiaalisen pääoman lähteenä nuorille

Putnamin (2000) mukaan sosiaalinen pääoma liittyy olennaisesti sosiaalisiin verkostoihin, jotka kehittyvät tehokkaimmin yhteisten toimintojen avulla. Näitä toimintoja voidaan toteuttaa muodollisissa verkostoissa sekä epämuodollisissa verkostoissa. Muodollisia verkostoja ovat esimerkiksi urheiluseurat, ja epämuodollisilla verkostoilla viitataan esimerkiksi henkilökohtaisiin- ja naapuruussuhteisiin. Useimmissa määritelmissä sosiaalisella pääomalla viitataan juuri sosiaalisiin verkostoihin, joissa hankitaan sosiaalisesti hyödyllisiä kontakteja, tietoja ja taitoja. Näiden verkostojen avulla kehittyvät myös vastavuoroisuuden normeja ja luottamuksen tunteita.

Vastavuoroisuuden normissa ei ole kyse välittömästä vaihdosta (vrt. liikesopimus) vaan lyhyen aikavälin altruismiin ja pitkän aikavälin omaan etuun perustuvasta yhdistelmästä. Eli tällöin yksilö tarjoaa palvelun toiselle tai toimii toisten hyväksi omalla kustannuksellaan. Yleisenä odotuksena on, että tämä hyväntahtoisuus palautuu tulevaisuuden tilanteessa ja tarpeen vaatiessa. Esimerkiksi yhteisössä, joissa vastavuoroisuus on vahvaa, ihmiset huolehtivat toistensa eduista. (Onyx & Bullen 2000.) Luottamus puolestaan voidaan määritellä osapuolten halukkuutena asettua haavoittuvaan asemaan toisen osapuolen toiminnan suhteen. Eli siihen liittyy odotus, että toinen toimii luottamusta osoittavalle henkilölle tärkeällä tavalla, riippumatta mahdollisuudesta valvoa tai kontrolloida toista osapuolta. (Mayer, Davis & Schoorman 1995)

Toisen määritelmän mukaan luottamus on odotus, joka syntyy yhteisössä muiden jäsenten säännöllisestä, rehellisestä ja yhteistyöhön perustuvasta käyttäytymisestä. Näin ollen luottamus pohjautuu yhteisesti jaettuihin normeihin, jotka voivat koskea syvällisiä, arvoihin liittyviä kysymyksiä tai maallisia normeja kuten käyttäytymissääntöjä. (Fukuyama 1995.) Putnam (2000) erottaa kaksi sosiaalisen pääoman muotoa, jotka ovat sitova- ja silloittava sosiaalinen pääoma. Ensimmäisenä mainittu viittaa siteisiin ja suhteisiin samankaltaisista sosioekonomisista ja etnisistä taustoista tulevien ihmisten välillä. Puolestaan jälkimmäinen eli silloittava pääoma tarkoittaa siteitä ja suhteita eri ryhmiin kuuluvien ihmisten välillä.

Nuorille tehtyjen haastatteluiden pohjalta oli selvästi havaittavissa, että FC Meltsiin kuulumisen loi edellytyksiä sosiaalisten verkostojen muodostumiselle, vastavuoroisuuden normien kehittymiselle sekä sosiaalisen luottamuksen syntymiselle. Kuten aiemmasta tutkimuksesta tiedetään, verkostot eivät synny tyhjästä. Ne muodostuvat ihmisten arkisten toimintojen myötä sellaisissa jokapäiväisissä yhteisöissä, joissa nämä toiminnat tapahtuvat. Etenkin kohtaamispaikan ja jatkuvan vuorovaikutuksen olemassaolo on nähty ratkaisevana sosiaalisen pääoman kannalta. FC Meltsi toimii nuorille kohtaamispaikkana, joka mahdollisti ystävyysuhteiden muodostumisen:

”Yks tyttö oli munkaa koulus mut me ei ikinä puhuttu (...) meistä tuli parhaat kaverit sit joukkuees” (N3)

Yllä nuori kuvailee, kuinka hän oli samassa koulussa erään tytön kanssa, mutta siellä he eivät koskaan puhuneet toisilleen. Kuitenkin FC Meltsissä heistä tuli parhaat kaverit. Se, että nuorista tuli ystävät vasta joukkueessa voi selittyä sillä, että FC Meltsin toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. On todettu, että urheilussa syntyneet sosiaaliset suhteet ovat usein emotionaalisesti sitoutuneempia kuin ne, jotka muodostuvat vähemmän vapaaehtoisissa konteksteissa, kuten koulussa. Silloin kun yksilöllä on vapaus liittyä organisaatioon ja erota siitä, niin organisaatiossa pysyminen merkitsee tiettyä sitoutumista ja vastuuta muita jäseniä kohtaan – muuten yksilö lähtisi pois. (Dalen & Seippel 2021; Hirschman 1972.) Myös Putnam (2000) esittää, että sosiaaliset yhteydet ovat tärkeitä niiden ylläpitämien käyttäytymissääntöjen vuoksi – verkostot sisältävät keskinäisiä velvoitteita. Toistuva vuorovaikutus monimuotoisen ihmisryhmän välillä johtaa yleensä yleistyneeseen vastavuoroisuuden normiin, mikä taas edistää luottamusta. (Putnam 2000.)

Vastavuoroisuuden normi tuli esiin nuorten puheessa muun muassa siten, että he kokivat seuran edustamisen tärkeäksi:

”Ku me ollaan kavereitten kaa ulkon me edustetaan myös tätä seuraa” (N1)

”Mä oon aika ylpee mun kasvattijoukkueest. Se mun pitää antaa kaikki niinku.. pitää antaa sata prossaa aina peleis tälle. Mä edustan FC Meltsii” (N2)

Vastavuoroisuuden normi ilmeni myös velvoitteina, jotka ovat yksi sosiaalisen pääoman muodoista. Nuoret kokivat velvollisuutta paitsi omaa seuraansa, myös seuran nuorempia jäseniä kohtaan. Nämä velvoitteet heijastuivat esimerkiksi käyttäytymiseen ja haluun auttaa muita, kuten yksi nuorista kuvaa:

”Harjotuksis meidän pitää näyttää esimerkkiä nuorille.. ja peleissä myös. Peleissä meit ollaan tultu.. meidän pelejä on katottu mont kertaa. Meidän pitää näyttää niille esimerkkii. Niinku ulkopuolisille.. et muit ihmisii kiinnostais tulla tähän seuraa ja saada tää seura ylemmäs.” (N1)

”Sanotaan vaik noi nuori ne ketkä.. kellä on ollut haastei niinku tommosii juttui.. mä oon auttanu niit (...) mä yritän auttaa tääl näit ihmisii. Näit nuorii.” (N1)

Aivan kuten verkostot, myöskään luottamus ei synny itsestään. Esimerkiksi pelkkä ryhmätoiminta ei vaadi luottamusta eikä se automaattisesti luo sitä. Kuten on esitetty, täytyy syntyä ”kipinä” eli jotakin, joka yhdistää jäsenet syvemmillä tasolla niin vastavuoroisuuden, yhteenkuuluvuuden ja luottamuksen kautta. (Räikkönen ym. 2025). Perinteinen käsitys luottamuksesta olettaa, että luottamus perustuu tietoon ja kokemukseen (Uslaner 2002). Colemanin (1988) mukaan luottamus rakentuu ihmisten keskinäisten velvollisuuksien varaan – sen kautta, että he antavat ja saavat apua toisiltaan. On esitetty, että luottamus koostuu kahdesta ulottuvuudesta, joita ovat yleistetty luottamus (eng. *generalised trust*) ja eriytynyt luottamus (eng. *particularized trust*). Yleistetty luottamus tarkoittaa uskomusta, että useimpiin ihmisiin voi luottaa. Sen sijaan eriytynyt luottamus viittaa ajatukseen, että luotamme vain ihmisiin, jotka ovat kaltaisiamme. Huomionarvoista on myös se, että luottamus ei ole yksittäinen ilmiö vaan se muodostuu luottamuksesta yksilöihin ja -instituutioihin. (du Plooy, Lyons & Kashima 2020; Leung, Kier, Fung & Sproule 2011; Uslaner & Conley 2003.)

Aineiston perusteella oli nähtävissä, että FC Meltsiin kuulumisen ja siellä muodostuneet ihmissuhteet synnyttivät nuorille sosiaalista luottamusta ja keskinäisen luottamuksen siteitä. Kuitenkin kuten seuraavasta nuoren vastauksesta huomataan, luottamuksen muodostuminen vei aikaa:

”Ne on niit ensimmäisii kertoi missä sä et oo ihan varma pystyksä luottaa mut sit.. sä näät et ne antaa sulle sen täyden luottamuksen (...) ajan kuluessa se [luottamus] rakentuu täydelliseksi. Sit sä huomaat et kaikkiin täs joukkuees nii ihan oikeesti voi luottaa (...) Sä näät muilt pelaajilt miten ne luottaa esim. toisiinsa ni sit säkin näät et säkin voit luottaa” (N2)

Tutkimuksissa juuri ajan on nähty olevan ratkaiseva tekijä sosiaalisten suhteiden muodostumisessa. Tutustuminen, toisten tapaaminen ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen vievät aikaa. Tämä liittyy yksilöiden ajankäyttöön sekä jatkuvaan ajankäytön paineeseen, sillä sosiaalisen pääoman rakentaminen on aikaa vievää. (Ottesen, Jeppesen & Krustup 2010.) Edellä olevan nuoren kommentin voi nähdä sisältävän myös sellaisen luottamuksen sosiaalisen mekanismin, jota tutkimuksessa kutsutaan transitiiviseksi sulkeumaksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että luottamus voi siirtyä ihmiseltä toiselle sosiaalisten yhteyksien kautta – arkisemmin ilmaistuna ”ystäväni ystävä on myös minun ystäväni.” Yleisesti ottaen luottamuksen tason on nähty kehittyvän osapuolten välisessä vuorovaikutuksessa (Lusher, Kremer & Robins 2014; Mayer 1995.) Aineistosta oli havaittavissa, että FC Meltsissä muodostuneita sosiaalisia suhteita – ja siten luottamusta – vahvistettiin myös harjoitusten ja pelien ulkopuolella:

”Meltsi on sellanen joukkue tietsä me tullaan treeneihin sit treenien jälkeen kaikki ei oo vaan niinku yht äkkii tuntemattomii (...) ollaan yhteydessä treenien jälkeeki” (N2)

Lisäksi kaikki haastatellut nuoret kertoivat viettäneensä vapaa-aikaa joukkuekaveriensä kanssa. Näitä vastauksia yhdisti se, että he pelasivat tällöinkin usein jalkapalloa:

”Me mennää ulos yleens me ollaan koulun pihal ja tälle. Pelataan fudistki siel” (N1)

”Joskus mennää ihan normaalisti vaa ulos syömää, sit joskus me pelataan myös fudista” (N2)

Tutkimuksissa on esitetty, että ryhmän yhteinen jäsenyys tekee ihmisistä luotettavampia toisiaan kohtaan, koska he jakavat sosiaalista samankaltaisuutta ominaisuuksissaan. Eräs nuorista kuvailikin, kuinka hänen joukkueessaan on monta pelaajaa, kenelle urheilun on ”elämän keskipiste” ja yhteinen kiinnostuksen kohde. Tällaista luottamusta voidaan lähestyä homofilian käsitteen avulla. Sillä tarkoitetaan universaalista, inhimillistä taipumusta muodostaa yhteyksiä samankaltaisten ihmisten kesken. (Lusher ym. 2014.)

Eräs esiin noussut havainto aineistosta oli myös se, kuinka nuoret käyttivät vastauksissaan niin sanottua tarinankerrontaa. Tarinankerronta on yksi perusmenetelmistä sosiaalisen pääoman rakentamisessa. On esitetty, että ”minä”-tarinat (I-stories) rakentavat luottamusta ja luovat yhteisiä samankaltaisuuksia, ollen olennaisia uusien yhteyksien luomisessa. ”Me”-tarinat (we-stories) taas ovat tärkeitä näiden yhteyksien ylläpitämisessä. Me-tarinat siitä, kuinka ’ylitämme yhdessä esteitä ja saavutamme yhteisiä onnistumisia’ luovat vahvan ryhmän ja vahvan kollektiivisen identiteetin. (Ottesen ym. 2010; Putnam & Feldstein 2003.) Nämä ”me-tarinat näkyivät esimerkiksi seuraavissa nuorten vastauksissa, jossa he kuvailivat joukkuettaan:

”Me ollaan yks joukkue. Jos yks kärsii niin kaikki kärsii. Jos yks voittaa niin kaikki voittaa. Se on niinku.. tolleen pitäis olla jokaikises joukkuees et ei haukuta toisia. Pelataan yhdessä, taistellaan yhdessä ja voitetaan yhdessä” (N4)

”Me hävitään yhes, me voitetaan yhes, me epäonnistutaan yhes.. kaikki tapahtuu yhes. Se on niinku meidän se juttu” (N1)

Kaiken kaikkiaan nuorten haastatteluiden perusteella oli havaittavissa, että he olivat muodostaneet FC Meltsissä hyvin vahvoja siteitä keskenään. Osaltaan tämä yhtenäisyys (homogeenisyys) oli myös helpottanut näiden siteiden muodostamista. Urheilujoukkueen kaltainen suljettu rakenne mahdollistaa vastavuoroisuuden normien muotoutumisen, mikä taas rakentaa luottamusta. Toisin sanoen, sulkeutuneisuus luo luotettavuutta (Coleman 1988). Lisäksi mitä tiiviimpi rakenne on, sitä enemmän siinä on sosiaalista pääomaa, joka voi edistää esimerkiksi yhteisen tavoitteen saavuttamista. Näin ollen tällainen sosiaalinen ”sulkeuma” – jossa kaikki verkoston jäsenet ovat usein

vuorovaikutuksessa keskenään – on myös kaikkein tehokkain rakenne. (Tuominen & Tikkanen 2023; Ottesen ym. 2010; Coleman 1988.)

Nämä nuorten muodostamat tiiviit siteet kuvastavat hyvin Putnamin (2000) esittämää sitovaa sosiaalista pääomaa, mikä liittyy yhteisön rakentamiseen. FC Meltsin toimintaan osallistuminen on yhdistänyt nuoria toisiinsa ja luonut yhtenäisyyttä, koheesiota sekä yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden tunteita. (Seippel 2008). Tämä näkyi esimerkiksi siinä, miten nuoret kuvailivat FC Meltsiä:

”Joskus mä mietin miten mä voin jättää oikeesti FC Meltsin ja jatkaa mun elämää ilman sitä. Tai ilman harrastaa niiden kaa. Tai pelaa niiden kaa futista. Niin mä en oikeesti voi kuvailla mun elämää ilman FC Meltsii. Tä on oikeesti iso osa mun elämästä”
(N3)

”Meltsi on just sellanen joukkue oikeest sä pystyt oikeest olla siel oma itses. Sun ei tarvii esitellä mitään. Koska kaikki pääsee mukaan ihan miten ne on” (N2)

Huomionarvoista on kuitenkin se, että FC Meltsissä nuoret olivat myös ylittäneet sosiaalisia identiteettejä ja muodostaneet siteitä myös oman, jo tutun piirin ulkopuolelta:

Kysyttäessä luottamuksen synnystä, nuori vastasi näin:

”Mä sanoisin monikulttuurisuudest (...) tääl on toki myös suomalaisii, me ymmärretään niitki (...) kaikki on mejän kavereita.” (N1)

Nuori kuvaa edellä olevassa kommentissa monikulttuurisuuden merkitystä luottamukseen, mutta samassa hän tuo ilmi sen, kuinka he ymmärtävät myös suomalaisia ja kaikki ovat heidän kavereitaan. Tämän voi nähdä kuvastavan sitä, kuinka FC Meltsissä on ylitetty muualla yhteiskunnassa ilmeneviä jakolinjoja ja kuinka FC Meltsi on edistänyt eri kulttuuriryhmien välistä ymmärrystä. Tällainen silloittava sosiaalinen pääoma – joka koostuu siteistä ja suhteista eri sosiaaliseen ryhmään kuuluvien ihmisten välillä – auttaa näkemään näiden kaikkien jakojen yli. Silloittavaa sosiaalista pääomaa on pidetty yhteiskunnallisesti hyödyllisenä koska se auttaa rakentamaan suhteita erilaisten ihmisten

kesken, se ehkäisee ulossulkemista ja edistää sosiaalista koheesiota (Cunningham, Bunde-Birouste, Rawstorne & Nathan 2020). Tämä havainto on myös linjassa Putnamin (2000) tulosten kanssa: osallistuminen monietnisiin urheiluryhmiin (ja muihin kansalaisyhteiskunnan ryhmiin) lisää sosiaalista luottamusta ja kasvattaa silloittavan sosiaalisen pääoman tasoja. (Putnam 2000; Verhagen ym. 2014.)

5.2. FC Meltsi ja nuorten kuulumisen tunne

Putnamille (2000) kuuluvuuden kokemus yhteisöön on ensisijainen osoitus sosiaalisesta pääomasta. Tällainen yhteisöön kuulumisen tunne liittyy siihen, kuinka vahva sosiaalinen kiintymys yksilöllä on omaan yhteisöönsä. Tutkimuksissa on esitetty, että kuulumisen tunteessa voidaan erottaa neljä eri osa-aluetta: yksilö kokee olevansa ryhmän jäsen; hänellä on tunne, että hän merkitsee jotakin muille; hän kokee integroitumista ja tarpeidensa täyttymistä; sekä lopuksi, hänellä on jaettu emotionaalinen yhteys muihin. Täten kuulumisen tunne on subjektiivinen kokemus ja sillä on sekä relationaalinen että alueellinen ulottuvuus. Eli se voidaan määritellä henkilökohtaiseksi kokemukseksi osallistumisesta johonkin systeemiin tai ympäristöön niin, että yksilö kokee olevansa olennainen osa kyseistä systeemiä tai ympäristöä. Yhteisö taas voidaan ymmärtää eri tavoin, kuten kouluna tai naapurustona. (Allan, Ammi & Dedewanou 2025.)

Tutkimus yksilöllistymisestä ja yhteisöihin kuulumisesta on tuonut esiin kaksi erilaista perustaa sille, miten yksilöt subjektiivisesti kokevat yhteisöön kuulumisen. Nämä ovat normatiivisuus ja ekspressiivisyys. (Walseth 2006.) Normatiivisuus yhteisöön kuulumisen periaatteena tarkoittaa sitä, että yksilö on sidoksissa yhteisöön tunteen ja halun kautta. Eli yksilöllä on tahto osallistua joukkoon kollektiivisesti määriteltyjä käytäntöjä, normeja ja sääntöjä. Tämän kuulumisen perusta löytyy perinteisistä yhteisöistä, joissa jäsenet ovat kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Sen sijaan ekspressiivisyys liittyy yksilön yhteisöön sen avulla, että osallistuminen tuottaa kokemuksen oman identiteetin vahvistumisesta. (Walseth 2006.)

Kuten aiempi tutkimus osoittaa, urheilun parissa kuulumisen tunne voi kehittyä erisyistä (Walseth 2006). Tämä oli havaittavissa myös FC Meltsin kontekstissa. Aineistosta oli eroteltavissa erilaisia kuulumisen muotoja, jotka ovat linjassa muun muassa Walsethin (2006) tutkimuksen havaintojen kanssa. Ensimmäisenä haastatteluiden pohjalta oli havaittavissa kuuluminen, joka perustui sosiaaliseen tukeen ja vastavuoroisuuteen. FC Meltsissä kuulumisen tunne nuorilla vaikutti perustuvan vahvasti vastavuoroisuuden normiin. Nuoret tukivat toisiaan niin harjoituksissa ja peleissä, mutta myös niiden ulkopuolella. Tämä näkyi muun muassa toisten kannustamisena peleissä sekä siinä, miten uudet pelaajat huomioitiin ja miten heitä autettiin käytännön asioissa:

”Se kannustus se näkyy yleisöönki. Ja se oikeesti näkyy et me ollaan kasassa koko joukkue. Se näkyy yleisöön asti mun mielest.” (N2)

”Ennen ku me nähää joku uus.. me kysytään tuuks sä FC Meltsiin pelaa sit ne sanoo; joo sit me [sanotaan] tulkaa mejän kaa .. jos ne ei tiä esim. kenttää tällee nii me oteetaan niit mukaan” (N1)

Toisena kuulumisen muotona aineiston perusteella voitiin havaita, että FC Meltsi on toiminut niin sanottuna ”turvapaikkana” nuorille. FC Meltsin harjoituksiin osallistumisen avulla esimerkiksi yksi nuorista pystyi unohtamaan kouluun liittyvät velvollisuudet ja niiden aiheuttaman stressin:

”Must tuntuu et se [FC Meltsiin kuuluminen] poistaa kaikki stressei, mä en mieta kouluasioita” (N3)

Edellä kuvailtua tilaa voidaan kutsua heterotopiaksi eli ”vapaaksi tilaksi” joka on täysin erilainen kuin arjen tilat. (Walseth 2006, mukailen Foucault, 1991, 252). Vastaavasti toiselle nuorelle FC Meltsi merkitsi ”kotia” ja kolmas nuori kertoi kuinka FC Meltsi on pitänyt hänet poissa monesta asiasta ja kuinka se on pitänyt hänet hyvällä tiellä:

”Meltsi on ollu munkaa pienest asti. Se merkitsee mulle aika paljon. Se on oikeest aika iso merkitys mulle. Niinku mun mielestä Meltsi on pitänyt mut poissa aika monesta asiasta. Se on pitänyt mut aika hyvällä tiellä. Niin sillä on aika iso merkitys mun elämässä.” (N2)

Tämän nuoren kommentin voi osaltaan nähdä sisältävän moraalisen näkökulman, mikä ilmenee usein elämään liittyvinä vaihtoehtoina: on hyviä ja huonoja asioita; on oikeita ja vääriä polkuja. Lisäksi nuori kertoo, että FC Meltsi on ollut hänen elämässään pienestä asti. Tällainen toiminnan jatkuvuus on tutkimuksissa nähty merkittävänä tekijänä turvallisten tilojen luomisessa (Raw, Sherry, Rowe & Turner 2022).

Aiempi tutkimus on osoittanut, että urheiluun osallistumiseen liittyy useita psykologisia ja sosiaalisia hyötyjä, kuten prososiaalisen käyttäytymisen kehittyminen ja riskikäyttäytymisen vähentyminen (Crisp 2021.) Edellä mainittu oli näkyvissä myös aineistosta siinä, miten FC Meltsi oli edistänyt sosiaalista oppimista kuten käyttäytymistä. Seuraavissa sitaateissa nuori kertoo FC Meltsin merkityksestä omaan käyttäytymiseensä. Nuori esimerkiksi toteaa, miten FC Meltsissä hän on oppinut, että hän ei suutu niin helposti. Tämä osaltaan viittaa siihen, että hän on oppinut tunteiden säätelyä. Samalla hän pohtii myös laajemmin harrastusten merkitystä nuorten elämään oman lähipiirinsä kautta:

”Käyttäytymistä on opettanut aika paljo ja silleen et pidetään veri kylmänä ei suututa helposti. Se on yks juttu mitä mä oon oppinut täällä ja myös se et ei tuu pahoi sanoi suust ulos. (...) Ennen mä olin aika negatiivinen kavero esim. kun mä puhuin jollekin.. mä olin vähän silleen vihasempi.. en osannut puhua muille tosi ystävällisesti mut tääl mä oon oppinut sen” (N4)

”Harrastus on tosi tärkeä juttu ku esim. mä oon huomannut jostain mun kavereist heti ku ne on lopettanu harrastukset nii on lähtenyt väärälle tielle. On alkanu tekee jotain huonoj juttui. Ku jos sul ei oo harrastusta sul on liikaa vapaa-aikaa nii sä pääset tavalla tai toisella jossain vaiheessa sä tuut menee noille tielle. Sen takii ain pitää olla joku harrastus. (...) Jos esim. ihmiset, nuoret harrastais enemmän ei näit rikoksii tulis nii paljoo.” (N4)

Jälkimmäisessä sitaatissa nuori kertoo, kuinka harrastusten lopettamisen jälkeen osa hänen kavereistaan on lähtenyt väärälle tielle. FC Meltsin toiminnassa sosiaalinen pääoma näyttäytyy normatiivisena resurssina, joka suuntaa nuorten käyttäytymistä hyväksyttävien rajojen sisälle. Osaltaan tämä tekee näkyväksi sen, miten urheiluseuraan osallistumisesta syntyvä sosiaalinen pääoma voi vaikuttaa nuorten riskinottoon. On esitetty, että silloin kun nuoret osallistuvat yhteisöihin ja ryhmiin, joissa riskikäyttäytymistä ei hyväksytä, he omaksuvat myös näiden yhteisöjen myönteiset normit ja arvot. (Magson, Craven, Munns & Yeung 2016). Tämä on linjassa urheiluun osallistumiseen liitettyjen oletettujen kasvatuksellisten arvojen kanssa. Nämä arvot ja normit puolestaan mahdollistavat luottamukseen ja vastavuoroisuuteen perustuvien ihmissuhteiden kehittymisen.

Myös Putnam (2000, 312) on esittänyt, että yksilöiden keskinäinen kytkeytyminen luottamukseen perustuviin verkostoihin ja jaettuihin arvoihin mahdollistaa myönteisten käyttäytymisnormien ylläpitämisen nuorten keskuudessa. Ne myös tarjoavat heille pääsyn roolimalleihin, koulutuksellisiin tukijoihin ja työelämäkontakteihin oman asuinalueen ulkopuolelta. Sen sijaan myönteisten normien, yhteisöllisten yhdistysten ja ystävyyssuhteiden puuttuminen jättää lapset ja nuoret pitkälti oman onnensa nojaan. Tällaisissa ympäristöissä nuoret ovat alttiimpia toimimaan lyhytnäköisten tai itseään vahingoittavien impulssien ohjaamina. Näissä olosuhteissa nuoret ovat myös todennäköisemmin taipuvaisia luomaan omaa sosiaalista pääomaansa esimerkiksi jengien muodossa. Eräässä tutkimuksessa havaittiin, että nuorten osallistaminen urheilujoukkueisiin vähensi riskikäyttäytymistä brasilialaisten nuorten keskuudessa, mikä tukee aineistossa esiin tullutta käsitystä urheilun mahdollisesta suojaavasta vaikutuksesta. (Magson ym. 2016).

Kolmantena aineistosta oli havaittavissa, kuinka FC Meltsi oli edistänyt nuorten kuulumisen tunnetta minäpystyvyyden vahvistamisen ja itsetunnon rakentamisen kautta. Esimerkiksi yksi nuorista kuvasi, kuinka FC Meltsi oli opettanut hänelle elämässä yksin pärjäämistä ja rohkeutta:

”Se [FC Meltsi] on opettanut mua tosi paljon. Et miten toimitaan elämän kaa tai miten voi.. pärjää elämässä yksin. Tai miten voi olla rohke ja kova. Niin se on aika iso merkitys mulle.” (N3)

Vastaavanlaisia tuloksia on saatu myös aiemmista tutkimuksista. Esimerkiksi Appelqvist-Schmidlechnerin, Haavanlammin ja Kekkosen (2023) tutkimuksessa tarkasteltiin organisoituun urheiluseuratoimintaan osallistumisen mielenterveysshyötyjä ja siinä seurojen kautta luotu sosiaalinen yhteenkuuluvuus nähtiin yhtenä vaikuttavana mekanismina lasten lisääntyneeseen itsetuntoon, itseluottamukseen ja rohkeuteen.

5.3 Valmentajien merkitys nuorten osallistamisessa ja hyvinvoinnin tukemisessa

Tutkimus valmennuksen käytännöistä osoittaa, että valmentajien on tärkeää luoda yhteistä ymmärrystä, asettaa osallisuus etusijalle sekä varmistaa mielekäs toiminta kaikille osallistujille. Erityisesti valmentajien rooli ja heidän suhteensa osallistujiin on keskeinen. (Hartmann & Kwauk 2011). Myös lukuisissa muissa valmentajan roolia käsittelevissä tutkimuksissa on tultu samankaltaisiin johtopäätöksiin. (Crisp 2025.) Näissä tutkimuksissa korostetaan muun muassa osallistujien henkilökohtaisen ja sosiaalisen kehityksen sekä taitojen tukemista. Lisäksi kasvatuksellisen otteen vahvistaminen, rajojen asettaminen sekä luottamuksen kehittäminen on nähty keskeisinä periaatteina. On myös esitetty, että valmentajien tulisi järjestää tilanteita, jotka tarjoavat osallistujille onnistumisen kokemuksia. (Haudenhuyse & Theeboom 2012.) Nämä edellä mainitut käytännöt ja niiden tärkeys ilmenivät myös FC Meltsin valmentajien puheessa ja harjoitusten sisällössä:

”Me ei lasketa monta kosketusta pelaaja ottaa treenien aikana (...) me ei keskitytä siihen, vaan siihen et oikeesti nähdään, että jokainen lähtee treeneistä hymy huulella ja jokasella on oikeesti treenien aikana hauskaa ja sit saa myös niitä onnistumisen kokemuksia (...) katotaan oikeesti et joku saa sen fiiliksen ”ei vitsi nyt mä onnistuin tänään tässä”” (V2)

Yllä olevan FC Meltsin valmentajan mainitsema hauskuus korostui myös nuorten haastateltavien vastauksissa. Se että harjoituksissa ja peleissä on hauskaa, oli haastateltaville selvästi yhteisesti jaettu tavoite ja arvo itsessään. Tämä näkyi esimerkiksi seuraavassa nuoren kommentissa:

”Tärkein et meil on hauskaa! Ja kiva olla. Ei vaan niinku ”mä haluan lähteä kotiin, mua ärsyttää” ” (N3)

Valmentajan mainitsema urheilussa koettu hauskuus on tutkimuksissa osoitettu olevan merkittävässä yhteydessä osallistujan itsetuntoon. Erityisesti vapaaehtoinen osallistuminen, joka perustuu siihen, että ihmiset kokevat urheilun hauskana on liitetty tyytyväisyyden tunteeseen. Eräessä Etelä-Koreassa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että koulun jälkeinen hauskuus urheiluaktiviteetissa johti oppilaiden jatkuvaan osallistumiseen. Lisäksi läheiset vuorovaikutustilanteet hauskojen aktiviteettien aikana ovat nähty tärkeinä ystävyysuhteiden muodostumiselle. (Bum & Jeon 2016; Boekhorst, Halinski & Good 2021.)

Huomionarvoista on se, kuinka valmentajat sekä nuoret nostivat esiin FC Meltsin hyvän ilmapiirin. Osaltaan edellä mainitut tekijät, kuten FC Meltsin harjoitusten hauskuus voivat selittää tätä havaintoa. Kuitenkin erityisesti FC Meltsin valmentajat sekä nuorten muodostamat säännöt korostuivat tärkeinä tekijöinä turvallisen sekä kannustavan ilmapiirin taustalla. Alla olevista valmentajien kommenteista on havaittavissa, että hierarkiat valmentajien ja nuorten välillä pyrittiin häivyttämään ja pitämään matalina:

”Annan heidän ohjata omia juttujaan, koska haluan sen muodostuvan heille omaksi asiakseen eikä siksi, että minä käsken (...) Yritän olla sellainen valmentaja, joka ei ole täällä sanomassa heille tarkalleen, mitä tehdä(...)Yritän olla enemmän sellainen, että he voivat kuunnella minua(...)Haluan, että he näkevät minut ikään kuin ystävänä, mutta samalla he kunnioittavat ja noudattavat asioita silloin, kun niiden noudattaminen on tarpeen” (V1)

”Meidän treenit voi näyttää oikeesti kaaottiselta mutta heillä on hauskaa, he oikeesti kokee sen fiiliksen et mä kuulun siihen joukkueeseen ja heitä ei rajoiteta myöskään niin paljon. Meillä on säännöt. Me ei olla silleen et nyt saatte tehdä mitä haluatte” (V2)

Tällaisen nuorten autonomiaa tukevan toimintatavan on havaittu auttavan nuoria tuntemaan olonsa mukavaksi ja turvalliseksi (ks. Furusa, Knight & Love 2024). Yksi nuorista kuvailikin, kuinka FC Meltsi on sellainen joukkue jossa ”pelaajien ääni on enemmän merkityksellinen.” Tämän taas voi katsoa luoneen vastavuoroisuutta ja yhteisöllisyyden tunnetta. Esimerkiksi kaikki haastatellut nuoret kertoivat osallistuvansa harjoituksiin aina kun se oli mahdollista ja he jopa toivoivat lisää harjoituskertoja. Huomionarvoista on myös se, että haastatelluista nuorista kolme, oli osallistunut myös seuran nuorempien jäsenten valmentamiseen:

”Mä olin ite valmentaja niille nuoremmille. Mä halusin kokee millasta on olla valmentaja. Ja se oli tosi hyvä kokemus. Mä halusin olla vaan niinku.. opettaa ne asiat mitkä mä itekin osaan eteenpäin” (N2)

Nuori kuvaa kuinka hän on halunnut opettaa eteenpäin ne asiat mitkä hän itse jo osaa. Tämä ilmentää vastavuoroisuutta; nuorille on annettu mahdollisuus ottaa vastuuta ryhtymällä nuorempien jäsenten valmentajiksi. Vastaavasti taas nuori on halunnut antaa takaisin sille yhteisölle – eli tässä tapauksessa FC Meltsille – jonka hän kokee merkitykselliseksi. Ympäristöissä, joissa nuorille tarjotaan asteittain lisää vastuuta, nuoret voivat kehittää itsetuntoaan. Vastuun asteittainen lisääminen ja roolimallina toimiminen voivat tuottaa vähittäisiä ja pitkäkestoisia muutoksia. Esimerkiksi on esitetty, että tilanteet, joissa nuoret osoittavat korkeampia vastuun tasoja liittyvät kykyyn osoittaa kunnioitusta muita kohtaan, auttaa muita, olla ystävällisiä toisille, hallita impulsseja sekä tehdä yhteistyötä muiden kanssa. (Crisp 2020; Crisp 2021; Carreres-Ponsoda, Escartí, Jimenez-Olmedo & Cortell-Tormo 2021.)

Se että haastatellut nuoret ovat halunneet osallistua FC Meltsin nuorempien jäsenten valmentamiseen voi nähdä osaltaan olevan linjassa myös Putnamin (2000) näkemyksen kanssa, jonka mukaan lisääntynyt sosiaalinen yhteenkuuluvuus edistää sosiaalista solidaarisuutta ja koheesiota ”sitomalla” ja ”silloittamalla” yksilöitä osaksi laajempaa kollektiivista kokonaisuutta (Putnam 2000). Toisin sanoen nuorten halun toimia valmentajina voidaan katsoa vahvistavan FC Meltsin yhteisön sisäistä luottamusta sekä rakentavan siltoja eri ikäisten FC Meltsin pelaajien välille.

FC Meltsin toimintaan osallistuneet nuoret olivat aineiston perusteella hyvin sitoutuneita joukkueen toimintaan, joka näkyi haluna osallistua harjoituksiin sekä seuran muuhun toimintaan, kuten valmentamiseen. Tällaista sitoutumista ei voi kuitenkaan pitää yksinkertaisena tai nopeasti syntyvänä asiana. Päinvastoin se on aikaa vievä ja intensiivinen prosessi, joka koostuu epämuodollisista vuorovaikutuksista sekä syvällisemmistä ja henkilökohtaisemmista keskusteluista toimijoiden sekä osallistujien välillä.

Tutkimuksissa valmentajat on nähty keskeisinä toimijoina yhdenmukaisuuden, kiinnittymisen ja sitoutumisen prosessien edistämisessä. Valmentajilla on myös tärkeä rooli mahdollisuuksien luomisessa kunnioituksen, kiintymyksen ja arvostuksen kokemuksille. (Haudenhuyse & Theeboom 2012.) Tämä ilmeni myös aineistosta, sillä FC Meltsin valmentajilla vaikutti olevan hyvin suuri merkitys nuorten toimintaan sitoutumisen kannalta. Valmentajat olivat omalla toiminnallaan luoneet turvallisia ympäristöjä sekä rakentaneet tiiviitä siteitä nuoriin. Aivan kuten sitoutumisen kohdalla, myös näiden merkityksellisten suhteiden muodostaminen vaatii paljon aikaa ja vaivaa. Seuraavasta valmentajan kommentista käy ilmi, kuinka juuri ajan antaminen mutta myös huumori nähtiin tärkeinä elementteinä luottamuksen rakentamisessa nuorten kanssa:

”Pitää mennä nuorten tasolle se on ihan ehdottomasti ykkönen. Ja sellanen persoona pitää olla et pystyy heittää heidän kans läppää, vitsailla ja ymmärtää heitä myös. Koska nuorten.. mun mielestä heitä ymmärretään aika usein väärin (...) Et pitää ottaa selvää et mikä sen takana on. (...)meidän pitäis mun mielestä aikuisena kattoo vähä peilii myös. Koska aika usein on se tilanne et me ei ymmärretä vaan toisiamme (...)Et ku me ymmärretään heitä, mennään heidän tasolle ja annetaan heille aikaa.. se aika.. ajan antaminen on myös tosi tärkeä” (V2)

Yllä olevassa kommentissa valmentaja nostaa esiin sen, että nuoria pitää ymmärtää ja samalla hän toteaa, että nuoria ymmärretään usein väärin. Tämä valmentajan tapa kohdata nuoria on linjassa nuorisotyön lähestymistavan kanssa. (ks.esim. Haudenhuyse ym. 2012; Crisp 2021). Sen ytimessä on ajatus siitä, että suhteet ovat keskeisiä. Nuorten olemassa olevien arvojen kunnioittaminen tuomitsemattomalla tavalla on olennaista luottamuksen rakentamiseksi sekä heidän arvojensa mahdolliseksi kehittämiseksi. Esimerkiksi eräässä tutkimuksessa havaittiin, että ne urheiluohjelmat, jotka käyttivät nuorisotyön lähestymistapaa – eli ne olivat enemmän yksilö kuin urheilukeskeisiä – olivat usein

myös tehokkaampia urheilun kautta syntyvän lisäarvon luomisessa. (Coalter & Taylor 2009.) Edellä mainitulla tarkoitetaan muun muassa sitä, miten urheilu voi edistää nuorten itsetuntoa, tavoitteenasettelua sekä henkilökohtaisia saavutuksia (Crisp 2024).

Kommentissaan valmentaja esittää myös, että on tärkeää vitsailla nuorten kanssa ja ”heittää läppää.” Jo Aristoteles on kuvannut huumoria sosiaalisen vuorovaikutuksen hyveenä, johon kuuluu *oikeiden asioiden sanominen – ja samoin kuunteleminen – oikealla tavalla*. Huumorin on esitetty olevan myös keskeinen hyve nuorisourheilussa. Se voi auttaa hienovaraisten oikean ja väärän rajanvetojen käsittelyssä ja epäsuorilla tavoilla ohjata osallistujia kiinnittämään huomiota sosiaalisen käytäntönsä perusarvoihin. (Aggerholm 2017.)

Valmentajien vuorovaikutuksella ja toiminnalla on myös merkittävä vaikutus siihen, missä määrin nuoret kokevat urheilun mahdolliset myönteiset puolet. Valmentaja voidaan nähdä keskeisenä tekijänä, joka mahdollistaa kiintymyssuhteiden muodostumisen ja myönteiset oppimiskokemukset. Aineistosta oli havaittavissa, että FC Meltsin valmentajat olivat luoneet kannustavan ja välittävän ilmapiirin. Esimerkiksi seuraavasta haastattelukatkelmasta huomataan kuinka FC Meltsin valmentaja oli antanut nuorelle yksilöllistä positiivista vahvistusta ja kannustusta jalkapallopelissä. Se, että valmentaja oli uskonut nuoreen, oli vaikuttanut nuoren itseluottamukseen sekä hänen pystyvyytensä kokemukseen:

N3: *Mä tein kyl yks kerta sillon Hesa Cupissa [valmentaja X] sanoi et ”mä uskon et nyt sä teet maalin”.. sit tuli poskella maali.. oli kulma, mä sain poskimaalin. Sit mä olin sillee jeee!* (N3)

Haastattelija: Se oli varmaan hieno hetki!

N3: *Joo se oli oikeest tosi [hieno hetki] ja myös mä olin ylpee itest.. et mun valmentaja sanoi ”sä pystyt tähän” ja mä pystyn oikeesti tähän.* (N3)

Kuten yllä olevasta haastattelukatkelmasta huomataan, nuori koki ylpeyttä itsestään ja siitä, että hänen valmentajansa oli uskonut häneen. Tällaisen valmentajan osoittaman korkean sosiaalisen tuen, kuten kannustamisen on nähty olevan yksi mekanismi nuoren itsetunnon nousulle (Smoll, Smith, Barnett & Everett 1993). Lisäksi myös tietoisien empatian käytön valmennuksessa on nähty vaikuttavan merkittävästi siihen, kuinka valmentajat voivat luoda positiivisia ja psykologisesti tukevia ilmapiirejä (Crisp 2025). Empatian merkitys korostui myös FC Meltsin valmentajien puheessa. Esimerkiksi toinen haastatelluista valmentajista kuvasi selvästi empatian tarpeellisuutta, toteamalla että ”empatia on tosi tärkeä.” Toisaalta myös valmentajan oma tausta ja elämäkokemus auttoi samaistumaan nuoriin ja ymmärtämään heitä:

”Olen myös maahanmuuttaja täällä, joten tiedän (...) ettei se ole helppoa. On paljon... miten se sanotaan (...) esteitä! Haluan siis heidän näkevän myös toisesta näkökulmasta, että asioita voi tehdä ja voin ohjata heitä tietyillä tavoilla, jotka tapahtuvat esimerkiksi pelien aikana. Koska ei ole väliä minne menemme pelaamaan – olemme silti ulkomaalaisia, joten joskus se on heille vaikeaa. (...) He eivät kohtelevat meitä samalla tavalla, varsinkaan kun menemme Helsingin ulkopuolelle pelaamaan. Se on todella monimutkaista – meillä on ollut todella hankalia tilanteita muiden joukkueiden kanssa. Ihmiset eivät pidä ulkomaalaisista tai kohtelevat eri tavoin, he puhuvat lapsille rumasti”

(V1)

Tässä kommentissa korostuu kuinka valmentaja ymmärtää nuoria oman elämäntarinsaan ja taustansa myötä; hän on itse maahanmuuttaja ja kohdannut myös esteitä. Valmentaja nostaa esiin sen, että hän haluaa tarjota nuorille toisenlaisen näkökulman asioihin ja ohjata nuoria. Tämä korostaa valmentajan halua vaikuttaa nuorten elämään myönteisesti ohjaamalla ja tukemalla heitä myös muilla elämän alueilla kuin urheilussa. Vaikka FC Meltsin valmentajat ovat luoneet nuorille tukevan ja turvallisen ympäristön – niin kuten kommentista on huomattavissa – nuoret ovat kohdanneet syrjintää muiden joukkueiden ja ihmisten toimesta. Lisäksi nuorten kohtaamat kiusaamistilanteet muissa seuroissa nousivat esiin aineistosta.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että nuorten urheilu voi olla otollinen ympäristö syrjinnälle ja kiusaamiselle. Negatiivista ja syrjivää käyttäytymistä raportoidaan laajasti ja olemassa oleva aineisto on antanut viitteitä ongelman laajuudesta. Esimerkiksi Kick It Out – Englannin jalkapallon tasa-arvoa ja osallisuutta edistävä järjestö – on ilmoittanut, että syrjivää käyttäytymistä koskevat raportit kaikilla jalkapallon tasoilla kaudella 2022–2023 lisääntyivät yli 65 % edelliseen kauteen verrattuna. (Kalina & Moustakas 2024.) FC Meltsin nuorten pelaajien kokema syrjintä muiden joukkueiden toimesta voi osaltaan olla merkki sosiaalisen pääoman pimeästä puolesta, joka on liitetty muun muassa rasismiin. (Field 2003). Putnam (2000) on esittänyt, että erityisesti sitova sosiaalinen pääoma luo vahvaa ryhmän sisäistä uskollisuutta ja näin ollen se voi muodostaa voimakasta vastakkainasettelua ja vihamielisyyttä ryhmän ulkopuolisiin jäseniin nähden. (Putnam 2000). Esimerkiksi eräässä tutkimuksessa havaittiin, että jalkapallokannattajien ryhmä saavutti sisäisen koheesionsa ulkopuolisten kustannuksella, joita kohdeltiin vihamielisesti ja halveksuen (Tonts 2005).

Valmentajilla on keskeinen rooli syrjiviä tilanteita ehkäistäessä, sekä turvallisen ja kaikkia huomioivan ilmapiirin edistämisessä. (Kalina ym. 2024). Edellä olevaan viitaten, on esitetty, että turvallisen ilmapiirin luominen edellyttää sääntöihin perustuvaa toimintaympäristöä (Haudenhuyse ym. 2012). Säännöt ja niiden merkitys korostuivat selvästi myös FC Meltsin nuorten sekä valmentajien haastatteluissa. Toinen valmentajista kertoi, että he tekevät säännöt yhdessä nuorten kanssa ja he käyttävät niiden tekemiseen aikaa:

”Esimerkiks sääntöjen tekeminen.. me tehdään ne yhdessä, laitetaan siihen aikaa et se ei oo vaan semmonen kymmenen minuutin sessio et hei nyt kerroppa niit sääntöjä ja kirjoitetaan. Et ollaan yhdessä, vietetään yhdessä aikaa (...) ne [nuoret] tietää et tääl on ne tiettyt rajat ja sitku ne vielä ite laatii sen ja jokanen pääsee allekirjottamaan sen säännön ja vielä laittaa oman nimensä sinne paperille. Ja vielä jopa seuraamukset! Me kysytään et okei nyt kun näit sääntöjä on laitettu paperille, mitäs tapahtuu, jos vaikka rikkoo sääntöjä” (N2)

Valmentaja kuvaa yllä, kuinka he käyttävät aikaa sääntöjen tekemiseen ja viettävät aikaa myös yhdessä. Tämän voi nähdä tärkeänä sosiaalisen pääoman kehittymisen kannalta. On nimittäin esitetty, että sosiaalisen pääoman kehittyminen on todennäköisempää siellä missä osapuolten välillä on toimivaa kommunikaatiota ja laajempaa yhteistyötä (Misener & Doherty 2012). Sääntöjen laatiminen vaatii nuorilta ja valmentajilta yhteistyötä ja kommunikointia. Näin ollen se voi tuottaa myönteisiä vaikutuksia, koska sosiaaliset verkostot edistävät vastavuoroisuutta, hyväntahtoisuutta ja luottamusta (Putnam 1995). Toisin sanoen yhteistyön, auttamisen ja vastavuoroisuuden normit kehittyvät ihmisten ja ryhmien ollessa vuorovaikutuksessa ja tehdessä asioita yhdessä.

(Misener ym. 2012). Se, että nuoret saavat itse laatia sääntöjä tukee osaltaan myös nuorten autonomiaa. Se voi opettaa heitä tekemään omia ja pakottamattomia valintoja sekä ottamaan vastuuta.

Lisäksi valmentaja mainitsee seuraamukset, joita sääntöjen rikkomisesta voi seurata. Tutkimuskirjallisuudessa esitetään, että tällaiset yhteiset säännöt ja sanktiot ovat keskinäisesti sovittuja käyttäytymisnormeja. (Pretty & Ward 2001). Näin ollen ne asettavat ryhmän edut yksilöiden etujen edelle. Käyttäytymisnormit myös antavat yksilöille luottamuksen investoida yhteisiin tai ryhmän toimintoihin tietäen, että muutkin tekevät niin. Tällöin yksilöt voivat kantaa vastuuta ja varmistaa ettei heidän oikeuksiaan loukata. Coleman (1990) kuvaa käyttäytymisnormeja sosiaalisen järjestelmän sisäiseksi moraaliksi. Nämä normit heijastavat sitä missä määrin yksilöt suostuvat säätelemään tai kontrolloimaan omaa käyttäytymistään. (Pretty ym. 2001). FC Meltsin nuorten muodostamiin sääntöihin kuuluivat muun muassa toisten ihmisten kunnioittaminen ja kannustaminen, sekä kiroilun ja tappelemisen kieltäminen:

”Ei kiroilla kentällä. Se on yks niist säännöist mitä (...) me pelaajat ollaan tehty ja nimenomaan myös tärkein on se et ei väkivaltaa. Ei missään nimessä. Se ei oo hyväksyttävää täällä” (N4)

Toinen nuorista kuvaili, kuinka säännöt olivat tärkeitä myös sen kannalta, että heidän joukkueensa joukkuehenki ei rikkoontuisi:

”Me tehään aina kauden alus niinku yhteiset säännöt sit jokainen allekirjottaa ne. Se on sillee et kunnioitetaan muita, kuunnellaan, kannustetaan niinku sellasii mitkä.. (...) et meidän joukkuehenki ei rikkoontuis mitenkää” (N2)

Näiden nuoren mainitsemien sääntöjen, kuten muiden kannustamisen ja kuuntelemisen voidaan nähdä kuvastavan Colemanin (1988) esittämiä koko yhteisön – tässä tapauksessa FC Meltsin joukkueen – sisäisesti velvoittavia normeja. Sisäisesti velvoittavat normit muodostavat tärkeän sosiaalisen pääoman muodon, sillä niiden mukaan yksilön tulisi asettaa yhteisön etu oman etunsa edelle. (Coleman 1988, 104.) Näin ollen voidaan ajatella, että nuorten muodostamat säännöt palvelevat heidän koko joukkueensa etua, koska ne ehkäisevät joukkuehengen heikkenemistä ja vahvistavat joukkueen yhtenäisyyttä. Myös eräs nuorista kertoi, että heidän joukkueensa hyvä ilmapiiri riippuu paitsi valmentajasta mutta myös säännöistä:

”Kyl se [hyvä ilmapiiri] riippuu valmentajast mil taval valmentaja valmentaa.. tai sanoo. Mun mielest se johtuu et meidän valmentaja on tosi hyvä ja niil on tosi hyvät säännöt niin se johtuu siitä” (N3)

Yllä olevassa kommentissa nuori painottaa sitä, että hyvä ilmapiiri rakentuu valmentajan toiminnan kautta. Tämän voi katsoa viittaavan valmennuksen käytäntöihin ja periaatteisiin. Kuten aineistosta oli nähtävissä FC Meltsin valmentajat ovat asettaneet nuorten osallisuuden etusijalle, kehittäneet luottamuksellisia suhteita nuoriin, asettaneet rajoja, sekä tukeneet sosiaalista kehittymistä. Tutkimuksissa näiden käytäntöjen on havaittu olevan parhaimpia valmennuksen käytäntöjä (ks. esim. Crisp 2025). Edellä mainittujen valmennuksen käytäntöjen voi taas nähdä heijastuvan siihen, että FC Meltsin nuorten ja valmentajien välisten velvollisuuksien ja odotusten osalta erityisesti keskinäinen kunnioitus ja ihmissuhteiden luottamus loivat sosiaalista pääomaa toimintaresursina. Valmentajien ja nuorten ylläpitämät normatiiviset odotukset – kuten yhdessä luodut säännöt - olivat sekä oletettuja että toivottuja. Eli toisin sanoen normien ja sanktioiden implisiittinen hyväksyminen oli sekä nuorten että valmentajien jakama odotus. (mukailtu Adams, Harris & Lindsey 2018.)

Odotukset, velvollisuudet, normit ja sanktiot taas ilmenivät ympäristön koettuna luotettavuutena, jonka voi katsoa kiteytyvän seuraavaan nuoren kommenttiin:

”Mä rakastan sitä [FC Meltsiä] tosi paljon kosk tää ei oo vaan joukkue.. tääl myös valmentaja kohtelee sua tosi hienosti, ne antaa positiivinen palautet jokaisen jos teet jotain hyvää.. kyl ne sanoo positiivinen niinku sanat. Ja myös ne kannustaa sua ja myös sä voit.. mä voin luottaa jos mul on jotain ongelma.. mä voin kyl luottaa mun [mainitsee kaksi valmentajaa nimeltä] kerron niille. Ne antaa mulle ratkaisu. Eli toi on enemmän kuin joukkue mulle” (N3)

Tämä nuoren kommentti on myös osoitus sitovasta sosiaalisesta pääomasta eli voimakkaiden sosiaalisten siteiden ja verkostojen muodostumisesta valmentajien kanssa. Se, että nuori kuvailee FC Meltsiä ”enemmän kuin joukkueena” voi osaltaan merkitä syvempää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Sitovan sosiaalisen pääoman kerryttämisen voi nähdä arvokkaana resurssina, sillä se on auttanut nuorta rakentamaan luottamusta FC Meltsin valmentajiin sekä saamaan sosiaalista tukea valmentajilta. Tämä ilmenee nuoren kuvauksessa siitä, kuinka hän voi luottaa valmentajiinsa ja saa heiltä myönteistä palautetta sekä kannustusta. Nuori myös kertoo, että hän jos hänellä on jokin ongelma, hän saa valmentajilta ratkaisun niihin. Tämän voi katsoa viittaavan informaatiokanaviin, joka on Colemanin (1990) mukaan yksi sosiaalisen pääoman muodoista. Informaatiokanava tarkoittaa sosiaalisissa suhteissa piilevää potentiaalia tiedon saamiseen – toisin sanoen yksilö saa enemmän tietoa kehittämällä läheisiä suhteita muihin ihmisiin (Leung, Kier, Fung, Fung & Sproul 2011).

Toisaalta huomionarvoista on se, että aineiston perusteella nuorten muodostamat tiiviit siteet valmentajaan olivat muodostuneet myös toiminnan haasteeksi siinä kohtaa, kun valmentaja oli vaihtunut:

”Toki vähän haasteitakin on ollut (...)että kaikki ei oo pelkkää aina wau, wau. Meidän tyttöjen joukkue valitettavasti vähän kärsi.. valmentajan vaihtaminen oli ehkä sellanen että nyt se joukkue kärsii ja sit sen pelaajat vähän meni eri suuntiin (...) Et se valmentajan vaihtaminen oli aika suuri syy miksi sit yht’äkkiä näin kävi. (...)Koska ne oli niin kiinnittynyt myös häneen” (V2)

”Aika paljon tytöt lopetti ja sit mun paras kaverikin lopetti... ennen oli tääl hyvä valmentaja-nainen ketä yhdisti aina meit.. Tehtiin tytöt-ilta, katottiin leffaa.. me tehtiin niin paljon asioita” (N3)

Valmentajan ja nuoren kommenteista käy ilmi, että FC Meltsin tyttöjen joukkue oli kärsinyt valmentajan vaihtamisesta, sillä sen jälkeen moni joukkueen pelaajista lopetti ja meni eri suuntiin. Nuori kuvailee, kuinka valmentaja oli yhdistänyt heitä ja he olivat tehneet paljon asioista myös jalkapallon harjoittelun ulkopuolella. Tämän voi katsoa olevan linjassa näkemyksen kanssa, miten valmentajan on nähty toimivan keskeisenä toimijana kiinnittymisen ja sitoutumisen prosesseissa – sekä urheilukontekstissa että sen ulkopuolella (Arai ym. 2003). Valmentajan ja tyttöjen välille oli muodostunut selvästi luottamusta, joka on sosiaalisen pääoman perusta. Kuitenkin samalla luottamukseen sisältyy epävarmuutta ja haavoittuvuutta, minkä tässä tapauksessa valmentajan vaihtuminen teki näkyväksi.

5.4 FC Meltsin alueellinen merkitys

On esitetty, että asuinalueen verkostoissa luotu sosiaalinen pääoma on jaettu resurssi. Näin ollen se edistää yhteistä hyvää, jolloin sillä on positiivisia ympäristövaikutuksia. (Van Aerschot & Salminen 2018.) Tämä edellä mainittu ilmeni konkreettisesti myös FC Meltsin tapauksessa. FC Meltsi on perustettu Mellunmäkeen missä seuran toiminta myös pääsääntöisesti toteutuu. Kuten aineistosta huomattiin, FC Meltsiin kuuluvat nuoret ovat muodostaneet tiiviitä siteitä toisiin nuoriin ja valmentajiinsa mikä osoittaa, että FC Meltsi toimii sosiaalisen pääoman lähteenä nuorille. Huomionarvoista on kuitenkin se, että aineiston perusteella FC Meltsin merkitys ei rajoitu pelkästään sen toimintaan osallistuvien nuorten ja valmentajien välisiin suhteisiin. Sosiaalinen pääoma näytti kiinnittyvän myös laajemmin asuinalueeseen sekä nuorten perheisiin.

”Kun se on Mellunmäen ainoa joukkue ja jos esim. FC Meltsillä menee hyvin jossain sarjassa tai jossain turnauksessa niinku tulee sellanen hyvä näkökulma Mellunmäest et wau okei – Mellunmäen tiimi FC Meltsi voitti jotain tai niil menee ihan hyvin. Me ollaan myös tää meidän edustusjoukkue me ollaan myös sellanen esimerkki noille pienemille ikäisten pelaajille. Niille pojille ja tytöille ja kaikille. Se on.. sen takii meilt odotetaan silleen et me ei tehä mitään tyhmyyksiä” (N4)

”Nykyään se merkitys mitä sil FC Meltsil on, se on laajentunut paljon pidempään ku pelkkä Mellunmäki. Se on niinku varmaan koko Itä-Helsinki ja ehk pidemmälki (...) aika moni nuori ei harrastanu. Sitku FC Meltsi rakennettiin aika moni Mellunmäen (...) asukkaista niinku nuorista oli mukana siin toiminnassa. Mun mielestä se toi jotain merkitystä koulun jälkeseen vapaa-aikaan ja tuli tekemistä” (N2)

Ensimmäisessä sitaatissa nuori nostaa esiin sen, kuinka FC Meltsin menestys sarjoissa ja peleissä voi luoda myönteisen julkisen kuvan Mellunmäestä. Hän myös korostaa joukkueensa jäsenten roolia esikuvina nuoremmille pelaajille. Osaltaan kommentti viittaa siihen, miten FC Meltsi voi toimia yhteisen identiteetin rakentajana ja tarjoaa Mellunmäen alueelle positiivisen samaistumisen kohteen. Tämän voi nähdä tärkeänä sosiaalisen pääoman kannalta, koska kuten tutkimuksista tiedetään, lasten ja nuorten elämä

kiinnittyy vahvasti asuinalueeseen ja siellä syntyviin sosiaalisiin suhteisiin (Van Aerschot ym. 2018). Yhteinen identiteetti ja yhteenkuuluvuuden tunne vahvistavat yhteisön sosiaalista pääomaa, jolla on puolestaan merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin. (Morrow 2004). FC Meltsi paikallisena toimijana voi näin tukea itsetunnon ja tulevaisuuden tavoitteiden vahvistumista erityisesti alueen nuoremmille asukkaille ja seuran jäsenille.

Toisessa sitaatissa nuori kuvaa FC Meltsin alueellista merkitystä, joka hänen mukaansa on laajentunut Mellunmäestä koko Itä-Helsinkiin. Hän kertoo kuinka ennen FC Meltsiä moni nuori ei harrastanut, mutta FC Meltsin myötä nuoret liittyivät mukaan toimintaan. Tämä voi osaltaan viitata, siihen että ennen FC Meltsin perustamista nuorilla ei välttämättä ole ollut pääsyä urheilu- ja vapaa-ajanmahdollisuuksiin Mellunmäessä. Tutkimuksissa on esitetty, että esimerkiksi harrastamisen kustannukset, saavutettavuus ja virallisten urheilutilojen sijainti voivat muodostaa esteitä osallistumiselle (Skinner & Zakus 2008; Griffiths, Moore & Brunton 2022).

Toisaalta sitä, että FC Meltsin myötä nuoret alkoivat harrastamaan ja osallistuivat toimintaan, voidaan lähestyä vapaaehtoisien valinnan kautta, joka modernien yhteisöjen ydin. Tällä tarkoitetaan motivaatiota, joka kumpuaa omista tarpeista, toiveista ja kiinnostuksenkohteista. Kuten aineistosta kävi ilmi, lapsilta- ja nuorilta oli kysytty, millaista toimintaa he haluaisivat Mellunmäen alueelle ja vastauksissa jalkapallo oli noussut ”ylitse muiden.” Toisin sanoen lasten- ja nuorten omia tarpeita ja toiveita oli kuunneltu, mikä osaltaan on voinut merkittävästi vaikuttaa heidän haluunsa osallistua ja sitoutua ohjattuun toimintaan. Nuori myös nostaa esiin sen, että FC Meltsi toi merkitystä vapaa-aikaan ja ”tuli tekemistä.” Se, että FC Meltsi toi lasten ja nuorten arkeen lisää mielekästä tekemistä, nousi toistuvasti esiin nuorten haastatteluissa. Tämä heijastaa urheilun ei-välineellistä arvoa, eli sen potentiaalia tuoda merkitystä ihmisten yksilöllisiin ja yhteisiin elämiin.

Aineiston perusteella ilmeni myös FC Meltsin merkittävä rooli yhteisön rakentajana:

”Lähtökohta oli se, että me ei tehdä sitä norsunluutornista, vaan niin et yhdessä sen alueen ihmisten kanssa.” (OJ1)

Yllä olevassa kommentissa organisaation jäsen kuvaa FC Meltsin lähtökohtaa, jossa tarkoituksena ei ole ollut toimia norsunluutornista käsin vaan yhteistyössä alueen ihmisten kanssa. Tällaisen lähestymistavan voi katsoa tarkoittavan sitä, että alueen ihmisille – eli yhteisön jäsenille – mahdollistetaan toimiminen oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin tuottajina, sen sijaan, että he olisivat ennalta suunniteltujen ohjelmien passiivisia vastaanottajia. Toisaalta on esitetty myös päinvastainen näkemys, jonka mukaan yhteisössä ei ole kyse niinkään jonkin rakentamisesta vaan enemmänkin tilan raivaamisesta, jotta ihmiset voivat tulla yhteen. Eli joskus ei ole vain paikkoja, joissa ihmiset voisivat kokoontua. On esitetty, että paikallisten urheiluseurojen yhteisöllinen kompetenssi – samoin kuin yhteisöllisyyden tunne – alkaa paikasta. (Räikkönen ym. 2025.)

FC Meltsiä voidaan tarkastella kolmannen paikan käsitteen avulla. Tällaiset ”kolmannet paikat” ovat kodin (”ensimmäinen paikka”) ja koulun (”toinen paikka”) ulkopuolisia paikkoja. (Littman 2022). Ne tarjoavat yksilöille – tässä tapauksessa FC Meltsin kollektiiviseen toimintaan osallistuville lapsille ja nuorille tai siihen kytkeytyville aikuisille – mahdollisuuksia luoda sosiaalisia ja yhteisöllisiä suhteita. Yhteisön kehitys taas tapahtuu näiden suhteiden kautta: jokaisessa kutsussa, jonka teemme, jokaisessa suhteessa, jonka kohtaamme sekä jokaisessa tapaamisessa, johon osallistumme. (Räikkönen ym. 2025). Tämä sosiaalisten suhteiden muodostuminen näkyi aineistosta myös FC Meltsin pelaajien vanhempien kohdalla. Esimerkiksi erään pelaajan vanhempi oli pyytännyt muiden pelaajien vanhempia syömään kotiinsa, kuten seuraavasta lainauksesta huomataan:

”Yks meidän vanhempi sanoi 'hei mä olin pyytännyt muuten noit muita vanhempia meille syömään' (...)hänen kanssa juteltiin 'joo tää Meltsi on antanut heille tosi paljon'. Kun ne tuli niin ihan ensimmäisenä se kielen oppimisen kannalta, et ne on oppinut kieltä tosi hyvin ja nopeesti kun on ollut meidän toiminnassa mukana. Ja sitten myös se, että heillä on paljon tekemistä nyt” (V2)

Se, että FC Meltsiin kuuluvan nuoren vanhempi on pyytännyt muiden FC Meltsiin kuuluvien nuorten vanhempia syömään kotiinsa on merkki sosiaalisesta pääomasta. Putnam (2000) on esittänyt, että sosiaalinen pääoma näkyy siinäkin, missä määrin osoitamme toisillemme vieraanvaraisuutta ja kiintymystä. Ylipäätään tällaisen vieraanvaraisuuden ja yhteisöllisyyden kokeminen – joka muodostaa yhteisön perustan – ei ole helppoa eikä

itsestään selvää nykymaailmassa, jossa elämme. Tästä valmentajan kertomasta kommentista ilmenee se, kuinka FC Meltsi on antanut paljon myös nuorten vanhemmille. Toimintaan osallistumisella on ollut myönteinen vaikutus esimerkiksi kielen nopeaan oppimiseen. Vastaavanlainen tulos on saatu myös aiemassa tutkimuksessa, jossa havaittiin, että urheilutoimintaan osallistumisella oli myönteinen vaikutus ruotsin kieleen oppimiseen (Flensner, Korp & Lindgren 2021). Ylipäätään tutkimukset ovat osittaneet, että vapaa-ajan toiminnot voivat edistää paikallisen kielen oppimista (ks. esim. Werge-Olsen & Vik 2012).

Yhteisökehittämisen ja paikkakiinnittymisen tutkimus syventää ymmärrystä myönteisten sidosten suhteesta fyysisiin ja sosiaalisiin ympäristöihin sekä yhteisölliseen toimijuuteen. Nämä myönteiset sidokset tai ”paikkakiintymykset” kehittyvät viihtyisien vuorovaikutusten ja jaettujen kokemusten avulla. Huomionarvoista on se, että tällaisia tunteita omaavat yhteisön jäsenet ovat halukkaampia lahjoittamaan aikaansa, vaivaansa ja resurssejaan yhteisiin hankkeisiin. (Räikkönen ym. 2025.) Edellä mainittu oli havaittavissa myös aineistosta. Valmentajat kertoivat muun muassa siitä kuinka, FC Meltsiin kuuluvien nuorten vanhempia on tullut auttamaan heitä valmentamisessa.

”Myös yhteisö huomaa, mitä me teemme ja haluaa olla mukana. He tietävät, että meillä ei ole kovin montaa valmentajaa, joten he tulevat auttamaan meitä. Vanhemmilta saa apua.” (V1)

Se, että vanhemmat haluavat olla mukana ja auttaa valmentamisessa ilmentää osaltaan vastavuoroisuuden normia, joka ilmenee vanhempien haluna antaa takaisin sitä tukea ja hyvää, jota FC Meltsi on tuonut alueelle ja perheille. Yhdessä luottamuksen, verkostojen, normien ja vastavuoroisuuden vaikutus luo vahvan yhteisön, jossa jaetaan omistajuus yhteisistä resursseista eli niin sanotusta yhteisestä hyvästä. (Onyx ym. 2000). Tutkimuksissa on korostettu, että vanhempien osallistuminen urheilutoimintaa palvelee yksinkertaisesti tehtävien hoitamista mutta samalla myös vanhempien yhteenkuuluvuuden tunteen lisäämistä. Tämä taas voi saada aikaan lumipalloefektin, jossa vanhemmat haluavat osallistua yhteisön hyväksi entistä enemmän. (Legg, Wells & Barile 2015, 81). Tällainen efekti oli havaittavissa myös aineistosta. Kuten seuraavassa lainauksessa valmentaja kertoo, aluksi FC Meltsin toiminnassa oli ollut mukana yksi vanhempi, mutta tällä hetkellä vanhempia on jo yli viisitoista:

”Meillä oli alussa vaan yks vanhempi ja sit sana kieri (...) ja nyt meillä on ringissä noin 15-20 aikuista jo, jotka aktiivisesti käy treeneissä tiistaisin.” (V2)

FC Meltsin toimintaan osallistuvien nuorten vanhempien aktiivinen harjoitukseen osallistuminen ilmentää osaltaan tekemisen ja kohtaamisen myönteistä kehää. Tämä siirtää vanhempia passiivisesta osallistumisesta kohti aktiivista toimijuutta. Tällöin voidaan puhua ”generatiivista suhteista” (Lane & Maxfield 1996) jotka ovat keskeisiä nuorisourheilun vanhempien yhteisöllisyyden tunteelle. Se, että nämä suhteet voisivat olla generatiivisia – sen sijaan, että ne jäisivät tuottamattomiksi – niiden on sisällettävä yhteistä ja vastavuoroista suuntautuneisuutta sekä toiminnan mahdollisuuksia. Toisin sanoen, jotta vanhempien yhteisöllisyyden tunne voisi kehittyä, tarvitaan yhteisiä kiinnostuksen kohteita sekä toistuvia vuorovaikutustilanteita. (Räikkönen ym. 2025.) Aineiston perusteella, FC Meltsi tarjoaa vanhemmille mahdollisuuksia osallistua yhteiseen toimintaan. Tämä ilmenee muun muassa seuraavasta organisaation jäsenen kommentista:

”Mul on ainakin sellanen fiilis harrastavan lapsen vanhempänä et ei mua sinne kentälle kaivata. Nii must se on ihanaa rajojen rikkomista et Meltsissä jokaikinen vanhempi, joka haluaa – ja siis myös aktiivisesti kysytään – niin on tervetullut sinne kentälle” (OJ2)

Kuten yllä organisaation jäsen kuvaa, he toivottavat kaikki vanhemmat tervetulleiksi kentälle ja mukaan toimintaan. Tätä hän kuvailee rajojen rikkomisena. Tällaisen rajojen rikkomisen voi nähdä tärkeänä, sillä rajat voivat muodostua jäsenyyden esteistä. (Legg ym. 2015). Samalla tämä käytäntö kuvastaa sitä, miten FC Meltsi tukee generatiivisia suhteita tarjoamalla vanhemmille mahdollisuuksia osallistua lasten ja nuorten toimintaan. Silloin kun tällaisia generatiivisia suhteita tuetaan, yhteisöllisyyden kokemus rakentuu yhteisen hyvän ympärille. Tässä yhteinen hyvä liittyy generatiivisuuteen eli seuraavan sukupolven hyvinvoinnista huolehtimiseen. (Räikkönen ym. 2025; Erikson 1982.)

Huomionarvoista on se, että vaikka monet vanhemmat osallistuvat vapaaehtoisiksi mielellään, joskus vapaaehtoisuus voi johtua organisaation tai muiden vanhempien luomasta paineesta. Paikalliset urheiluseurat ja ruohonjuuritason urheilu nojaavat usein vahvasti vapaaehtoistyöhön ja jäsentensä aktiiviseen osallistumiseen. Tämän vuoksi ei ole aina selvää missä määrin vanhempi kokee toimivansa valinnanvapaudesta käsin ja missä määrin velvollisuudentunteesta. Edellä olevaan viitaten aineistosta ilmeni se, että FC Meltsissä on haluttu varmistaa, että seura ei ole riippuvainen vanhemmista:

”Me ollaan haluttu varmistaa että FC Meltsi ei oo myöskään riippuvainen niist vanhemmista niinku varmaan monessa seurassa (...) moni seura toimii vapaaehtoisvoimin ja meille se ei oo vaihtoehto sen takii että me ei haluta kuormittaa myöskään niiden perheiden jo muutenkin haastavia elämäntilanteita” (OJ1)

Yllä olevasta organisaation jäsenen kommentista käy ilmi, että FC Meltsin toiminta ei perustu vanhempien vapaaehtoistyöhön, koska seura haluaa välttää perheiden kuormittamista tilanteissa, joissa arki on jo valmiiksi haasteellista. Tämä on merkittävää, sillä vaikka vanhemmat ovat usein valmiita tekemään henkilökohtaisia uhrauksia tukeakseen lastensa urheiluharrastuksia niin heihin kohdistuvat vaatimukset aiheuttavat usein haasteita ja stressitekijöitä. Nämä stressitekijät – kuten talouteen, aikaan ja valmentamiseen liittyvät vaatimukset – voivat jopa monimutkaistaa vanhempien suhdetta lapsiinsa. (Bjork & Hoynes 2022; Harwood & Knigh 2009). Suurempi kokemus valinnanvapaudesta on tärkeää myös vanhempien yhteisöllisyyden tunteen kannalta. On esimerkiksi esitetty, että mitä enemmän vanhemmilla oli valinnanvapautta osallistua urheiluohjelmaan, sitä vahvemman yhteisöllisyyden tunteen he kokivat (Legg ym. 2015.)

Sosiaalisina olentoina ihmisillä on synnynnäinen tarve samaistua ja olla yhteydessä muihin. Esimerkiksi monet yhteiskuntatieteilijät ovat käsitelleet ryhmäjäsenyyksien ja toisiin samaistumisen tuomia tärkeitä psykologisia hyötyjä, mukaan lukien niitä, jotka toimivat sosiaalisen identiteetin viitekehyksessä. Sosiaalisella identiteetillä tarkoitetaan sitä missä määrin yksilö kokee kuuluvansa ryhmään. (Slater, Coffee, Barker & Evans 2014; Wann 2006.) Yleisesti ottaen samastuminen itselle merkityksellisiin organisaatioihin tai ryhmiin edistää sosiaalisten verkostojen kehittymistä. Nämä verkostot taas tarjoavat psykologista tukea ja ovat yhteydessä parempaan mielenterveyteen, kuten matalampiin masennuksen ja yksinäisyyden tasoihin. Positiivisten sosiaalisten suhteiden on

myös todettu olevan yksi keskeisimmistä tekijöistä, jotka ennustavat onnellisuutta ja tyytyväisyyttä elämään. (Wann 2006.)

Aineiston perusteella FC Meltsi on edistänyt sosiaalisten verkostojen kehittymistä ja muodostanut yhteisön ympärilleen, josta alueen ihmiset ja perheet ovat löytäneet osallistumista ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia. Haastateltavat puhuivat esimerkiksi ”Meltsi-identiteetistä” ja siitä, kuinka FC Meltsiä on kutsuttu ”Idän äänekkäimpänä joukkueena.” Tämä ilmentää vahvaa samaistumista seuraan ja sitä voidaan lähestyä joukkueen identifiointia kautta. Joukkueen identifiointilla tarkoitetaan ihmisen psykologista yhteyttä joukkueeseen ja siihen missä määrin hän näkee joukkueen osana itseään. (Wann 2006.)

Lisäksi haastateltavat kertoivat, että heidän peleissään on runsaasti katsojia sekä vahvaa kannustusta ja ihmiset ovat innoissaan näistä tapahtumista. Tämä osaltaan viittaa FC Meltsin ympärille rakentuneeseen laajempaan sosiaaliseen yhteisöön. Tällaisen urheilujoukkueeseen samaistumisen on nähty olevan hyvinvoinnille merkityksellistä vapaa-ajan toimintaa sen sosiaalisen luonteen takia ja sen on osoitettu olevan positiivisesti yhteydessä sosiaaliseen ja psykologiseen hyvinvointiin. (Wann 2006.)

”Jokaisessa pelissä on oikeesti paljon katsojia ja (...)porukka on innoissaan niistä peleistä ja tapahtumista. Ja huomenna meillä on esimerkiksi vanhempilapsi- kauden päättäjät niin sinneki on tulossa yli 200” (V2)

Yllä olevassa kommentissa valmentaja kuvaa miten FC Meltsin vanhempilapsi- kauden päättäjisiin on osallistumassa yli 200 henkilöä. Tämän voi katsoa osoittavan sen, että FC Meltsi toimii jaettuna paikkana, joka tuo ihmiset yhteen. Tällainen toiminta on merkityksellistä sosiaalisen pääoman kannalta, sillä se luo tilaisuuksia ihmisten väliselle vuorovaikutukselle ja verkostojen muodostumiselle. Lisäksi FC Meltsi voi toimia rennompana ja joustavampana oppimisympäristönä verrattuna muodollisempiin instituutioihin. Näin se voi tarjota monipuolisempia mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutusta ja yhteistyötä esimerkiksi eri taustoista tulevien ihmisten kanssa. (Räikkönen ym. 2025.)

5.5 Me-säätiö mahdollisuuksien luojana

On esitetty, että monissa tapauksissa sosiaalisen pääoman hyödyt saavutetaan vain tietoisella toiminnalla. Toisin sanoen jonkun on haluttava parantaa ryhmän hyvinvointia ja tehtävä jotain sen eteen, jotta hyödyt toteutuvat. (Durlauf & Fafchamps 2005.) Voittoa tavoittelemattomat organisaatiot toimivat sosiaalisen pääoman mahdollistajina ja välittäjinä. Kuten aiemmista tutkimuksista tiedetään, voittoa tavoittelematon toiminta tuottaa sosiaalisia hyötyjä ja tuo sitoutuneet toimijat osaksi sosiaalisia verkostoja. Lisäksi toiminta edistää yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta juurruttamalla yhteisiä arvoja ja normeja. Tämä taas johtaa yhteisön luottamukseen ja tukeen järjestöä kohtaan. (Lim, Min & Berlan 2024.)

Vastavuoroinen yhteisön rakentumisen malli korostaa voittoa tavoittelemattoman toimijan roolia sosiaalisen pääoman rakentajana. Voittoa tavoittelemattoman järjestön roolia sosiaalisen pääoman rakentamisessa voidaan tarkastella erityisesti sosiaalisen koheesion aladimensioiden mukaan. Sosiaalinen koheesio viittaa siihen, kuinka vahva yhteys ja solidaarisuus yhteisössä on, sisältäen arvot ja yhteiset hyväksi katsotut asiat. Erityisesti sosiaalinen luottamus, yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunne sekä jaetut tavoitteet yhdistetään kuvaamaan sosiaalista koheesiota. Näin ollen sosiaalinen koheesio ilmaisee yhteisön sosiaalisen pääoman laajuutta. Voittoa tavoittelemattomat järjestöt rakentavat yhteisöllisyyden tunnetta palvelemalla kohdekäyttäjiään ja toteuttamalla tehtävänsä osallistumisen kanavana. (Lim, ym. 2024.) Edellä mainittu ilmeni myös aineistosta tarkasteltaessa Me-säätiön roolia sosiaalisen pääoman syntymisen edistämässä.

Mä aattelen et FC Meltsi on parhaimmillaan sellasta tosi puhdasta Me-säätiön yleishyödyllistä työtä. Et se on just sitä mitä meidän pitää tehdä; me tarjotaan lapsille harrastusmahdollisuuksia eikä sen välttämättä tarvii olla sen enempää. Se on tavallaan Me-säätiölle itsessään jo tärkeätä että lapset, jotka muuten ei pääsis harrastaa, niin pääsee” (OJ1)

Tästä organisaation jäsenen kommentista on havaittavissa se, kuinka Me-säätiö verkostoituneena toimijana vahvistaa yhteisön rakentumista, jakamalla resursseja ja madaltamalla osallistumisen kynnyksiä. Jakamalla resursseja, kuten tarjoamalla lapsille ja nuorille ilmaisia harrastusmahdollisuuksia, Me-säätiö antaa osallistumismahdollisuuksia. Tällaiset osallistumisen mahdollisuudet taas voivat synnyttää yksilöille, kuten lapsille ja nuorille kokemuksen siitä, että he kuuluvat laajempaan yhteisöön. Kommentissa tuodaan myös esiin, kuinka Me-säätiölle on tärkeää tukea niitä lapsia, joilla ei muutoin olisi mahdollisuutta osallistua harrastuksiin. Tämä kommentti ilmentää tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden arvoja. Nämä arvot taas heijastavat yhteisön avoimuutta. Yhteisön avoimuus merkitsee sellaisten tilojen luomista, jotka tarjoavat vaihtoehtoja rakenteille, jotka ovat perinteisesti rajoittaneet ja marginalisoineet ihmisiä. (Arai & Pedlar 2003.) Kokonaisuudessaan kommentti viittaa silloittavaan sosiaaliseen pääomaan, joka tarjoaa mahdollisuuksia edetä, saada uusia mahdollisuuksia ja hyödyntää näitä mahdollisuuksia paremmin. Mahdollisuus taas on sosiaalisen pääoman resurssi. Se tarkoittaa vaihtoehtoa tavoitella haluttuja toimintoja, jotka voivat parantaa yksilön sosiaalista asemaa. (Gregorová & Svidronová 2025; Parks-Yancy, DiTomaso & Post 2008.)

Jalkapallon harrastamisen lisäksi aineistosta kävi ilmi, että FC Meltsin toimintaan osallistuvilla nuorilla on halutessaan mahdollisuus saada koulutusta jalkapallovalmentajina ja edetä siinä. Nuorilla on myös mahdollisuus osallistua kuvauskurssille ja liittyä esimerkiksi sometiimiin. Se, että Me-säätiö tukee lasten ja nuorten sosiaalisia verkostoja myös urheilun ulkopuolella on tutkimusten valossa tärkeää sen kannalta, että nuoret pysyisivät mukana urheilussa. On esitetty, että yksi ratkaisu korkeiden ja kestävien osallistumisasteiden ylläpitämiseen on korostaa sosiaalisia suhteita sekä urheilun sisällä että sen ulkopuolella. (Dalen ym. 2021.) Seurojen tiivis yhteistyö koulujen kanssa on nähty yhtenä keinona tukea nuorten urheilun ulkopuolisia verkostoja. Tämän voi katsoa toteutuvan FC Meltsissä sillä aineistosta ilmeni, että FC Meltsi pitää tiiviisti yhteyttä myös kouluihin.

Voittoa tavoittelemattomat järjestöt edistävät yhteenkuuluvuuden tunnetta tarjoamalla avoimen julkisen- ja turvallisen tilan, jossa yhteisön jäsenet voivat jakaa yhteisiä kiinnostuksenkohteita ja tavoitella yhteisiä päämääriä. (Lim ym. 2024.) Aineiston perusteella voidaan havaita, että Me-säätiö edisti yhteenkuuluvuuden tunnetta tuomalla ihmisiä yhteen. FC Meltsi tarjoaa lapsille ja nuorille mutta myös vanhemmille alustan olla

aktiivisia ja osa yhteisöä. Erityisesti FC Meltsin luoma turvallinen tila näyttäytyi merkityksellisenä. Fyysisen tilan sijaan, lähtökohta turvallisen tilan käsitteellistämiseksi on ajatella sitä kuvaannollisena psykososiaalisena tilana, joka rakentuu sosiaalisten suhteiden kautta. Toisin sanoen turvallinen tila viittaa tapaan tunnistaa toiset ja olla suhteessa heihin. Turvallisten tilojen tehtävänä on toimia tasoittajina eli inklusiivisina tiloina, jotka edistävät merkityksellistä vuorovaikutusta. (Spaij & Schlenker 2014.) Tämä näkyi aineistosta esimerkiksi siinä, miten yksi valmentajista kertoi, että FC Meltsiin on liittynyt uusia pelaajia jopa suoraan kentän laidalta:

”Meillä on tullut uusia pelaajia ihan kentän laidaltaki (...) Seittämän pelaajaa oli keskenään leikkimässä ja sit (...) treenien aikana ne koko ajan seuraili ja kyseli (...) ja mä olin silloin joo me ollaan FC Meltsi ja toimitaan tässä (...) Treenien jälkeen ne oli silloin että hei voidaaks me tulla kokeilee ja silloin siellä kuus henkilöä otti mun puhelinnumeron (...) meni varmaan 15 minuuttia ja oli kuus viestiä tullu mun puhelimeen, et he millon me päästään” (V2)

Yllä olevassa kommentissa valmentaja kuvailee, miten joukko pelaajia oli seurannut FC Meltsin harjoituksia ja kysynyt tietoa niistä. Kuten kommentista huomataan, valmentaja oli kertonut FC Meltsin toiminnasta ja antanut puhelinnumeron mahdollista yhteydenottoa varten. Yhteydenotto pelaajien toimesta oli tapahtunut pian puhelinnumeron antamisen jälkeen – noin viidessätoista minuutissa. Pelaajien mahdollisuus osallistua FC Meltsin toimintaan suoraan kentän laidalta viittaa turvallisen tilan fyysiseen ulottuvuuteen eli paikkaan, joka on saavutettava ja mukautuva (Spaij ym. 2014). Lisäksi se, että valmentaja oli avoimesti kertonut FC Meltsin toiminnasta ja vastannut kysymyksiin – ja että pelaajat olivat hyvin nopeasti halunneet liittyä toimintaan – viittaa turvallisen tilan psykologiseen ulottuvuuteen. Näin ollen tämä ulottuvuus liittyy luottamuksen, osallisuuden tunteen ja yhteisen identiteetin rakentamiseen FC Meltsin toiminnan puitteissa.

FC Meltsin luomaa turvallista tilaa voidaan hahmottaa myös turvallisen tilan sosiokulttuurisen ulottuvuuden avulla. Tämä ulottuvuus on abstraktimpi ja siihen sisältyy impliittinen toivottu päämäärä tuttuudesta siten, että ihmiset, käytännöt ja suhteet koetaan miellyttäväksi ja tutuiksi (Spaij ym. 2014). Yksi nuorista kuvailikin kuinka FC Meltsissä tulee sellainen tunne, että hän on kotona:

”FC Meltsi on mulle vähän niinku perhe. Aina ku mä tuun tänne.. tulee sellanen fiilis et mä oon koton. On tosi tosi sellanen positiivinen fiilis ja tykkään olla täällä” (N4)

Yllä nuori kertoo, että hän kokee FC Meltsin kuin perheenä, tuntee positiivisia tunteita ja viihtyy joukkueessa. Nämä samat teemat nousivat esiin myös muiden nuorten vastauksista. Tämä osoittaa sen, että FC Meltsi on onnistunut luomaan sellaisen tilan, jossa yksilöt voivat tuntea olonsa kotoisaksi ja tuetuksi riippumatta omasta sosiaalisesta asemastaan (esimerkiksi etnisen taustan, sukupuolen, uskonnon tai iän suhteen). On esitetty, että turvallisen tilan sosiokulttuurisella ulottuvuudella on merkittävä rooli turvallisen tilan muiden ulottuvuuksien muotoutumisessa erityisesti urheiluun perustuvissa kehityshankkeissa ja tapahtumissa. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun tavoitteena on kulttuuristen rajojen ylittäminen ja erilaisten sosiaalisten ryhmien tuominen yhteen. (Spaaij ym. 2014.)

Lisäksi on esitetty, että järjestöt kokoavat yhteen erilaisista taustoista ja kiinnostuksen kohteista tulevia ihmisiä. Järjestöt myös yhdistävät ihmiset yleiseen vastavuoroisuuteen ja täten edistävät sosiaalista pääomaa. (Lim ym. 2024.) Kuten aineisto osoitti, eri taustoista tulevien lasten ja nuorten yhdistäminen ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen on Me-säätiölle tärkeä arvo:

”Kyl mä aattelen et se on enemmän ku jalkapalloseura tai jalkapallojoukkue (...) me ollaan paljon puhuttu siitä, että ehkä se on sellanen ilmentymä, miten liikunnan ja urheilun keinoin voidaan tuoda eritaustasii lapsii yhteen ja vahvistaa sitä yhteenkuuluvuuden fiilistä” (OJ1)

Edellä olevassa vastauksessa organisaation jäsen kuvailee FC Meltsiä ilmentymänä siitä, miten eri taustoista tulevia lapsia voidaan tuoda yhteen ja vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Se, että FC Meltsi yhdistää esimerkiksi erilaisista taloudellisista lähtökohdista tulevia lapsia ja nuoria, on merkityksellistä silloittavan sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta. Silloittava sosiaalinen pääoma ylittää sosiaalisia rajoja ja lisää usein suvaitsevaisuutta sekä erilaisten ihmisten, arvojen ja uskomusten hyväksyntää vuorovaikutuksen kautta. Toisin sanoen silloittava sosiaalinen pääoma syntyy verkostoitumisesta oman, tavanomaisen sosiaalisen ryhmän ulkopuolella. Huomionarvoista on se,

että silloittavan sosiaalisen pääoman rakentamiseen on mahdollisuus aina kun ihminen on vuorovaikutuksessa vieraiden kanssa. (Gregorová ym. 2025.)

On esitetty, että esimerkiksi Pohjois-Amerikassa merkittävä osa kansalaisaktiivisuudesta on peräisin suljettujen asuinalueiden asukkailta, jotka toimivat omissa naapurustoyhdistyksissään. Kyseisten yhdistysten perimmäinen tarkoitus on asuinalueen fyysisen sekä sosiaalisen rakenteen yhdenmukaisuuden ylläpitäminen. Näissä ympäristöissä syntyvä sosiaalinen pääoma on huomattavaa mutta se perustuu yhteisön sisäiseen vahvaan luottamukseen eikä verkostojen rakentamiseen, jotka yhdistäisivät yhteisön muihin yhteisöihin. Tällöin syntyy koheesiota mutta ei avoimuutta. (Arai ym. 2003.) Tästä näkökulmasta FC Meltsin tarjoamaa mahdollisuutta rakentaa verkostoja eri taustoista tulevien ihmisten välille voidaan pitää erittäin tärkeänä sillä se edistää yhteisöjen välistä avoimuutta ja silloittavan sosiaalisen pääoman muodostumista.

Aiemmista tutkimuksista tiedetään, että sosiaalinen pääoma koostuu ihmisten välisistä aktiivista yhteyksistä; luottamuksesta, keskinäisestä ymmärryksestä sekä jaetuista arvoista ja toimintatavoista. Nämä edellä mainitut tekijät sitovat verkostojen ja yhteisöjen jäsenet toisiinsa ja tekevät yhteistyön mahdolliseksi. Myös Putnam (2000) korostaa sosiaalista pääomaa, joka on luonteeltaan yhteisön sosiaalisiin rakenteisiin – sekä tietyn ryhmän tai kollektiivin jaettuun ajatteluun, normeihin ja arvoihin – sisältyvää. Ilmeisesti suuri osa siitä, mistä sosiaalinen pääoma muodostuu, syntyy juuri jaetuista normeista ja arvoista. Lisäksi on esitetty, että mitä tietoisemmin ja yksityiskohtaisemmin toimijat noudattavat keskinäistä kunnioitusta, arvostusta ja ymmärrystä, sitä paremmat edellytykset ovat sosiaalisen pääoman kasvuille. Eettisesti tarkasteltuna sosiaalinen pääoma on siis enemmän kuin pelkkää vastavuoroista vaihtoa tai yleistyneitä vastavuoroisuuden normeja – muutoin se ei olisi erityisen arvokasta eikä varsinaisesti ”pääomaa.”

Aineisto osoitti sen, että Me-säätiön organisaation jäsenten, valmentajien ja nuorten välillä vallitsi vahva keskinäinen kunnioitus ja arvostus. He myös jakoivat yhteisiä arvoja sekä tavoitteita. Erityisesti tiimin rooli ja ”oikeiden ihmisten” mukana oleminen näyttäytyi ratkaisevan tärkeänä tekijänä niin organisaation jäsenille kuin valmentajille:

”Aina on vaan kyse siitä, että on oikeita ihmisiä tekemässä oikeita asioita. Niin ja sitten on just nää perusasiat mitä äsken käytiin läpi.. just et on aidosti mukana, on

kiinnostunut myös siitä, on inspiroitunut (...) ja on intohimonen viedä tällasia asioita eteenpäin” (V2)

”Tiimi on tosi olennainen tai niinku tavallaan et se toiminta menee pieleen, jos meil on väärät tyypit tekemässä sitä. Niin sit tavallaan noi kaikki mitä täs on nyt aikasemmin puhuttu et vaiks se ilon, yhteenkuuluvuuden ja hyvinvoinnin edistäminen niin se ei oo mahollista mikäli meil ei oo oikeet ihmiset siinä; että meil on oikeet tyypit eli oikeet valmentajat tekemässä sitä toimintaa, riittävän kunnianhimoiset tavoitteet ja sit toisaalta se, että me pidetään huoli siitä, että me ollaan uskollisia meidän missiolle” (OJ1)

Yllä olevissa kommentteissa valmentaja ja organisaation jäsen kuvailevat kuinka keskeisessä asemassa oikeiden ihmisten mukana oleminen on FC Meltsin toiminnan kannalta. Valmentaja korostaa erityisesti aitoutta ja intohimoa viedä asioita eteenpäin. Tämä valmentajan kommentti on linjassa esimerkiksi Crispin (2024) tutkimuksen tulosten kanssa, joissa korostettiin autenttisuuden merkitystä yhteisölähtöisen urheiluvalmennuksen ja nuorisotyön onnistumisessa. Erityisesti työntekijöiden luomat aidot, psykologisesti tukevat ja hauskat ilmapiirit, jotka rakentuivat luottamukselle, loivat onnistumisen edellytyksiä. Crispin (2024) mukaan tulisi painottaa työntekijöiden aitoa sitoutumista sekä omaan työhönsä että tapaansa olla läsnä, koska aitous on keskeinen periaate vaikuttavalle toiminnalle.

Vastaavasti organisaation jäsen korostaa valmentajien merkitystä FC Meltsin toiminnassa ja riittävän kunnianhimoisia tavoitteita, jotta esimerkiksi yhteenkuuluvuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on mahdollista. Hän myös nostaa esiin [Me-säätiön] missioon sitoutumisen. Tällainen sitoutuminen selkiytettyihin odotuksiin ja organisaation missioon muodostaa sosiaalista pääomaa, joka tukee vastuullista ja vaikuttavaa toimintaa. (Maak 2007).

Me-säätiön organisaation jäsenten ja valmentajien yhteiset arvot ja tavoitteet sekä jaetut merkitykset ja visio FC Meltsin suhteen ilmenivät myös aineistosta:

”Valmennusfilosofia mikä on semmonen no negotiable – asia. Et semmost tietty valmennusfilosofiaa mikä on lapsilähtöinen ja vahvuuksiin pohjautuva niin positiiviseen pedagogiikkaan pohjautuva” (OJ2)

”Meidän koko seurallahan on se päämäärä tai se et meidän yhteinen tavoite on se ilo; jalkapalloilo, liikunnan ilo. Et sen pitäis näkyä koko meidän toiminnassa” (V2)

Ensimmäisessä sitaatissa organisaation jäsen toteaa, että valmennusfilosofiasta ei neuvotella, vaan FC Meltsissä se pohjautuu vahvuuksiin sekä positiiviseen pedagogiikkaan ja on lapsilähtöistä. Valmentaja puolestaan nostaa esiin, sen että seuran yhteisenä tavoitteena on liikunnan ilo, jonka pitäisi näkyä kaikessa heidän toiminnassaan. Nämä kommentit osaltaan osoittavat sen, että FC Meltsin toiminta pohjautuu jaetulle arvopohjalle, jossa esimerkiksi positiivisen pedagogiikan ja liikunnan ilon korostaminen muodostavat yhteisen vision, mikä taas ohjaa käytännön toimintaa. On esitetty, että jaetut normit, arvot ja käsitys siitä, mitä organisaatio on luo perustan, jolle sosiaalinen pääoma voi kehittyä (Maak 2007).

Tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin kansalaisjärjestöjen tehtäviä, havaittiin, että sitovaa sosiaalista pääomaa syntyy organisaation sisällä silloin kun jäsenillä on jaettu identiteetti ja yhteiset ymmärrykset (Gregorová ym. 2025). Se, että Me-säätiö kykenee tuottamaan sosiaalista pääomaa myös organisaation jäsentensä keskuudessa, voidaan nähdä tärkeäksi. Voittoa tavoittelemattoman järjestön yhteinen mission käsitys yhdistää erilaisia resursseja ja kyvykkyyksiä yhteiseen sosiaaliseen tavoiteorientoitumiseen. Tämä taas auttaa kohdistamaan oppimisen ja innovaation prosessit operatiivisiin malleihin. Yhteinen mission käsitys myös yhdistää merkittävimmät toiminnot, sosiaaliset suhteet ja resurssit yhteisön sosiaalisen pääoman hyväksi. (Lim ym. 2024.)

Me-säätiön kohdalla yhteinen mission käsitys näyttäytyi aineistossa siten, että kaikilla haastatelluilla jäsenillä oli selkeä ja yhteneväinen visio FC Meltsin toiminnan tavoitteista ja periaatteista. Kuitenkin sekä valmentajat että organisaation muut jäsenet olivat halunneet kehittää toimintaa myös omien kokemustensa – kuten kohtaamiensa

epäkohtien – suhteen. Käytännössä tämä ilmeni esimerkiksi aktiivisena yhteydenpitona nuorten perheisiin sekä toiminnan lapsilähtöisyytenä ja nuorten osallisuuden asettamisessa etusijalle. Tällaiset toimintatavat osaltaan vahvistavat luottamusta, vastavuoroisuutta ja verkostojen muodostumista yhteisössä, jotka ovat keskeisiä sosiaalisen pääoman ulottuvuuksia.

Aineiston perusteella Me-säätiö ja FC Meltsin valmentajat ovat myös rakentaneet sellaisen organisaatiokulttuurin, jossa ihmiset kokevat olonsa turvalliseksi, arvostetuksi ja tuntevat kuuluvansa joukkoon. Erityisesti organisaation jäsenten ja valmentajien keskinäinen kunnioitus, ihmissuhteisiin perustuva luottamus ja sosiaalisen ympäristön yleinen luotettavuus ilmenivät aineistossa. Näitä tekijöitä voidaan pitää sosiaalista pääomaa rakentavina resursseina.

”FC Meltsi on meille tosi iso ylpeyden aihe Me-säätiössä. Niin mä aattelen et FC Meltsin tiimillä – nimenomaan valmentajilla – et heil on se paras tieto siitä, et miten sitä toimintaa pitää rakentaa. Et sit taas me ei täältä toimistolta käsin esimerkiksi pelaajien kans olla tekemisis kauheesti, koska valmentajat on ne parhaat ihmiset tekee sitä”
(OJ1)

”FC Meltsiin kulminoituu semmonen jotenki se noitten valmentajien työ, mitä mä arvostan ihan tosi tosi tosi paljon. Et he juoksee tuol tiäkkö rännässä ja sateessa, kattomat kelloo siis ihan minä viikon päivänä tahansa. Ja tekee kaikkensa joukkueiden ja noitten lasten eteen. Et vaikka tosi rankkoja juttuja lasten kanssa niin valmentaja saattaa olla ensimmäinen kenel ne soittaa – siis tyyliin lauantai iltana. Ja meidän valmentajat vastaa heille. Niin mä aattelen että siis se on muuttanut niin.. varmasti siis muuttanut tosi monen lapsen ja miksei perheenki elämää. Että en mä oikeen tiedä mitään mistä vois olla ylpeempi työelämässä” (OJ2)

Näissä organisaation jäsenten kommentteissa korostuu selkeä arvostus valmentajia ja heidän tekemäänsä työtä kohtaan. Ensimmäisessä sitaatissa organisaation jäsenen kuvaa FC Meltsin valmentajia keskeisiksi toimijoiksi, joilla on paras asiantuntemus toiminnan rakentamisesta sekä nuorten kanssa työskentelystä. Toisessa sitaatissa nousee

konkreettisesti esille FC Metsin valmentajien sitoutuneisuus ja läsnäolo nuorten elämässä. Tämä näyttäytyy erityisen merkityksellisenä ja kommentin perusteella valmentajat voivat olla jopa ensimmäisiä ihmisiä, joihin nuoret ottavat yhteyttä. Yleisesti nämä havainnot ilmentävät sosiaalista luottamusta sekä kunnioittavaa ja arvostavaa vuorovai-
kutusta FC Meltsin valmentajia kohtaan. Tällaiset piirteet kytkeytyvät erityisesti tuotta-
vaan sosiaaliseen pääomaan, jonka on aiemmissa tutkimuksissa todettu rakentuvan luot-
tamuksen ja avoimuuden arvoille (ks. esim. Wilson 1997). Luottamus näyttäytyi aineis-
tossa vastavuoroisena suhteena, sillä myös valmentajat ilmaisivat vahvaa luottamusta
Me-säätiötä kohtaan. Tämä on linjassa Putnamin (2000) näkemyksen kanssa siitä,
kuinka yksilöiden väliset yhteydet eli sosiaaliset verkostot edistävät vastavuoroisuuden
ja luottamuksen normeja.

*”Ilman heitä [Me -säätiötä] mikään tästä ei oikeastaan olisi mahdollista, joten he yrit-
tävät aina parhaansa auttaakseen meitä saamaan sen, mitä tarvitsemme. Se ei ole aina
helppoa, koska erityisesti täällä kaikki harjoituspaikat tulevat Palloliitolta. Eli se ei ole
Me -säätiöstä kiinni. Koska olemme pieni joukkue, saamme vain muutamia vuoroja, jo-
ten siinä mielessä asia ei riipu meistä. Mutta kaikessa, minkä Palloliitto sallii meidän
tehdä, Me -säätiö on aina tukena”* (V1)

*”Ne on heti reagoimassa ja auttamassa ja tekemässä kaikkensa (...) Me -säätiö kyllä
reagoi heti (...) ne on ihan täysillä sen [FC Meltsin] takana. Me -säätiö antaa kyl kaik-
kensa”* (V2)

Kuten ensimmäisestä valmentajan sitaatista huomataan, Me -säätiö näyttäytyy keskei-
senä toimijana, joka mahdollistaa FC Meltsin toiminnan. Valmentaja myös kuvaa Me -
säätiön jatkuvaa halukkuutta tarjota apua ja tukea toiminnan edellytysten puitteissa.
Myös toinen sitaatti vahvistaa tätä näkemystä ja siinä korostuvat Me-säätiön nopea rea-
gointi ja vahva sitoutuminen FC Meltsin toimintaan. Yleisemmin näiden valmentajien
kommenttien voi katsoa kuvastan sitovaa sosiaalista pääomaa organisaatiotasolla, jota
ilmentää luottamus ja vastavuoroisuuden normien vahvuus organisaation sisällä (Bixler
& Springer 2018). Huomionarvoista on se, että ensimmäisessä sitaatissa valmentaja
nostaa esiin myös sen, kuinka harjoituspaikkojen saaminen on hankalaa, sillä ne tulevat
Me-säätiön ulkopuolelta, Palloliitolta. Olosuhteet ja niiden puute näyttäytyivät laajem-
minkin FC Meltsin toiminnan haasteena haastatteluaineiston perusteella.

Vastaavanlaisia haasteita on havaittu myös aiemmissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Belgian Flandersissa on kahden vuosikymmenen ajan toteutettu yhteisöliikuntaohjelmia edistämään sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien ryhmien osallistumista liikuntaan. Tähän viitaten 20 eri alojen asiantuntijan – kuten urheilun ja nuorisotyön – näkemyksiin perustuen todettiin, että suurin osa nuorille suunnatuista liikunnan edistämishankkeista ei toiminut optimaalisissa olosuhteissa. Haasteita aiheuttivat muun muassa vähäiset tai olemattomat mahdollisuudet käyttää olemassa olevia paikallisia liikuntatiloja. (Theeboom, Haudenhuyse & De Knop 2010.) Yleisemmin tarkasteltuna kyseessä saattaa olla laajempi rakenteellinen ongelma, joka voi erityisesti yhteisön kehittämisen näkökulmasta haitata sosiaalisen pääoman rakentumista. Sosiaalinen pääoma ei sijaitse yksilöissä itsessään, vaan rakentuu toimijoiden välisten suhteiden kautta. Nämä suhteet puolestaan voivat olla monimutkaisia ja kietoutua tiiviisti materiaalisiin ja taloudellisiin rajoitteisiin. (O’Shea, Maxwell, Peel, Duffy & Reynolds 2025.)

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin FC Meltsin ja Me -säätiön merkitystä sosiaalisen pääoman muodostumisessa. Tarkastelu perustui Colemanin (1988) ja Putnamin (2000) sosiaalisen pääoman määritelmiin ja niistä johdettuihin tutkimuksiin. Tutkimus oli laadullinen tapaustutkimus. FC Meltsin pelaajien, valmentajien ja organisaation jäsenten puolistrukturoidut haastattelut mahdollistavat sen, että sosiaalisen pääoman eri ulottuvuuksia pystyttiin tarkastelemaan eri näkökulmista. Analyysi rakentui teemoittelun kautta ja tulokset jäsenettiin teoreettisten käsitteiden sekä empiirisesti nousseiden havaintojen avulla.

Tutkimuksen keskeinen havainto on, että FC Meltsin ja Me -säätiön merkitys sosiaalisen pääoman edistäjänä yksilöllisellä, alueellisella ja yhteiskunnallisella tasolla on merkittävä. Tätä voidaan hahmottaa erityisesti neljän aineistosta nousseen teeman avulla. Ensinnäkin FC Meltsi edisti sen toimintaan osallistuvien nuorten sosiaalisten verkostojen, kuten ystävyys-suhteiden muodostumista tarjoamalla kohtaamispaikan ja vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvan toimintaympäristön. Colemanille (1988) velvoitteet ja odotukset ovat keskeinen sosiaalisen pääoman muoto ja ne ilmenivät aineistosta siten että nuoret olivat kehittäneet vastavuoroisuuden normeja. Vastavuoroisuuden normit näkyivät esimerkiksi haluna auttaa seuran nuorempia jäseniä sekä joukkuekavereita. Toisena keskeisenä sosiaalisen pääoman ulottuvuutena Colemanille (1988) ovat toimivat normit ja sanktiot. Ne edistävät yhteisiä tavoitteita hyödyttäviä toimintoja ja rajoittavat sellaisia toimintoja, joita yhteiskunta ei pidä toivottavina. Aineistossa tämä näkyi esimerkiksi siten, että nuoret kokivat vastuuta omaa seuraansa kohtaan; he edustivat seuraa myös vapaa-ajallaan, mikä vaikutti haluun käyttäytyä hyvin ja toimia esimerkkinä nuoremmille myös FC Meltsin toiminnan ulkopuolella.

Erityisesti ajan kuluessa tapahtuvalla säännöllisellä vuorovaikutuksella oli keskeinen merkitys luottamuksen ja tiiviiden sosiaalisten siteiden syntymisessä nuorten välillä. Haastatellut nuoret viettivät aikaa yhdessä myös harjoitusten ulkopuolella, mikä vahvisti näitä siteitä entisestään. Lisäksi sosiaalinen samankaltaisuus kuten jaettu kokemus monikulttuurisuudesta ja yhteinen kiinnostus urheiluun, tuki keskinäisen luottamuksen

ja yhteenkuuluvuuden kehittymistä. Nämä havainnot osaltaan tukevat Putnamin (2000) näkemystä sitovasta sosiaalisesta pääomasta, joka viittaa verkostoihin, jotka perustuvat vahvoihin sosiaalisiin siteisiin samankaltaisten ihmisten välillä - ja joissa luottamus ja suhteet rakentuvat tuttuuden varaan. Vaikka nuoret olivat muodostaneet hyvin tiiviitä siteitä toisiinsa, he olivat myös ylittäneet sosiaalisia identiteettejä ja muodostaneet siteitä myös oman tutun piirin ulkopuolelta. Tämä havainto on taas linjassa Putnamin (2000) määritelmän kanssa silloittavasta sosiaalisesta pääomasta, joka tarkoittaa monimuotoisempia verkostoja ja heikompia siteitä, erilaisten ihmisten välillä.

Toiseksi tutkimus myös osoitti, että FC Meltsin valmentajilla on huomattavan suuri merkitys sosiaalisen pääoman edistäjinä. Erityisesti FC Meltsin valmentajien valmennuksen käytännöt ja periaatteet, kuten ilo, hauskuus ja empatia näyttäytyivät keskeisinä luottamuksen rakentamisessa nuorten kanssa. Valmentajien ja pelaajien välinen luottamus taas edisti nuorten toimintaan sitoutumista ja opetti prososiaalista käyttäytymistä. Prososiaalinen käyttäytyminen opettaa ottamaan muut huomioon, toiminaan ryhmässä, noudattamaan sääntöjä ja ymmärtämään erilaisuutta. Valmentajat antoivat myös paljon aikaansa nuorille ja osallistivat heitä aktiivisesti kuuntelemalla nuorten toiveita ja tarpeita. Erityisesti nuorten kanssa yhdessä muodostetut säännöt loivat pohjan turvalliselle ja toisia tukevalle sekä kannustavalle ympäristölle, joka puolestaan vahvisti nuorten yhteenkuuluvuuden tunnetta tukemalla nuorten itsetuntoa. Toisaalta nuorten ja valmentajien väliset tiiviit siteet oli myös aiheuttanut toiminnan haasteita silloin kun valmentaja oli vaihtunut.

Kolmantena havaintona oli, että FC Meltsin merkitys sosiaalisen pääoman muodostumisessa ei rajoittunut pelkästään yksilö- tai ryhmätasolle, kuten nuorten ja valmentajien välisiin suhteisiin. Aineiston perusteella sosiaalinen pääoma kiinnittyi laajemmin myös nuorten perheisiin ja Mellunmäen asuinalueeseen. FC Meltsin myötä alueen lapsille ja nuorille on tullut turvallinen paikka mielekkäälle vapaa-ajan tekemiselle, jonka toimintaan osallistuivat myös lasten ja nuorten vanhemmat. FC Meltsin myötä vanhemmat olivat myös tutustuneet toisiinsa, ja osa heistä oli viettänyt aikaa yhdessä. Lisäksi FC Meltsi toimii positiivisena samastumisen kohteena ja yhteisen identiteetin rakentajana alueen asukkaille, mikä ilmeni esimerkiksi siinä, että FC Meltsin tapahtumissa on huomattava määrä osallistujia ja peleissä paljon kannattajia.

Neljäntenä voidaan todeta, että Me-säätiö on muodostanut sellaiset rakenteet, jotka mahdollistavat sosiaalisen pääoman syntymisen ja kehittymisen. Säätiö on madaltanut osallistumisen kynnystä tarjoamalla ilmaisia harrastusmahdollisuuksia Mellunmäen ja sen lähialueiden lapsille ja nuorille. Aineiston perusteella Me-säätiön ja siten FC Meltsin toimintaa ohjaavat tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden arvot, jotka lisäävät yhteisön avoimuutta ja luovat osallistumisen mahdollisuuksia yksilön taustasta riippumatta. Muita konkreettisia tekoja, joilla Me-säätiö edistää sosiaalisen pääoman muodostumista on esimerkiksi säätiön nuorille tarjoama mahdollisuus kouluttautua jalkapallovalmentajaksi. Tämä kuvastaa yhtä keskeistä Colemanin (1988) sosiaalisen pääoman muotoa eli informaatiokykyä, joka tarkoittaa yksilöiden pääsyä tietoon ja mahdollisuuksiin sosiaalisia suhteita hyödyntämällä. Tällaisen mahdollisuuden kautta nuoret voivat saada tietoa eri vaihtoehdoista ja poluista, joita heillä ei välttämättä olisi ilman Me -säätiön ja FC Meltsin tarjoamia verkostoja.

Me -säätiö oli edistänyt sosiaalisen pääoman muodostumista myös organisaation sisällä. Valmentajien sekä organisaation edustajien missioon sitoutumisen ja vahvan keskinäisen luottamuksen voidaan katsoa tukevan toiminnan pitkäjänteisyyttä sekä yhteisön osallistumista ja hyvinvointia myös tulevaisuudessa. Aineistossa ilmeni myös toiminnan haasteita, joita aiheuttivat erityisesti ulkoiset tekijät, kuten olosuhteiden puute, mikä ilmeni vaikeuksina saada harjoituspaikkoja. Johtopäätöksenä voidaan, todeta että FC Meltsi on toiminut välineenä sosiaalisen pääoman edistämässä niin yksilö-, ryhmä- kuin yhteisötasolla.

Vallitsevissa ja usein tiedostamattomissa näkemyksissä urheilua pidetään tehokkaana kehityksen välineenä, koska siihen osallistumisen ymmärretään välittävän yksilöille erilaisia sosiaalisia tietoja ja arvoja. Paljon tästä ajatellaan myös tapahtuvan luonnollisesti esimerkiksi sääntöjen kunnioittamisen tai fyysisille taidoille omistautumisen kautta. Kuitenkin koulutuksella ja pedagogisella näkemyksellä on tässä keskeinen merkitys sillä nämä taidot ja tiedot edellyttävät tietoista huomiota ja tavoitteellista kehittämistä nuorten sosiaalistumisen prosesseissa. Erityisen keskeisenä tässä on juuri valmentajien rooli ja heidän suhteensa nuoriin osallistujiin. (Hartmann & Kwauk 2011.)

FC Meltsin toiminnassa urheilu toimi välineenä nuorten ja yhteisöjen hyvinvoinnin edistämässä ja kehittämässä pikemminkin kuin itseisarvona. Aineiston perusteella erityisesti nuorten aktiivinen osallistaminen – kuten heidän näkemystensä ja kokemustensa kuuleminen – sekä positiiviseen pedagogiikkaan perustuva valmennusote olivat keskeisiä sosiaalisen pääoman muodostumisen kannalta. FC Meltsin voidaan katsoa edistävän sellaista pedagogisten käytäntöjen muutosta, jossa liikunnan ilo ja hauskuus, sekä yksilön tukeminen ovat toiminnan ytimessä tulosorientoitumisen sijaan. Aiemmistä tutkimuksista tiedetään, että se, miten urheilua organisoidaan, miten sosiaalipedagogiset näkökulmat huomioidaan ja miten valmentajat toimivat, vaikuttaa merkittävästi urheiluun osallistumisen välillisiin ja pitkän aikavälin vaikutuksiin. (Verhagen ym. 2014). Tässä mielessä FC Meltsin valmentajien osaamiselle – erityisesti nuorten kohtaamisen ja luottamuksellisten suhteiden rakentamisen kannalta – voisi olla laajemminkin tarvetta myös sellaisissa urheiluseuroissa, jotka painottavat kilpailullista toimintaa jo varhaisessa vaiheessa.

On esitetty, että voittoa tavoittelemattomilla järjestöillä on merkittävä yhteiskunnallinen rooli liikunnan tarjoajina ja näin on myös Me -säätien kohdalla. Tulokset tukevat ajatusta siitä, että päätöksentekijöiden kannattaa hyödyntää urheilua ja erityisesti urheiluseuroihin osallistumista välineenä sosiaalisen pääoman rakentamisessa nuoruusiässä. On kuitenkin tärkeä tiedostaa, että toiminnan suunnittelussa on huomioitava useita eri tekijöitä. Tutkimusten mukaan (ks. esim. Dalen ym. 2021) urheilu tuottaa tytöille ja pojille erilaisia kokemuksia ja sosiaalisia suhteita. Urheilulla on myös todennäköisesti suurempi merkitys poikien urheiluidentiteetille kuin tyttöjen, ja pojat saavat usein enemmän tunnustusta urheiluun osallistumisestaan. Jos urheilu välittää tytöille vähemmän sosiaalista statusta, niin heidän osallistumisensa voi olla vähäisempää kuin poikien. Lisäksi tyttöjen osallistumiskyky on usein korkeampi ja vaatii enemmän motivaatiota. Tyttöjen urheiluun liittyy myös ylimääräinen vaatimus: heidän on oltava poikia sitoutuneempia tai he keskeyttävät harrastuksen. Tämä havainto ilmeni myös FC Meltsiä koskevassa aineistossa. Tyttöjä yhdistänyt ja toimintaan sitouttanut valmentaja oli vaihtunut, minkä seurauksena moni tytöistä oli lopettanut ja suuntasi eri poluille.

Myös iällä on tunnetusti vaikutusta urheiluun osallistumiseen, eikä urheilu ole vanhemmille nuorille välttämättä yhtä houkuttelevaa kuin nuoremmille. Tämä johtuu siitä, että iän myötä kilpailevat prioriteetit, kuten ystävyys- ja parisuhteiden kasvava merkitys ja koulunkäynti vievät enemmän aikaa. (Dalen ym. 2021.) Tämän vuoksi FC Meltsin tarjoamia ei-urheilullisia aktiviteetteja kuten kuvauskurssia ja sometiimiä voidaan pitää tärkeinä nuorten sitoutumisen kannalta, sillä ne tarjoavat vaihtoehtoja jalkapallon rinnalle. Näin ollen ne voivat myös tukea nuorten pysymistä mukana toiminnassa.

On esitetty, että vuorovaikutusta oman lähinaapuruston ulkopuolisen maailman kanssa pidetään välttämättömänä, jotta yhteisöt eivät ajautuisi sosiaalisen syrjäytymisen tilaan. Naapurusto edustaa vain pientä osaa yhä monimuotoisemmasta suhteiden verkostosta, johon kuuluvat sukulaiset, ystävät ja muut kontaktit. Näitä suhteita tulisi kaikissa tapauksissa myös kehittää välittömän naapuruston ulkopuolella, mikäli urheilun ja sen avulla muodostuvan sosiaalisen pääoman hyödyt halutaan säilyttää. (Jarvie 2003.) Urheilu – eikä tässä tapauksessa FC Meltsi – kykene yksin ylläpitämään sosiaalista pääomaa, vaikka se antaa merkittävän panoksen yksilöiden ja yhteisön tasolla. Tähän viitaten, on saatu viitteitä siitä, että yritys vastuun toteuttaminen urheilun kautta tarjoaa merkittävää potentiaalia yhteisöllisen hyödyn toteuttamiseen. Esimerkiksi Gentissä toteutetussa lähiliikuntaa koskevassa tapauksessa kaupallisen sektorin osallistuminen tuotti todellista lisäarvoa paikallisen yrityksen tarjoamien liikuntatilojen muodossa. (Theeboom ym. 2010).

Lisäksi mikäli urheilua halutaan käyttää välineenä esimerkiksi sosiaalisten ongelmien ratkaisuun, niin huomiota on kiinnitettävä itse urheilun sosiaalisiin vastuisiin. Urheilu- ja seurajärjestöjen ja seurojen vastuulla on tunnistaa ja viestiä selkeästi mitä ne pitävät omana sosiaalisena vastuunaan. Jos esimerkiksi seuran koko tai harrastajamäärät ovat keskeisiä tekijöitä harjoitusvuorojen jakamisessa, voivat FC Meltsin kaltaiset pienemmät – mutta lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta merkittävää työtä tekevät – toimijat jäädä heikompaan asemaan. Edellä esitettyyn viitaten onkin korostettu tarvetta tutkia ja tunnistaa ne kontekstuaaliset olosuhteet ja organisatoriset mekanismit, jotka voivat mahdollistaa myönteiset ja kestävät vaikutukset niin yksilö-, ryhmä ja yhteisötasolla. Tämä taas edellyttää käytännönläheisen evidenssin systemaattista keräämistä ja arviointia. (ks. esim. Theeboom ym. 2010.)

Tämä tutkimus antaa mahdollisuuksia jatkotutkimukselle. Esimerkiksi vertailevan analyysin teko iän, sukupuolen ja sosiaalisen taustan suhteen muiden urheiluseurojen kanssa voisi tuoda lisäymmärrystä näiden tekijöiden merkityksestä sosiaaliseen pääomaan. Turun yliopiston Yhteenkuuluvuudesta hyvinvointia-hankkeen kehittämä Urheiluseura 2.0- alusta nojaa määrälliseen tutkimukseen ja se tarjoaa dataa muun muassa urheiluseurojen yhteenkuuluvuudesta. (Turun yliopisto 2025). Sen sijaan tämä opinnäyte-työ on esimerkki laadullisesta tutkimuksesta, jota tulisi tehdä lisää määrällisten ohella, jotta vaikuttavuutta voitaisiin analysoida luotettavammin.

LÄHTEET

- Adams, A., Harris, K., & Lindsey, I. (2018). Examining the capacity of a sport for development programme to create social capital. *Sport in Society*, 21(3), 558–573.
- Aggerholm, K. (2017). Ethics of youth sport. In R. S. Kretchmar (Ed.), *Philosophy: Sport* (pp. 223–242). Macmillan.
- Ahlborg, M. G., Nygren, J. M., & Svedberg, P. (2023). Social Capital in Relation to Mental Health—The Voices of Adolescents in Sweden. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(13), Article 6223.
- Allan, I., Ammi, M., & Dedewanou, F. A. (2025). The impact of sense of belonging on health: Canadian evidence. *Applied Economics*, 57(31), 4486–4498.
- Appelqvist-Schmidlechner, K., Haavanlammi, M., & Kekkonen, M. (2023). Benefits and underlying mechanisms of organized sport participation on mental health among socially vulnerable boys. A qualitative study on parents' perspective in the sport-based Icehearts programme. *Sport in Society*, 26(2), 245–262.
- Arai, S., & Pedlar, A. (2003). Moving beyond individualism in leisure theory: a critical analysis of concepts of community and social engagement. *Leisure Studies*, 22(3), 185–202.
- Auld, C. (2008). Voluntary sport clubs: The potential for the development of social capital. Te oksessa Nicholson, M. & Hoye, R. (toim.) *Sport and social capital*. Elsevier/Butterworth Heinemann, 143-164.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review (Birmingham)*, 57(1), 71–90.
- Billett, P. (2012). Indicators of youth social capital: The case for not using adult indicators in the measurement of youth social capital. *Youth Studies Australia*, 31(2), 9–16.
- Bixler, R. P., & Springer, D. W. (2018). Nonprofit Social Capital as an Indicator of a Healthy Nonprofit Sector. *Nonprofit Policy Forum*, 9(3), Article 20180017.
- Bjork, C., & Hoynes, W. (2022). Parents find community: youth sports as a mobile neighborhood. *Sport in Society*, 25(11), 2284–2302.
- Bowles, S., & Gintis, H. (2002). Social Capital And Community Governance. *The Economic Journal (London)*, 112(483), F419–F436.
- Bum, C.-H., & Jeon, I.-K. (2016). Relationships among fun, self-esteem, and happiness of tennis players. *Social Behavior and Personality*, 44(10), 1619–1635.
- Boekhorst, J. A., Halinski, M., & Good, J. R. L. (2021). Fun, Friends, and Creativity: A Social Capital Perspective. *The Journal of Creative Behavior*, 55(4), 970–983.
- Burt, R. S. (2000). The network structure of social capital. *Research in Organizational Behavior*, 22, 345–423.
- Carreres-Ponsoda, F., Escartí, A., Jimenez-Olmedo, J. M., & Cortell-Tormo, J. M. (2021). Effects of a Teaching Personal and Social Responsibility Model Intervention in Competitive Youth Sport. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 624018.

- Coalter, F. (2007). Sports Clubs, Social Capital and Social Regeneration: “ill-defined interventions with hard to follow outcomes”? *Sport in Society*, 10(4), 537–559.
- Coalter, F. & Taylor, J. (2009). Sport and conflict: a report on monitoring and evaluation. Prepared for Comic Relief. Stirling: Department of Sports Studies, University of Stirling.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*, 94(1988), S95–S120.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Collins, M. F., & Buller, J. R. (2003). Social Exclusion from High-Performance Sport: Are all Talented Young Sports People being given an Equal Opportunity of Reaching the Olympic Podium? *Journal of Sport and Social Issues*, 27(4), 420–442.
- Crisp, P. (2020). Leadership, empowerment and coaching: how community sport coaches in the UK can effect behavioural change in disadvantaged youth through incrementally given roles of responsibility. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(2), 221–236.
- Crisp, P. (2021). Autonomy, pro-social behaviour, and working to the future: how coaches in the community can model “Next” practice for their participants. *Managing Sport and Leisure*, 26(5), 362–376.
- Crisp, P. (2024). Relationships, stability, and authenticity: How being yourself is ‘the’ key to community sport coaching and youth work. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 34(3), Article e2805.
- Crisp, P. (2025). Emotional intelligence, helping others and generativity: perspectives of community sport coaches. *Leisure (Waterloo)*, 1–29.
- Cunningham, R., Bunde-Birouste, A., Rawstorne, P., & Nathan, S. (2020). Young People’s Perceptions of the Influence of a Sport-for-Social-Change Program on Their Life Trajectories. *Social Inclusion*, 8(3), 162–176.
- Dalen, H. B., & Seippel, Ø. (2021). Friends in Sports: Social Networks in Leisure, School and Social Media. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(12), Article 6197.
- Dawson, P. (2014). Our anonymous online research participants are not always anonymous: Is this a problem? *British Journal of Educational Technology*, 45(3), 428–437.
- du Plooy, D. R., Lyons, A., & Kashima, E. S. (2020). Social capital and the well-being of migrants to Australia: Exploring the role of generalised trust and social network resources. *International Journal of Intercultural Relations*, 79, 1–12.
- Durlauf, S. N., & Fafchamps, M. (2005). Chapter 26 Social Capital. *Handbook of Economic Growth*, 1, 1639–1699.
- Dyreson, M. (2001). Maybe It’s Better to Bowl Alone: Sport, Community and Democracy in American Thought. *Culture, Sport, Society*, 4(1), 19–30.
- Edwards, L. M. (2009). Ideational Social Capital and the Civic Culture: Extricating Putnam’s Legacy from the Social Capital Debates. *Social Epistemology*, 23(2), 125–144.

- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: Informing development of a conceptual model of health through sport. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, *10*(1), 98–98.
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE Open*, *4*(1), Article 2158244014522633.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede*, *34*(4), 215–225.
- Erikson, E. (1982). *The life cycle completed*. New York: W. W. Norton and Company.
- Field, J. (2003). *Social capital*. Routledge.
- Fine, B. (2001). *Social Capital versus Social Theory: Political economy and social science at the turn of the millennium* (1st ed.). Routledge.
- Fine, B. (2010). *Theories of Social Capital: Researchers Behaving Badly* (1st ed., pp. ix–ix). Pluto Press.
- Flensner, K. K., Korp, P., & Lindgren, E.-C. (2021). Integration into and through sports? Sport activities for migrant children and youths. *European Journal for Sport and Society*, *18*(1), 64–81.
- Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*, *38*(12), 2125–2143.
- Foucault, M. (1991). ‘Space, knowledge and power’, in P. Rabinow (ed.) *The Foucault Reader: An Introduction to Foucault’s Thought*, pp. 239–56. London: Penguin Books.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust : the social virtues and the creation of prosperity*. Hamish Hamilton.
- Fukuyama, F. (1997). “Social capital”. Tanner Lecture on Human Values.
- Furusa, M. G., Knight, C. J., & Love, T. D. (2024). Creating optimally safe and enjoyable youth sporting experiences within the United Kingdom. *Psychology of Sport and Exercise*, *73*, Article 102652.
- Galletta, A. (2012). *Mastering the semi-structured interview and beyond : from research design to analysis and publication* (1st ed.). New York University Press.
- Gearin, B. (2017). The mismeasure of monkeys: education policy research and the evolution of social capital. *Journal of Education Policy*, *32*(5), 604–627.
- Gregorová, A. B., & Svidronová, M. M. (2025). Role of non-governmental organizations in building social capital: the case of Slovakia. In J. Peiró-Palomino & Í. S. Akçomak (Eds.), *A Research Agenda for Social Capital in Economic Development* (pp. 48–68). Edward Elgar Publishing Limited.
- Griffiths, K., Moore, R., & Brunton, J. (2022). Sport and physical activity habits, behaviours and barriers to participation in university students: an exploration by socio-economic group. *Sport, Education and Society*, *27*(3), 332–346.
- Grodecki, M. (2019). Building social capital: Polish football supporters through the lens of James Coleman’s conception. *International Review for the Sociology of Sport*, *54*(4), 459–478.

- Groeneveld, M. & Ohl, F. (2010). Conclusion: Understanding social capital as both metaphor and traditional form of social exchange. Teoksessa Groeneveld, M., Houlihan, B. & Ohl, F. (toim.) *Social Capital and Sport Governance in Europe*. Routledge, 181–199.
- Halcomb, E. J., & Davidson, P. M. (2006). Is verbatim transcription of interview data always necessary? *Applied Nursing Research*, 19(1), 38–42.
- Hartmann, D., & Kwauk, C. (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and Reconstruction. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 284–305.
- Harwood, C., & Knight, C. (2009). Stress in youth sport: A developmental investigation of tennis parents. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(4), 447–456.
- Haudenhuyse, R., & Theeboom, M. (2012). Sport Plus and Socially Vulnerable Youth: Opening the Black Box. In C. Timmerman, B. Vanreusel, B. Segaert, & M. Theeboom (Eds.), *Sports Governance, Development and Corporate Responsibility* (1st ed., pp. 44–61). Routledge.
- Hirschman, A.O. (1972). *Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States*; Harvard University Press: Cambridge, MA, USA.
- Holland, J., Reynolds, T., & Weller, S. (2007). Transitions, Networks and Communities: The Significance of Social Capital in the Lives of Children and Young People. *Journal of Youth Studies*, 10(1), 97–116.
- Holland, J. (2009). Young people and social capital: Uses and abuses? *Young (Stockholm, Sweden)*, 17(4), 331–350.
- Huizinga, J. (1955). *Homo Ludens*. Boston: The Beacon Press.
- Huysman, M., & Wulf V. (2004). *Social Capital and Information Technology: Current Debates and Research*. MIT Press, 1–416.
- Ilmonen, K. (2000) *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. Jyväskylän yliopisto.
- Janmaat, J. G. (2006). Civic Culture in Western and Eastern Europe. *Archives Européennes de Sociologie. European Journal of Sociology*, 47(3), 363–393.
- Jarvie, G. (2003). Communitarianism, Sport and Social Capital: Neighbourly Insights into Scottish Sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 38(2), 139–153.
- Juhila, K. (2021). *Teemoittelu*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>. Luettu 18.1.2026.
- Kalina, L., & Moustakas L. (2024). Discrimination in Youth Sport: Exploring the Experiences of European Coaches. *Youth*, 4(2), 618–627.
- Kallinen, T., & Kinnunen, T. (2021). *Etnografia*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. [Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja - Tietoaarkisto](#). Luettu 18.1.2026.
- Kaunismaa, P. (2000) *Yhdistyselämä ja sosiaalinen pääoma*. Teoksessa Ilmonen, K. (toim.) *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. Jyväskylän yliopisto.
- Kobayashi, T., Nicholson, M., & Hoyer, R. (2013). Football ‘wantok’: Sport and social capital in Vanuatu. *International Review for the Sociology of Sport*, 48(1), 38–53.

- Koivumäki, N.-E., Kraav, S.-L., & Vornanen, R. (2025). Mä en tiiä mitä olisin tehnyt ilman niitä: Verkkopelisuhteissa muodostuva sosiaalinen pääoma ja sen merkitykset NEET-tilanteessa olevien nuorten kokemana. *Nuorisotutkimus*, 43(2), 56–74.
- Korhonen, V. (2009). Tapauksena tapaututkimus. *Aikuiskasvatus*, 29(1), 66–67.
- Korkiamäki, R., & Kauko, M. (2023). Faceless, voiceless child – Ethics of visual anonymity in research with children and young people. *Childhood (Copenhagen, Denmark)*, 30(1), 55–70.
- Kuhn, A. W., Grusky, A. Z., Cash, C. R., Churchwell, A. L., & Diamond, A. B. (2021). Disparities and Inequities in Youth Sports. *Current Sports Medicine Reports*, 20(9), 494–498.
- Kovalainen, A., & Österberg, J. (2000). Sosiaalinen pääoma, luottamus ja julkisen sektorin restrukturaatio. Teoksessa Ilmonen, K. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylän yliopisto.
- Lane, D., & Maxfield, R. (1996). Strategy under complexity: Fostering generative relationships. *Long Range Planning*, 29(2), 215–231.
- Legg, E., Wells, M., & Barile, J. (2015). Factors Related to Sense of Community in Youth Sport Parents. *Journal of Park and Recreation Administration*, 33 (2), 73–86.
- Leung, A., Kier, C., Fung, T., Fung, L., & Sproule, R. (2011). Searching for Happiness: The Importance of Social Capital. *Journal of Happiness Studies*, 12(3), 443–462.
- LEVI, M. (1996). [Rev. of *Social and Unsocial Capital: A Review Essay of Robert Putnam's Making Democracy Work*]. *Politics & Society*, 24(1), 45–55.
- Liao, J., & Welsch, H. (2005). Roles of Social Capital in Venture Creation: Key Dimensions and Research Implications. *Journal of Small Business Management*, 43(4), 345–362.
- Lim, S., Min, B. H., & Berlan, D. G. (2024). The Nonprofit Role in Building Community Social Capital: A Moderated Mediation Model of Organizational Learning, Innovation, and Shared Mission for Social Capital Creation. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 53(1), 210–235.
- Lin, N. (2001). Social Capital: A Theory of Social Structure and Action. In *Social Capital* (pp. xiv–xiv). Cambridge: Cambridge University Press.
- Ljungmann, C. K., Christensen, J. H., Johnsen, H. R., Klinker, C. D., & Pawlowski, C. S. (2024). Perceived barriers to sports participation among adolescent girls from low socioeconomic status neighbourhoods. *Sport in Society*, 27(7), 1037–1056.
- Littman, D. M. (2022). Third Places, Social Capital, and Sense of Community as Mechanisms of Adaptive Responding for Young People Who Experience Social Marginalization. *American Journal of Community Psychology*, 69(3–4), 436–450.
- Lusher, D., Kremer, P., & Robins, G. (2014). Cooperative and Competitive Structures of Trust Relations in Teams. *Small Group Research*, 45(1), 3–36.
- Maak, T. (2007). Responsible Leadership, Stakeholder Engagement, and the Emergence of Social Capital. *Journal of Business Ethics*, 74(4), 329–343.
- MacLean, L. M., Meyer, M., & Estable, A. (2004). Improving Accuracy of Transcripts in Qualitative Research. *Qualitative Health Research*, 14(1), 113–123.

- Magson, N. R., Craven, R. G., Munns, G., & Yeung, A. S. (2016). It is risky business: can social capital reduce risk-taking behaviours among disadvantaged youth? *Journal of Youth Studies*, 19(5), 569–592.
- Manning, P. (2010). Putnam and radical socio-economic theory. *International Journal of Social Economics*, 37(3), 254–269.
- Mauss, M. 1954. *The gift*. New York: Free Press.
- MAYER, R., DAVIS, J., & SCHOORMAN, F. (1995). An Integrative Model of Organizational Trust. *The Academy of Management Review*, 20(3), 709–734.
- Me-säätiö. (2023). FC Meltsi - vaikuttavaa jalkapalloa. [verkossa]. [FC Meltsi - vaikuttavaa jalkapalloa](#). Luettu 18.1.2026.
- Me-säätiö. (2025). Tämä joukkue perustettiin kouluvierailulla – nyt se on monen nuoren toinen koti. [verkossa]. [Tämä joukkue perustettiin kouluvierailulla – nyt se on monen nuoren toinen koti](#). Luettu 18.1.2026.
- Misener, K. E., & Doherty, A. (2012). Connecting the community through sport club partnerships. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(2), 243–255.
- Morrow, V. (2004). Children’s “social capital”: implications for health and well-being. *Health Education (Bradford, West Yorkshire, England)*, 104(4), 211–225.
- Morrow, V. (2008). Ethical dilemmas in research with children and young people about their social environments. *Children’s Geographies*, 6(1), 49–61.
- Numerato, D. (2011). Czech Sport Governance Cultures and a Plurality of Social Capitals: Politicking Zone, Movement and Community. In B. Houlihan, F. Ohl, & M. Groeneveld (Eds.), *Social Capital and Sport Governance in Europe* (pp. 53–74). Routledge.
- Numerato, D., & Baglioni, S. (2012). The dark side of social capital: An ethnography of sport governance. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(5), 594–611.
- Okayasu, I., Kawahara, Y., & Nogawa, H. (2010). The relationship between community sport clubs and social capital in Japan: A comparative study between the comprehensive community sport clubs and the traditional community sports clubs. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(2), 163–186.
- Onyx, J., & Bullen, P. (2000). Measuring Social Capital in Five Communities. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 36(1), 23–42.
- Opdenakker, R. (2006). Advantages and disadvantages of four interview techniques in qualitative research. *Forum, Qualitative Social Research*, 7(4), Article 11.
- O’Shea, M., Maxwell, H., Peel, N., Duffy, S., & Reynolds, R. (2025). Linking social capital: disentangling how stakeholder organizations network to activate and sustain partnerships for girls’ sport participation. *Annals of Leisure Research*, 1–23.
- Ottesen, L., Jeppesen, R. S., & Krustrup, B. R. (2010). The development of social capital through football and running: studying an intervention program for inactive women. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(s1), 118–131.

- Painter, E., & Price, M. (2021). Creating social capital on soccer fields: immigrant opportunities and gendered barriers in adult soccer leagues. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(7), 1631–1648.
- Parks-Yancy, R., DiTomaso, N., & Post, C. (2008). Reciprocal Obligations in the Social Capital Resource Exchanges of Diverse Groups. *Humanity & Society*, 32(3), 238–262.
- Pedersen, M. T., Nørregaard, L. B., Jensen, T. D., Frederiksen, A. S., Ottesen, L., & Bangsbo, J. (2022). The effect of 5 years of team sport on elderly males' health and social capital—An interdisciplinary follow-up study. *Health Science Reports*, 5(5), Article e760.
- Pelastakaa Lapset. (2025). Lapsen oikeuksien sopimus lyhyesti. [verkossa]. [Lapsen oikeuksien sopimus lyhyesti - Pelastakaa Lapset](#). Luettu 18.1.2026.
- Perks, T. (2007). Does Sport Foster Social Capital? The Contribution of Sport to a Lifestyle of Community Participation. *Sociology of Sport Journal*, 24(4), 378–401.
- Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology. *Annual Review of Sociology*, 24(1), 1–24.
- Portes, A. (2000). The Two Meanings of Social Capital. *Sociological Forum (Randolph, N.J.)*, 15(1), 1–12.
- Pretty, J., & Ward, H. (2001). Social Capital and the Environment. *World Development*, 29(2), 209–227.
- Putnam R. (1993). *Making Democracy Work*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Putnam R.D., & Feldstein L. (2003) *Better together. Restoring the American community*. New York: Simon and Schuster.
- Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Raw, K., Sherry, E., Rowe, K., & Turner, S. (2022). Safety and Relational Continuity in Sport for Development With Marginalized Young People. *Journal of Sport Management*, 36(4), 369–382.
- Richardson, K., & Fletcher, T. (2020). Community sport development events, social capital and social mobility: a case study of Premier League Kicks and young black and minoritized ethnic males in England. *Soccer and Society*, 21(1), 79–95.
- Räikkönen, T., & Hedman, J. (2025). Unlocking the power of sports: an exploration of the nexus between shared place, community competence, and sense of community. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 17(1), 81–99.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. [verkossa] <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus> 18.1.2026.

Sánchez-Santos, J. M., Rungo, P., & Lera-López, F. (2024). Building social capital through sport engagement: evidence for adults aged 50 years and older. *Ageing and Society*, *44*(2), 403–428.

Schüttoff, U., Pawlowski, T., Downward, P., & Lechner, M. (2018). Sports Participation and Social Capital Formation During Adolescence. *Social Science Quarterly*, *99*(2), 683–698.

Seippel, O. (2006). The Meanings of Sport: Fun, Health, Beauty or Community? *Sport in Society*, *9*(1), 51–70.

Seippel, O. (2008). Sports in Civil Society: Networks, Social Capital and Influence. *European Sociological Review*, *24*(1), 69–80.

Seippel, Ø., & Bergesen Dalen, H. (2024). Social status and sport: A study of young Norwegians. *International Review for the Sociology of Sport*, *59*(3), 343–360.

Shuy, R. W. (2001). 26 In-Person Versus Telephone Interviewing. In J. A. Holstein & J. F. Gubrium (Eds.), *Handbook of Interview Research* (pp. 536–555). SAGE Publications, Inc.

Simons, H. (2009). *Case study research in practice* (1st ed.). SAGE.

Simons, H. (2020). Case Study Research: In-Depth Understanding in Context. In P. Leavy (Ed.), *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. Oxford University Press.

Skinner, J., Zakus, D. H., & Cowell, J. (2008). Development through Sport: Building Social Capital in Disadvantaged Communities. *Sport Management Review*, *11*(3), 253–275.

Slater, M. J., Coffee, P., Barker, J. B., & Evans, A. L. (2014). Promoting shared meanings in group memberships: a social identity approach to leadership in sport. *Reflective Practice*, *15*(5), 672–685.

Smoll, F. L., Smith, R. E., Barnett, N. P., & Everett, J. J. (1993). Enhancement of Children's Self-Esteem Through Social Support Training for Youth Sport Coaches. *Journal of Applied Psychology*, *78*(4), 602–610.

Spaaij, R., & Schlenker, N. (2014). Cultivating Safe Space: Lessons for Sport-for-Development Projects and Events. *Journal of Sport Management*, *28*(6), 633–645.

TENK. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

TENK. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Theeboom, M., Haudenhuyse, R., & De Knop, P. (2010). Community sports development for socially deprived groups: a wider role for the commercial sports sector? A look at the Flemish situation. *Sport in Society*, *13*(9), 1392–1410.

Tonts, M. (2005). Competitive sport and social capital in rural Australia. *Journal of Rural Studies*, *21*(2), 137–149.

Tucker, L. (2016). The football club: spaces for capital accumulation. *Soccer and Society*, *17*(4), 555–570.

- Tuomi, J., Sarajärvi, A., & Tammi, kustantaja. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tuomi, J., Sarajärvi, A., & Tammi, kustantaja. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuominen, M., & Tikkanen, J. (2023). Adolescent social capital: An intergenerational resource? *Journal of Adolescence (London, England.)*, 95(7), 1420–1434.
- Tuominen, M., Kilpi-Jakonen, E., García Velázquez, R., Castaneda, A., & Kuusio, H. (2023). Building social capital in a new home country. A closer look into the predictors of bonding and bridging relationships of migrant populations at different education levels. *Migration Studies*, 11(4), 598–630.
- Turun yliopisto. (2025). Mittava kansallinen hanke tuo data-analyysin urheiluseurojen strategiseksi työkaluksi. [verkossa]. [Mittava kansallinen hanke tuo data-analyysin urheiluseurojen strategiseksi työkaluksi | Turun yliopisto](#). Luettu 20.1.2026.
- United Nations. (1989). Convention on the Rights of the Child. [verkossa]. [Convention on the Rights of the Child | OHCHR](#). Luettu 18.1.2026.
- United Nations. (2016). Sport for development and peace. [verkossa]. [United Nations DESA Programme on Sport for Development and Peace | Division for Inclusive Social Development \(DISD\)](#). Luettu 16.1.2026.
- Uslaner, E. M. (2002). *The moral foundations of trust*. Cambridge University Press.
- Uslaner, E. M., & Conley, R. S. (2003). Civic Engagement and Particularized Trust: The Ties that Bind People to their Ethnic Communities. *American Politics Research*, 31(4), 331–360.
- van Aerscht, L., & Salminen, J. (2018). Hyvä, paha lähiö – nuoret ja asuinalueella syntyvä sosiaalinen pääoma. *Sosiologia*, 55(3).
- Vandermeersch, H., Vos, S., & Scheerder, J. (2015). Who’s joining the club? Participation of socially vulnerable children and adolescents in club-organised sports. *Sport, Education and Society*, 20(8), 941–958.
- van Deth, J. & Zmerli, S. (2010). Introduction: Civicness, Equality, and Democracy—A “Dark Side” of Social Capital? *The American Behavioral Scientist (Beverly Hills)*, 53(5), 631–639.
- Verhagen, S., & Boonstra, N. (2014). Bridging social capital through sports: an explorative study on (improving) inter-ethnic contact at two soccer clubs in the Netherlands. *Journal of Social Intervention*, 23(4), 23–38.
- Walseth, K. (2006). Sport and Belonging. *International Review for the Sociology of Sport*, 41(3–4), 447–464.
- Walseth, K. (2008). Bridging and bonding social capital in sport-experiences of young women with an immigrant background. *Sport, Education and Society*, 13(1), 1–17.
- Wann, D. L. (2006). Understanding the Positive Social Psychological Benefits of Sport Team Identification: The Team Identification-Social Psychological Health Model. *Group Dynamics*, 10(4), 272–296.

- Werge-Olsen, I., & Vik, J. (2012). Activity as a tool in language training for immigrants and refugees. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 19(6), 530–541.
- Wicker, P., & Downward, P. (2017). Exploring spillovers between government quality and individual health production through sport and physical activity. *European Sport Management Quarterly*, 17(2), 244–264.
- Widdop, P., Cutts, D., & Jarvie, G. (2016). Omnivorousness in sport: The importance of social capital and networks. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(5), 596–616.
- Wilson, P. A. (1997). Building Social Capital: A Learning Agenda for the Twenty-first Century. *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*, 34(5/6), 745–760.
- Woolcock, M., & Narayan, D. (2000). Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225–249.
- Woolcock, M. (2010). The Rise and Routinization of Social Capital, 1988-2008. *Annual Review of Political Science*, Vol. 13, pp. 469-487.
- Österlind, M., & Wright, J. (2014). If sport's the solution then what's the problem? The social significance of sport in the moral governing of “good” and “healthy” citizens in Sweden, 1922-1998. *Sport, Education and Society*, 19(8), 973–990.

LIITTEET

LIITE 1

Haastattelurunko

1. TAUSTATIEDOT

- Voitko kertoa, mikä on roolisi organisaatiossa?
- Voitko kuvailla omin sanoin Me- säätiötä ja FC Meltsiä?
- Voitko kuvailla miten olet päätenyt mukaan FC Meltsin toimintaan? (nuorille)

2. ME-SÄÄTIÖN JA FC MELTSIN MERKITYS PAIKALLISYHTEISÖIHIN

- Asutko Mellunmäessä? Millainen merkitys teidän mielestänne FC Meltsillä on Helsingin Mellunmäessä?
- Miten eri tavoin FC Meltsin toiminta näkyy Mellunmäen alueella?
- Eroaako FC Meltsin toiminta muiden jalkapallojoukkueiden toiminnasta?
- Tekeekö FC Meltsi yhteistyötä Mellunmäen alueen muiden toimijoiden kanssa? Esimerkiksi koulujen tai yritysten kanssa?
- Miten arvioitte Me-säätiön ja FC Meltsin merkityksen alueellisella ja/tai kansallisella tasolla?

3. RAKENTEELLINEN ULOTTUVUUS (Nuoret)

- Kuinka kauan olet pelannut FC Meltsissä?
- Tunsitko etukäteen joukkueeseen kuuluvia pelaajia?
- Voitko kertoa kuinka usein yleensä osallistut FC Meltsin harjoituksiin?
- Harrastatko jotain muuta jalkapallon lisäksi? Miksi et harrasta, jos haluaisit harrastaa?
- Koetko että sinulla on ystäviä joukkueessa?
- Koetko että sinulla on yhteisiä mielenkiinnon kohteita joukkuekavereidesi kanssa?
- Vietätkö vapaa-ajallasi aikaa joukkuekavereidesi kanssa? Mitä kaikkea teette yhdessä?
- Voitko kuvailla omin sanoin miten uudet pelaajat otetaan mukaan joukkueeseen? Onko teillä joku yhteinen ja sama juttu miten uudet otetaan vastaan?
- Oman joukkueesi lisäksi, tunnetko muita FC Meltsin pelaajia?
- Koetko että onko jotain asioita mitä haluaisit muuttaa joukkueessasi?

RAKENTEELLINEN ULOTTUVUUS (Valmentajat)

- Voitko kuvailla, mikä sai sinut liittymään FC Meltsin joukkueeseen?
- Kuinka kauan olet valmentanut FC Meltsissä?
- Tiesitkö etukäteen joukkueeseen kuuluvia pelaajia?
- Voitko kertoa olitko valmentanut ennen FC Meltsiä?
- Voitko kuvailla mitä asioita pidät tärkeinä, kun valmennat nuoria?
- Koetko että pelaajat lähestyvät sinua, jos he tarvitsevat apua? Millaisissa asioissa apua yleensä haetaan?
- Koetko että pelaajat ovat muodostaneet ystävyysuhteita FC Meltsissä?
- Koetko, että pelaajat kannustavat toisiaan harjoituksissa?
- Voitko kuvailla, miten suhtaudut, jos pelaaja tekee virheitä harjoituksissa?
- Voitko kuvailla miten uudet pelaajat otetaan vastaan joukkueeseen?
- Koetko että teillä on joku yhteinen tavoite joukkueessa - ja jos on niin mikä?
- Saavatko pelaajat vaikuttaa harjoitusten sisältöön?
- Mitä asioita pidät tärkeimpinä edellytyksinä onnistuneessa vuorovaikutuksessa pelaajien kanssa?
- Voitko kuvailla teettekö yhteistyötä muiden FC Meltsin joukkueiden kanssa? Onko näihin tiettyihin tahoihin joku syy?
- Koetko että FC Meltsin tarpeet ja näkemykset huomioidaan Me-säätiössä?
- Kuinka avoimena koette tiedon jakamisen ja kommunikoinnin Me-säätiön ja muiden sidosryhmien kanssa? Voitko määritellä sidosryhmät?
- Koetko että onko jotain asioita mitä haluaisit muuttaa FC Meltsin toiminnassa?

RAKENTEELLINEN ULOTTUVUUS (Organisaation jäsenet)

- Voitko kuvailla omin sanoin, miten Me-säätiö päätyi mukaan FC Meltsin toimintaan?
- Voitteko kuvailla, miksi jalkapallo valikoitui FC Meltsin lajiksi?
- Kenelle FC Meltsin toiminta on tarkoitettu?
- Miten kuvailisitte Me-säätiön vuorovaikutusta FC Meltsin pelaajien ja valmentajien kanssa?
- Koetteko, että Me-säätiöllä on yhdessä jaettu tavoitteita FC Meltsin kanssa?
- Millä tavoin Me-säätiö ottaa huomioon FC Meltsin tarpeet tai näkemykset toiminnassaan?

4. KOGNITIIVINEN ULOTTUVUUS (Nuoret)

- Voitko kertoa, että koetko kuuluvasi joukkoon FC Meltsissä?
- Koetko että joukkueellasi on yhteinen tavoite tai päämäärä?
- Koetko, että voit esittää omia ideoita tai mielipiteitä valmentajille ja otetaanko ne huomioon?
- Onko teillä jotain yhteisiä sääntöjä FC Meltsissä? Voitko kuvailla niitä?
- Koetko, että voit tarvittaessa pyytää apua joukkuekavereiltasi tai valmentajiltasi?
- Koetko, että voit olla oma itsesi joukkueessa?
- Koetko, että tiedät mitä valmentaja odottaa sinulta harjoituksissa ja peleissä?
- Voitko kuvailla millainen ilmapiiri teillä on joukkueessa?
- Voitko kertoa oletko kohdannut jotain haasteita joukkueessasi?
- Voitko kuvailla omin sanoin mitä FC Meltsi merkitsee sinulle?

KOGNITIIVINEN ULOTTUVUUS (Valmentajat)

- Koetko että joukkueellasi on yhteinen tavoite tai päämäärä? Ja mikä se on?
- Koetko, että voit esittää omia ideoita tai mielipiteitä ja otetaanko ne huomioon?
- Koetko, että voit tarvittaessa pyytää apua muilta valmentajilta?
- Voitko kuvailla millainen ilmapiiri teillä on omassa joukkueessa ja FC Meltsin yhteisössä?
- Onko teillä jotain yhteisiä sääntöjä FC Meltsissä? Voitko kuvailla niitä?
- Millä tavoin FC Meltsissä toimitaan, jos yhteisiä sääntöjä rikotaan?
- Millaisia haasteita olette mahdollisesti kohdanneet joukkueessa tai FC Meltsin toiminnassa?
- Voitko kuvailla omin sanoin mitä FC Meltsi merkitsee sinulle?

KOGNITIIVINEN ULOTTUVUUS (Organisaation jäsenet)

- Voitteko kuvailla omin sanoin mitkä ovat FC Meltsin toiminnan tavoitteet?
- Millä tavoin Me- säätiö pyrkii edistämään FC Meltsin tavoitteiden toteutumista?
- Minkä asioiden kuvailisitte olevan tärkeimpiä tekijöitä FC Meltsin toiminnassa?
- Oletteko kohdanneet haasteita FC Meltsin toiminnassa? Miten pyritte vastaamaan mahdollisiin haasteisiin?
- Voitko kuvailla omin sanoin mitä FC Meltsi merkitsee sinulle?

5. SUHTEELLINEN ULOTTUVUUS (Nuoret)

- Koetko että voit kysyä neuvoa joukkuekavereiltasi tai valmentajiltasi, jos esimerkiksi harjoituksissa tulee tilanne, jossa et tiedä mitä tehdä?
- Koetko, että harjoituksissa ja peleissä pelaajat kannustavat toisiaan?
- Voitko kuvailla omin sanoin mitkä ovat mielestäsi joukkueesi vahvuudet?
- Koetko että voit luottaa joukkueen jäseniin, kuten valmentajiin ja pelikavereihin?
- Voitko kuvailla mitä FC Meltsin edustaminen merkitsee sinulle harjoituksissa ja peleissä?

SUHTEELLINEN ULOTTUVUUS (Valmentajat)

- Voitko kuvailla omin sanoin mitkä ovat mielestäsi joukkueesi vahvuudet?
- Koetko, että harjoituksissa ja peleissä pelaajat kannustavat toisiaan?
- Voitko kuvailla mitä FC Meltsin edustaminen merkitsee sinulle harjoituksissa ja peleissä?

SUHTEELLINEN ULOTTUVUUS (Organisaation jäsenet)

- Voitko kuvailla omin sanoin mitkä ovat mielestäsi FC Meltsin vahvuudet?
- Oletteko tietoinen mitä FC Meltsin arjen toiminnassa tapahtuu? Esimerkiksi harjoituksissa tai peleissä?

6. TULEVAISUUDEN KEHITYSSUUNNAT

- Mitkä asiat koette tärkeiksi FC Meltsin kehittämisen kannalta?
- Millaisen koette FC Meltsin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden?
- Miten Me-säätiö voisi lisätä FC Meltsin yhteistyötä paikallisten tai kansallisten sidosryhmien kanssa?
- Haluaisitko muuttaa jotain FC Meltsin toiminnassa? Mitä ja millä tavoin?
- Millaisia toimenpiteitä toivoisitte Me-säätiön tekvän FC Meltsin pelaajien ja koko seurayhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi tulevaisuudessa?
- Koettako että FC Meltsin kaltaista toimintaa voitaisiin laajentaa muualle Suomeen tai ulkomaille? Tai onko sellaista jo olemassa? Onko FC Meltsillä ollut joku esikuva maailmalta?

